

MATTHIÆ FRIDERICI BECKII

Specimen Arabicum,

hoc est,

BINA CAPITULA

ALCORANI

XXX. de Roma & XLIIIX. de Victoria,

è IV. Codicibus MSS.

Arabice descripta, Latine versa,

& Notis Animadversionibusque locu-
pletata.

His nostris Temporibus,

Quibus Imperium Romano - Germanicum Victo-
rias contra Muhammedanos prosequitur, accommoda-
tum Argumentum.

Prostat AUGUSTÆ VINDELICORUM

Sumptibus LAURENTII KRONIGERI,

&

THEOPH. GOEBELII Hæredum,

TYPIS KOPFMAIERIANIS,

Anno 1688. impressum.

לֵלֶךְ לֵלֶךְ לֵלֶךְ לֵלֶךְ
עִסְיָא רִסְוִל לֵלֶךְ

Jo. XVII. 3.

Ἀλλ' ὅτι ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε
τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας
Ἰησοῦν Χριστόν.

PRÆFATIO

ad Christianum Lectorem.

Inguæ Hebraicæ, Matris, filia Arabica est, quam lineamenta produnt, quibus Parenti suæ perquam similis est. Amplissima tamen est Arabica, Hebræâ linguâ, olim quidem & ipsa copiosa, angustis Scripturarum Sacrarû terminis conclusâ. Hinc reperire est vocabula, שֵׁאִין לֵהם חֵבֶר, ut Aben Esra loqui solet, *quibus non est Socius*, id est, *μοναδικὰ*, quæ ex Arabica, quippe ampliori Lingua, feliciter exponuntur. Exempli gratiâ esto verbum זָחַח, quod semel duntaxat Exodi XXII. 28. iterumq; cap. XXXIX. vers. 21. occurrit, quod Duns Ben Librat, Judæus, ex Arabica Lingua interpretatur: וְלֹא-יִזְחַח לְשׁוֹן, ut refert verba ejus R. Salomo Jarchi, in Comment. in Exo. XXII. 28. per יִזְחַח *amotio significatur, verbum est Arabicum*: Arabibus enim יִזְחַח idem est quod *removit*. Præterea multa Derivata sunt, quorum primitiva ex Hebraicâ Lingua, in eas, quas diximus, angustias redactâ, cognoscibilia non sunt, ex locupletissimâ verò Arabica Lingua dexterrimè eruuntur; verbi gratiâ, ipsum DEI nomen אֱלֹהִים *DEUS*, unde derivandum sit, ea, quæ superest, Hebraica lingua non suppetat: Arabibus Radix est servata, אֱלֹהִים *adoravit*, ut ab adoratione DEO, quippe adorando, ei; soli, nomen in primigenia linguâ à Protoplastis sit inditum. Eadem ratio est vocabuli שָׁמַיִם *cæli*, cujus radix atque origo in originali, quæ superest, Linguâ exaruit, in Arabica verò, florentissima linguâ, superstes est, nimirum אֵלֶּם *altus fuit, eminuit*, ut cœlis ab eminentiâ Locorum

corum sit datum nomen: quæ etymologiæ, evolutæ, multum
afferunt lucis, ad res ipsas cognoscendas, suntque elegantes &
perquam jucundæ. Porro non solum simplicia, sed & aucta
nomina ex Arabica lingua aliquando magis intelliguntur,
quàm ex Hebræa, in qua, quod Radix desideretur, ambigua
sunt, neque utrùm ab initio, an verò à fine sint aucta, constat;
exempli loco sit מנחה *donum, oblatio*. Hic dubitari possit de
Radice, utrùm sit נחה *duxit*, quia hostia ducitur, & ab initio sit
auctum, כפלס מצוה id est, *instar מצוה*, quæ verò originatione R. Sa-
lomon Aben-Melech, propter Rationes Grammaticas, in Com-
ment. Gen. IV. 3. rejicitur; an verò oriundum sit à Radice apud
Hebræos deperditâ מנח, & nomen à fine auctum sit, juxta for-
mam שפחה, quod posterius Grammaticis placet: מנח enim,
quod verbum apud Arabes superest, significat *donavit*. Ex
quibus & id genus aliis exemplis manifestum sit, cognitionem
Arabice Lingue, Philologo & Interpreti Scripturarum non so-
lum ornamento esse, sed & emolumento.

Utut autem sit, mihi tamen hætenus non licuit tam feli-
ci esse, ut lingue hujus præclarissimæ acquirerem mihi usum,
cultori alioquin Linguarum haut quaquam defesso, sed Præ-
ceptore destituto. In Jenensi quidem Academiâ, in qua per
Octennium studiis operam dedi, celebris erat *Joannes Frischmu-
thius*, Linguarum Orientalium Professor Publicus, superiori
Anno beatè defunctus, cujus operam in addiscenda hac linguâ
sæpè exoptaveram, sed negotia, quæ plurima Virum distrahe-
bant, non permisere, compotem fieri voto. Et si vel maximè
privati Doctores atque Magistri, ingenia certè elegantissima,
Scholas Arabicas subinde aperirent, atque ad has amœniores
Musas publicè invitarent, ratio tamen studiorum non permit-
tebat illos audire, sed alia magis necessaria studia tractanda im-
ponebat.

Contentus itaque fui, Academiæ valedicens, qualicunque
cognitione Linguarum Sacrarum, Hebraicæ atque Græcæ, re-
putans mecum infelicitatem superiorum temporum, quibus

ne Hebraicæ quidem Linguae Doctores commodi suppetebant, quod ex Parente piæ mem: audivisse me memini, qui jam septuagenarius à me Hebraicam linguam addiscere non erubuit, in Juventute à Præceptore destitutus.

Hæ Cogitationes erant, hæc solatia inter Ecclesiasticos officij sacri, quo per decennium jam in celebri Ecclesia Augustana defungor, labores. Dum verò Bellum Hungaricum contra Turcos feliciter hætenus geritur, cui prosperos quoque successus atque exoptatum tandem finem benignissimum Numen concedere velit! & Prædæ Muhammedanæ, ut in alias Imperii Urbes, ita in nostram quoque Augustam à militibus, ex militia in hyberna reversis, deferuntur, libri verbi gr. schedulæ, annuli, vasa &c. Arabicè exarata & inscripta, quorum usum, literarumque inscriptarum sententiam ignorantes, curiosiores possesores mihi (ex eorum opinione harum literarum perito) interpretationem benevolè commiserunt. Ne itaque Patronorum atque Amicorum opinio atque Spes, de me bene concepta, falleret, decimo etiam Ministerii Ecclesiastici anno, Grammaticam Arabicæ Linguae lego relegoque, ejusque præcepta atque regulas horis subcivis addisco, gratificaturus, secundum monitum Domini, proximo, cui etiam interpretanda quàm potui diligentissimè exposui, pro captu tamen meo, atque modulo notitiæ, multo usu atque experientiâ diuturnâ nondum confirmatæ.

Ut verò linguam Arabicam magis mihi redderem familiarem, & operam meam (si qua durante hoc bello Anti-Turcico deinceps desideretur) in interpretandis hisce literis majorem impendere queam, ipsum Alcoranum (quem propter stilum atque elegantiam sermonis summis Muhammedani laudibus extollunt) evolvere, legere atque interpretari in animum induxi: Cum autem juxta elegantissimam Arabum γνώμη: *אדם אלעולם לא יבוע בעלמא* *Pessimus hominum sit eruditus, qui non prodest eruditione suâ, cum quo convenit Proverbium Latinorum: Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc scias alter.* Ideoque

que προγύμνασμα hoc atque *Specimen Arabicum* publicare volui, vestigia laudabilia Eduardi Pocockij, Angli, atque Jo. Fabricii, Germani, sequutus, qui tamen Viri, Pocockius præsertim, Linguae Arabicæ insignes Doctores extiterunt, cum ego inter tyrones nomen meum profiteri meticolosè ausim.

Selegi mihi, hac quidem vice, non nisi duo Alcorani capitula interpretanda, unum *de Imperio Romano*, de *Victoriâ* alterum: argumentum de Tempore, quo Imperator Romanus à Turcico Tyranno laceffitus, Victorias, largiente CHRISTO, gloriosè profequitur. Quemadmodum verò Imperator Christianus, Imperii Status, eorumq; Duces atque milites, cum Sultano Muhammedanorum Germanicâ fortitudine congregiuntur, simili modo Doctores Ecclesiæ Christianæ Muhammedem, ejusq; imposturam, Alcoranum, & porro per latus eorum, Muphti CPolitanum oppugnare, æquum est; Hi enim Bella Domini gerunt, contra hostes Domini atque Ecclesiæ. *Gladius Domini, & Gideonis!* Jud. VII. 20. ille Verbi Divini, & Ministerii Ecclesiastici, Eph. VI. 17. hic autem Magistratûs Politici gladius est, Rom. XIII. 4. Oppugnandi verò sunt hostes Ecclesiæ Christi à Clericis, non pulvere pyrio, non novis inventis ignivomis, sed aliis, spiritualibus, armis, quibus Paulus Militem Christianum armat, Eph. VI. non ferro, sed stilo à Clero Christiano confodiendus est Muhammedanus, & Alcorano refutato, tanquam proprio jugulandus gladio blasphemus Goliathes.

Textum Arabicum Hebraico Characterè exprimere, non consilium, sed necessitas suasit: destituuntur enim Augustanæ Officinæ Typographicæ literis Arabicis. Primus tamen non sum, qui Arabica Hebraicè scribam; Judæi enim Orientales, quibus Arabica lingua vernacula est & usitata, quicquid Arabicè concipiunt, Hebraicis literis scribunt, auctore Eduardo Pocockio, in Præfat. Portæ Mosis, quam scribendi rationem & ipse imitatus est, eamq; commendat harum literarum studiosis, *tanquam non inutilem, quo ita ei scribendi rationi assuescant, quâ, quotquot ferè à Judæis Arabicè scripserunt, usi sunt, ut nunc solent.*

& olim videntur. Ut verò scias, Christiane Lector, quæ Hebraicæ quibus respondeant literis Arabicis, en tibi Alphabetum utrumque:

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ ק ר ש ת צ כף ך ם ן ף ץ ם ן ף ץ ם ן ף ץ
 א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ ק ר ש ת צ כף ך ם ן ף ץ ם ן ף ץ
 א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ ק ר ש ת צ כף ך ם ן ף ץ ם ן ף ץ
 א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ ק ר ש ת צ כף ך ם ן ף ץ ם ן ף ץ

Textum Arab. non ex uno duntaxat libro, sed ex IV. Codicibus MSS. collatis descripsi. Primus est Viri Perillustris atque Nobilissimi *Domini Octaviani Augusti Langenmantelii*, Sacri Romani Imperii Cæsareæ Majestati à Consiliis, Urbisque Augustanæ Duumviri Præfecti Meritissimi, mihi, quod lubens publicè deprædico, gratiose communicatus. Secundum atq; tertium Codices Publica Reipubl. Augustanæ Bibliotheca possidet, ex liberalitate perquam munifica Perillustris atque Nobilissimi Viri, *D. Leonhardi Weissij*, itidem S. R. I. Cæsareæ Majestati à Consiliis, & Augustanæ Urbis Duumviri Præfecti Meritissimi, ut & *Domini Antonii Reiseri*, S. Theologiæ Doctoris Eximii, atq; Pastoris Jacobitani apud Hamburgenses vigilantissimi, piissimique, Ἰὴν μακαρίτης, Quibus, Reipublicæ Augustanæ nomine, gratias publicas hîc ago, & quidem jure meritoq;, cum primus hîc loci iis utar. Omnes hi tres Codices in chartâ expolita & levigata sunt exarati, cujus levigandi rationem docet Petrus Bellonius lib. I. Observ. cap. 76. Quartus denique Liber meus est.

Olim longè latèq; copia Alcorani Arabicè conscripti vix fieri poterat. Unde Theod. Bibliander in familiari ad Ambrosium Blaurerum epistolâ, *Nisi*, scribit, *tempora infelicissima omnibus Germanis scrupulosissimam cautionem & metum in subeundis negotiis Christianis iniecissent, implorarem tuam opem, ut per Mercatores Augustanos, qui negotiantur in Indiâ, & aliis in locis ultra mare, mihi Biblia Ethiopica sive Chaldaica Christianorum, qui*
 sub

sub Cahan, & Arabica MSS. compararent. Non dubitaverim in singula etiam quadragenos aureos impendere. Cui post multos labores tandem exemplar Alcorani Arabicum ex Italia allatum est, referente Bullingero, in Epistolâ ad Vadianum, vide Præfat. Hottingeri, Historiæ Orientali præfixam. Quas superioribus demum annis Achmed Ibn Ali, Maurus, ob unum Alcorani Exemplar, quod Hottingerus sui juris fecit, Clar. Viro, Jacobo Golio, Leydæ creârit molestias, legere est apud Hotting. lib. II. Hist. Orient. cap. V. pag 313. Penuria hæc inde nata est, quod Christianis in Turcia Alcoranum comparare, periculosissimum sit, vel certè permagni constet, referente Christiano Ravio in amicâ Admonitione, Spolio Orientis appensâ, & F. Bartono, qui apud Hotting. loc. cit. videram, inquit, non ita procul à Byzantio Beshik-tashi Alcoranum in octavo pulcherrimè scriptum cum Persico rubris literis interlineari. Sed quoniam iniquo pretio venale prostitit, nempe 140. thaleris, emere nolui, legantur etiam sequentia ab iis, quibus copia est libri. Hodie verò Alcoranus faciliùs comparari potest, in nostra enim sola urbe IV. & fortassis plura, quæ me latent, exempla ejus existunt; Similiter aliæ quoque Imperii Urbes Alcorani exemplaria, ad se delata, possidebunt: bello præsertim hoc Anti-Turcico commoto, quo Milites Muhammedani Alcoranum secum in Militiam ex devotione deferunt (Christianos Milites confundentes, qui vix libellos precum, nedum Sacra Biblia in castris secum habent) quem, in fugam coniecti, vel etiam expugnati, victori militi prædam relinquere coguntur. Hoc modo Duum-Virales Codices in Christianorum devenère manus, Langenmantelianus enim ex Buda, Weissianus verò ex Neuheuselio expugnatis est allatus.

Cæterum ad specialem Codicum descriptionem nunc descendamus. Langenmantelianus Codex, in octava formâ complicatus, nitidissimus est & politissimus: ornamenta primi & secundi Capituli aurea sunt, Rubricæ atque Partitiones marginales miniatæ, commata deniq; crocea; Extrinseca involucris

pars

pars rubicunda, intrinseca vero viridis est, qui color est Muhammedanis præstantissimus, & non nisi iis, qui originem à Muhammede deducunt, concessus, vid. Wilhelmus Schicardus in Proæmio Tarich, pag. 14. Unde Viro apud Turcos Nobili Codicem hunc exaratum esse, colligimus. Post capitulum ultimum hæc leguntur: וְכָאן אֵלֶּפְרַאג נִסְחָה שְׂרִיף פִּי עֹזָה לְשֶׁהַר שְׁעָבָאן מִן יוֹם סֵב סִנָּה תֵּלֶת וְחֲסַעִין וְאַלְף כָּאֲתָב מִחֲמַד בִּשְׁה כָּאֵ
hoc est, *Fuit absolutio Exemplaris hujus præstantis in Gaza* (ita enim, nisi fallor, est legendum) *Mense Schaaban [II X.] die LXII.* (hi namque numeri, si rectè assequor, in Arabico leguntur; an ne verò dicere vult LXII. à cœpta exaratione die librum finitum esse? celerem oportet Scribam fuisse!) *Anno Hegyræ seu Fugæ Muhammedis 1093. hoc est, Christi nati 1682. Scriba fuit Muhammed Bassa, A. C. quæ postrema abbreviata sunt, & nisi fallor, innuitur. . . . כָּאֲתָב Scriba, vel, ut nos loquimur, Notarius Publicus, vel simile Epitheton. Appensa denique Oratio est, absoluto Corano recitari solita, unà cum aliis.*

Codex Weissianus, in quarta forma complicatus, accuratus est, & meo iudicio, vetustus, quando tamen sit scriptus, reperire non potui, multo usu, ut videtur, attritus est, & aliquando lacerus, refartus tamen. Viro Literato possessus olim esse videtur, & fortassis Sacerdoti, quod colligo ex Benedictione Sacerdotali, quæ præmissa est, & insertis schedulis, supplicationes & suffragia complexis.

Reiserianus liber, ejusdem cum antecedente formæ, itidem sine consule & anno, legibilis est, & scriptura terfa, Argumenta, sectiones marginales, commata, & ipsa, perinde atque in Weissiano, miniata sunt. Neque verò Muhammedanis Religio est, sicut Judæis, in exarandâ תּוֹרָה *Torah* seu Lege sua, in Alcorano scripto addere, emaculare, corrigere, id quod in hoc cæterisque Codicibus nonnunquam contigit. Margini involucri, quam illi אֵלֶּכְתָּאב לְסֵאן *linguam libri* vocant, hæc sunt impressa verba: לֹא יִמָּסֶה אֵלָּא אֶלֶּמְטֵדֵרוֹן *ne attingant eum, nisi mundi.*

Quibus verbis non solum Christianos, quos pro immundis habent, sed & Muhammedanos ipsos, illos quidem, à contactu Sacerrimi libri arcent. Atqui secundum verba Domini, quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem, de corde enim exeunt cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furti, falsa testimonia, blasphemie, hæc sunt, quæ coinquant hominem, non lotis autem manibus manducare (contrectare) non coinquant hominem, Matth. XV. 11. 19. 20. Muhammedani itaq; quippe homicidæ, fornicatores, fures, blasphemii &c. immundi sunt, si vel centies & millies laventur.

Quod si verò jam Comparatio inter hos tres Codices instituat, Langenmantelianus quidem Codex accuratus est, accuratior Reiserianus, omnium tamen accuratissimus Weissianus, ut mihi quidem videtur; nolim enim, interposito iudicio meo, cuiquam præjudicare, unde, rogo, nemo mihi suffragium latum sententiamque meam, in publico hoc Virorum Litteratorum confesso liberè dictam, vitio vertat, sed, utpote *ἡσίστη* philologicam, benevole admittat.

Meus, qui adhuc restat, liber (nullus enim adulationi hîc est locus) infra omnes est censendus. Est is octavæ formæ, & unâ cum alio Arabico MS. (*Calendarium, & Doctrinam Christianam* Roberti Bellarmini, jussu Pauli V. ex Italico in Arabicum Idiomâ translata, & ut in fine annotatur, manu propriâ Wolfgangi Schaffleri, Wolfertshusâ-Bavari, in usum Philippi Beringeri, Constantiensis, per 14. annos in Turciâ Captivi, anno Domini MDCXVII. descriptam, comprehendente) antehac in meam potestatem pervenit, qui, ut colligo, ab eodem Schafflero, Christiano captivo, pro Philippo Beringero est scriptus, manus enim utrobique eadem est; Post caput CXIV. hæc adduntur:

תַּמַּת כֹּה מֵאִים אֵינְתָה תִּמְאָם לִוְדָהּ י אֲתָרֵל פֶּלֶב בְּרִיאָךְ

Absolutus est 21. Maji, tempus ejus absolutionis fuit anno Nativitatis JESU 1630. Philipp. Bering. Quia verò à Christiano, eoq; illiterato, & mancipio Turcico, exaratus est hic liber, ideoque etiam est minus accuratus; expressissime tamen scriptus est, & si quis alius, legibilis: difficulter enim libri MS. leguntur, Ara-

bici præsertim, literis *ἐκ καλλιγραφίας*, cujus Arabes studiosissimi sunt, artificiosè innexis, quod si hîc aqua hærebat, à nostro libro juvabamur.

Quemadmodum verò pro exprimendo quàm fidelissimè textu Arabico IV. Codd. contulimus, ita etiam in adornanda nova versione Latinâ, eas, quibus potiri valuimus, versiones adhibuimus; Veterem quidem Latinam Roberti Retinensis à Theod. Bibliandro in Tom. III. operum editorum rejectam, de quâ rectè judicat Josephus Scaliger ad Stephanum Ubertum scribens: *DEUM immortalem, quàm inepta est vulgaris illa, quam habemus, interpretatio! quæ enim primò, ut apparet ex Prefatione Petri Cluniacensis, fideliter administrata esset, postea ambitione audaculi illius, qui eam exornandam suscepit, ut latinius loquentem faceret, ita depravata est, ut raro contingat aliquid esse, quod ad mentem Arabicorum faciat: itaque nemo ex translatione ea speret, se Alcoranum intelligere.* Atque idem de Itala, quam præterea contulimus, versione judicium est ferendum, quippe ex illa factâ, passim tamen castratâ. Ut hos scopulos effugeremus, textui arctè inhæremus, verbum verbo reddentes, atque ordinem religiosè observantes.

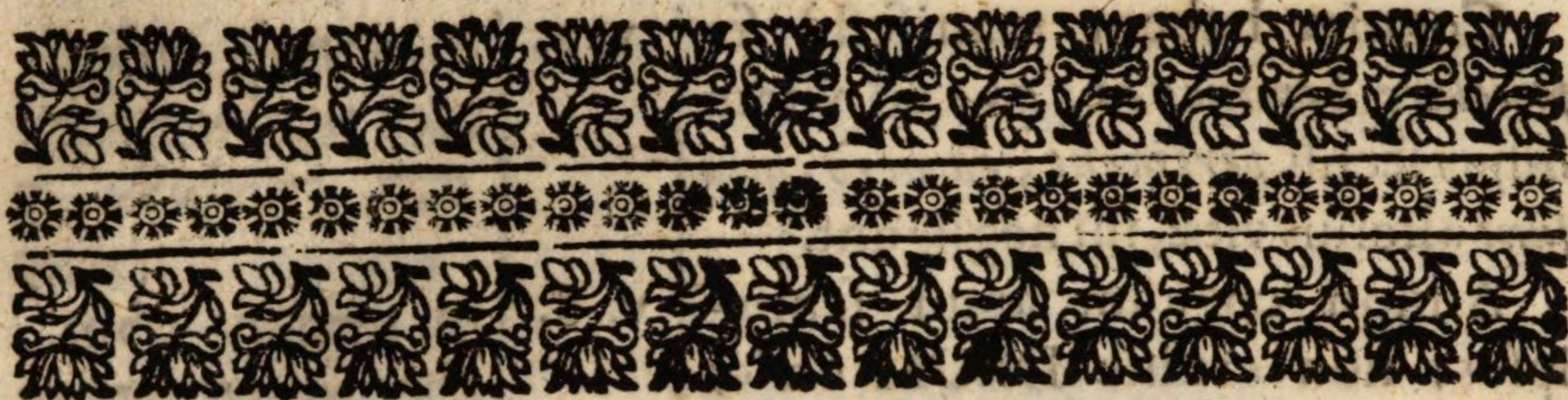
Notæ adjectæ partim sunt Grammaticæ (sequi enim placuit vestigia Jo. Fabricij in specimine edito, qui itidem, ut adjuvaret Arabizantium conatus, difficiliora vocabula Grammaticè resolvit) partim verò sunt Historicæ atque Morales. Animadversiones denique sunt Theologicæ: In quibus ea opuscula Anti-Muhammedana, quæ Theod. Bibliander tribus editis voluminibus inseruit, potissimum usui fuerunt. Optavimus consulere Commentatorem, atque ex eo sententiam Textus Arabici cognoscere, quemadmodum Vir Clar. Jacobus Golius, in editis capitibus XXXI. *de Locmanno*, atque LXI. *de Acie Paraphrasten Persam* adhibuit: Zemachscherus, Beidavi, aliique, celebres sunt Commentatores Alcorani, sed hîc loci haut quaquam obvii. Laudat etiam Christianus Ravius in Spolio Orientis, Cent. IV. num. 21. *In Alcoranum Animadversiones*, quas evolvere frustra in votis fuit.

Hoc autem quicquid est, Christiane Lector, lege, atque ex
ungue Leonem existimato. *Legendus enim Alcoranus est, ut,
quàm sint absurda ejus dogmata intelligatur, Monitore Richardo,
in confutatione Legis Muhammedanæ, cap. 16. Quod si in-
telligamus, bina hæc capitula Alcorani grata tibi esse, operam
impendemus nostram, ut plura demus, latinitate donata, præ-
sertim si beneficus quidam Petrus Cluniacensis sit exiturus,
qui Interpreti impensis suis atque liberalitate stimulos addat,
ad labores, qui devorandi sunt longè maximi, suscipiendos.
Megalander fane Lùtherus in Præfat. in Alcoranum: Ego igi-
tur, scribit, ut contra Judæorum & Papistarum idola scripsi, & scri-
bam pro dono mihi concessò: ita & pestiferas Mahometi opinio-
nes confutare cæpi, & confutabo prolixius; Sed id acturo prodest
etiam inspicere ipsum scriptum Mahometi: Ideo optavi, ut vide-
rem integrum Alcorani Codicem. Nec dubito, quin cùm alii pii &
docti legent, magis execraturi sint & errores & nomen Mahometi;
ut enim Judæorum vanitas, vel amentia potius, magis deprehensa est,
prolatis eorum arcanis: Ita prolato Mahometi libro, pii omnes, collatis
omnib⁹ partib⁹, magis deprehendent insaniã & Diaboli virus, & faci-
lius refutare poterunt. Hæc me causa movit, ut extare librũ optarim.*

Hæc opella, sicuti à professione nostra aliena non est, quâ Lu-
theri nostri atque aliorum Theologorum votis satisfacere ex parte stu-
demus; ita deinceps Medicis quoque atque Philosophis, Mathe-
maticis præsertim, velificabimur, Velschij Nostratis Pretiosa Me-
morie Delicia, Arabicè ab Auctore conscripta, atque *Rus-Name* seu
Calendarium Muhammedano-Christianum, è Codice MS. quem possi-
demus, cum versione latina edituri. In his enim studiis exerceri jam
placet, quantisper Anti-Turcicum Bellum hoc durabit. Quo finito
ad Necrologium, publicè promissum, revertar, illud è pulvere, in quo
nunc jacet, exsuscitaturus. Quod suo tempore Itinerarium Benjami-
nis insequetur, cujus editionem, Vir Celeberrimus, *Jo. Christ. Wagensei-
lius*, pro suâ, qua me præter meritum prosequitur, benevolentia, in pu-
blicatis nuperrimè Exercitationibus urget; Tantisper enim differre
eam mecum constitui, donec Veneti victoriosi armis suis viam inve-
niant in ulteriora Græciæ loca penetrandi, quæ apud nostrum corrupta
sunt, è Geographia recentiori restituenda. Interea temporis hoc quic-
quid est, & quantulumcunq; est, boni consule, conatibusq; fave atque

Vale.

Textus

Textus Arabicus.

Versio Latina nova.

סורה אלרום והי
סתון איאה מכיה

**Rubrica seu Capitulum de
IMPERIO ROMANO , ha-
bens LX. Commata, Meccense.**

Vers. I.

בסם אללה אלרחמן
אלרחים
אלם

v. 2.

IN Nomine DEI, Misericordis mi-
sericordis.

A. L. M.

עלבת אלרום פי
אדני אלארץ והם מן
בעד עלבהם סיעלבון

v. 3.

Devictum est Imperium Roma-
no-CP.tanum in propinqua Regio-
ne: hi tamen, (Constantinopolita-
ni seu Græci) post Victoriâ illo-
rum, (Persarum) præpollebunt,

פי בצע סנין ללה
אלאמר מן קבל ומו
בעד ויומיד יפרח
אלמומנון

v. 4.

Post aliquot annos. DEI enim
decretum est, antea & postea: Illo
die gaudebunt Fideles.

בנצר אללה ינצר
מן ישא והו אלעזין
אלרחים

v. 5.

Auxilio DEI, qui adjuvat, quem-
cunq; vult: ille enim, DEUS, est po-
tens, misericors.

ועד אללה לא יחלף
אללה ועדה ולכן
אכתר אלנאם לא
יעלמון

v. 6.

Promissio DEI est, neq; fidem fal-
let DEUS promissione suâ. Ideoq;
multiplicat homines, qui tamen cau-
sam hujus rei ignorant.

Cognita habent manifestè seu praeclarè homines ea, quae ad vitam huius seculi pertinent, ea verò, quae sunt alterius vitæ, illi negligunt.

Annon cogitant apud semetipsos: non creâsse DEUM cœlos atq; terram, & quicquid est inter illa, nisi in Justitia & termino nominato! Equidem multi hominum Occursum Domini sui negant!

Annon deambulant in terrâ atq; vident, quomodo fuerit exitus eorum, qui ante eos fuere? Anne corroboravit Deus ex illis, hominibus, potentiam, ut ararent terram atq; incolerent eam copiosiores, quàm olim incoluere eam? Utq; adducerent illis Legati eorum testimonia evidentiâ! Neq; verò Deus injuriam eis faciebat, sed semetipsos injuriâ afficiebant.

Deinde fuit finis tristissimus eorum, qui fecerunt malum, ut nimirum mendacij arguant signa DEI, atq; ita subfannabant.

DEUS, qui condidit hominem, deinde reducet eum, deinceps ad eum reducentur.

Dien

v. 7. יעלמון טאהרא מן
אלחיה אלדניא והם
ען אלאחרה הם
עאפלון

v. 8. אולם יתפכרוא פי
אנפסהם מא חלק
אללה אלשמואה
ואלארץ ומא בנהמא
אלא באלחק ואגל
מסמי זאן כתירא מן
אלנאם בלקא רבהם
לכאפרון

v. 9. אולם יסירוא פי אלארץ
פינטרוא כיף כאן
עאקברה אלדין מן
קבלהם כאנוא אשד
מנהם קוה ואתארוא
אלארץ ועמרוהא
אכתר ממא עמרוהא
וגאתהם רסלהם
באלבינאה פמא כאן
אללה ליטלמהם ולכן
כאנוא אנפסהם
יעלמון

v. 10. תם כאן עאקבה
אלדין אסאוא אלסו
אן כדבוא באיאה
אללה וכאנוא בהא
יסתהוון

v. 11. אללה יברי אלחלק
תם יעידה תם אליה
תרגעון

ויום תקום אלסאעה
יבלס אלמגרמון

v. 12.

Diem verò constituet tempus illud *Resurrectionis*, quo obstupescant Peccatores.

ולס יכץ להם מן
שרכאיהם שפעא
וכאנוא בשרכאיהם
כאפרין

v. 13.

Neq; verò erunt eis ex Confortibus eorum Intercessores, & Confortes suos abnegabunt.

ויום תקום אלסאעה
יומיד יתפרקון

v. 14.

Diem, *inquam*, constituet tempus illud *Resurrectionis*, quo segregabuntur.

פאמא אלדין אמנוא
ועמלוא אלצלחאה
והם פי רוצה יחברון

v. 15.

At verò, qui crediderunt, & fecerunt bona opera, illi in Horto delectabuntur.

פאמא אלדין כפרוא
וכדבוא באיאתנא
ולקא אלאחרה פאוליד
פי אלעדאב מחצרון

v. 16.

E contra verò, qui abnegaverunt, & mendacij arguere signa nostra, ut & occursum alterius vitæ, illi in tormento noxâ afficientur.

פשבחאן אללה חין
תמסון וחין תצבחון

v. 17.

Itaq; *Sobchana - llâhi orate*, quando vesperi & quando mane estis.

ולה אלחמד פי
אלסמואה ואלארץ
ועשיא וחין תטהרון

v. 18.

Ut & *Alchamdo lillâhi* Laus ei, DEO, in cœlis & in terra, & vesperi, & quando tempore meridiano iter facitis, *orate*.

יחרג אלחי מן
אלמית ויחרג אלמית
מן אלחי ויחי אלארץ
בעד מותהא וכדלך
יחרגון

v. 19.

Educet *DEUS* vivum ex mortuo, *perinde* atque educit mortuum ex vivo, atq; vivificat terram post mortem ejus, ita quoq; educuntur.

ומן איאתה אן
חלקכם מן תראב תם
אדא אנתם בשר
תנתשרון

v. 20.

Ex Mirabilibus ejus, *Dei*, quoq; est, quod creârit vos è pulvere; deinde ecce vos homines latè diffusi estis.

Ex Mirabilibus ejus *est*, quod creaverit vobis ex vobismetipsis uxores, ut cohabitatis *quisq;* ei, quodque constituerit inter vos amorem atq; benevolentiam *mutuam*! Uti- que de hisce Signis propter Resur- rectionem cogitabunt!

Ex ejus Mirabilibus quoq; *sunt* Creaturæ Cœlorum atq; terræ, di- versitas item Sermonis vestri ac formarum vestrarum: Sanè de his mirabilibus in Secula *cogitabunt*.

Ex Mirabilibus ejus *est* Somnium vestrum, noctu atq; interdiu, petitio vestra à bonitate ejus *est*: Uti- que isthæc Mirabilia ob Resurrectio- nem audient!

Ex Mirabilibus ejus *est*, quod o- stendit vobis fulgur, timorem & concupiscentiam, demittit item cœ- litus aquam, & vivificat eâ terram, post mortem *seu Siccitatem* ejus. Sanè hæc Mirabilia propter Resur- rectionem assequuntur.

Ex Mirabilibus ejus *est*, quod consistit cœlum & terra mandato ejus, deinde, quando advocat vobis benedictionem ex terrâ, ecce vos prodibitis.

Ejus *est*, quisquis *est* in cœlis & in terra, universa ei obediunt.

v. 21. | ומן איאתה אן חלק
לכם מן אנפסכם
אזואגא לתסכנוא
אליהא וגעל בינכם
מודה ורחמה אן פי
דלך לאיאה לקום
יחפכרוז

v. 22. | ומן איאתה חלק
אלסמואה ואלארץ
ואחתלאף אלסנתכם
ואלואנכם אן פי דלך
לאיאה ללעאלמין

v. 23. | ומן איאתה מנאמכם
באלליל ואלנהאר
ואבתעאונכם מן פצלה
אן פי דלך לאיאה
לקום יסמעון

v. 24. | ומן איאתה יריכם
אלברק חופא וטמעא
וינול מן אלסמא מא
ויחיי בה אלארץ בעד
מותהא אן פי דלך
לאיאה לקום יעקלון

v. 25. | ומן איאתה אן תקום
אלסמא ואלארץ
באמרה תם אדא
דעאכם דעורה מן
אלארץ אדא אנתם
תחרגון

v. 26. | ולה מן פי אלסמואה
ואלארץ כל לה קאנתון

והו אלהי יבדי אלחלק
תם יעידה והו אהו
עליה ולה אלמתל פי
אלסמואה ואלארץ והו
אלעזי אלחכים

צרב לכם מתלא מן
אנפסכם הל לכם
ממא מלכת אימאנכם
מן שראכא פימא
הקנאכם פאנתם
פיה סוא תחאפונהם
כחיפחכם אנפסכם
כדלך נפצל אליאה
לקום יעקלון

בל אחבע אלהי
טלמוא אהוא הם
בעיר עלם פמן יהדי
מן אצל אללה ומא
להם מן נאצרי

ואקם וגהך ללדי
חניפא פטרה אללה
אלתי פטר אלנאם
עליהם לא תבדיל
לחלק אללה דלך אלהי
אלקים ולכן אבהר
אלנאם ולא יעלמו

מניבין אליה ואתקוה
ואקימוא אלצלוה ולא
תכונוא מן אלמשרכין

v. 27.

Is igitur *est*, qui condidit homi-
nem, & deinceps reducet eum, id
quod ei *est* facillimum, cujus exem-
plum *est* in cœlis & in terrâ *creatis*:
Est enim potens, sapiens.

v. 28.

Imò formavit vobis *DEUS* exem-
plum, à vobismetipsis *desumptum*:
Anne vobis *aliquid mali accidit*, ex
quo regnat Religio vestra, à Sociis?
Id quod nos vobis largiti sumus.
Vos itaq; idpropter pares *estis*, ti-
mebitisq; eos non magis ac vosmet-
ipsos! Ita *nimirum* patefecimus
mirabilia propter Resurrectionem,
ut assequantur.

v. 29.

Veruntamen prosequuntur *illi*,
qui defraudant, cupiditates; Sunt
sine scientia; Equis autem rectâ
ducet *eum*, quem errare permittit
DEUS? Nihil sanè eis ab auxilia-
toribus *prestari potest*.

v. 30.

Tu dirige faciem tuam ad Reli-
gionem veram, orthodoxè *statuens*
creationem *DEI*, quâ *is* creavit ho-
mines; non est mutatio creaturæ
DEI: Hæc est Religio recta. Atq;
propterea multiplicat homines, *qui*
tamen causam hujus rei ignorant.

v. 31.

Conversi igitur ad eum, *DEUM*,
timete eum, atq; peragite preces &
ne sitis ex iis, qui Deo socios tri-
buunt,

Equibus sunt, qui discriminant Ritûs suos, suntq; sectæ universus cœtus, eo, quod apud quosq; *est receptum*, delectantur.

Quum verò tangit homines noxa, orant Dominum suum, conversi ad eum: Deinde ecce degustandam propinat eis ex illo *tempore* misericordiam. Cum interea agmen ex illis, *hominibus*, DEO socios adjungunt, ut abnegent id, quod attulimus eis, *Alcoranum nimirum*. Delitiantur quoq; ; Futurum autem est, ut intelligant.

Immò demisimus supra eos demonstrationem convincentem, atque ea eloquetur, quod Ei socios adjungant.

Cùm degustandam propinamus hominibus misericordiam, gaudent equidem de eâ: quod si verò accidat illis malum, (eò quod commuerunt,) ecce illi desperabunt.

Annon vident, quod DEUS dilatat sustentationem, cui vult, ut valeat? Sanè vel per hæc Mirabilia Resurrectioni fidem adhibebunt!

Futurus autem est hic, qui propinquitatem *seu propinquos* cognoscet, ut & egenum & viatorem; hoc optimum est illis, qui quærunt faciem Dei; atq; illi sunt felices.

Ecquid

v. 32. מן אלהין פרקו
דינהם וכאנוא שיעא
כל חוב במא לדיהם
פרחון

v. 33. ואדא מס אלנאס
צר דעוא רבהם מניבין
אליה תם אדא
אדאקהם מנה רחמה
אדא פריק מנהם
ברבהם ישרכון
ליכפרו במא
אתינאהם ותמתעו
וסוף תעלמון

v. 34. אם אנולנא עליהם
סלטאנא והו יתכלם
למא כאנוא בה
ישרכון

v. 35. ואדא אדקנא אלנאס
רחמה פרחוא בהא
ואן תצבהט סיה במא
קדמת אידיהם אדא
הם יקנטון

v. 36. אולם ירוא אן אללה
יבסט אלרוק למן ישא
ויקדר אן פי דלך
לאיאה לקוס יומנו

v. 37. פאת דא אלקרבי
חקה ואלמסכין ואבן
אלסביל דלך חיר ללדין
ירידון וגדא אללה
נאוליד הם אלמפלחון

זמא אתיתם מן רבא
לירבוא פי אמואל
אלנאם ולא ירבוא
ענד אללה זמא
אתיתם מן זכוה תרידון
וגה אללה ואוליך הם
אלמצעפון

אללה אלדי חלקבם
תם רזקבם תם ימיתבם
תם יחייבם הל מן
שרכאיבם מן יפעל מן
דלכס מן שי סבחאנה
וחעאלי עמא ישרכון

טהר אלפסאר פי
אלבר ואלבחר במא
כסבת אידי אלנאם
לדיקהם בעץ אלדי
עמלוא לעלהם ירגעון

קל סירוא פי אלארץ
ואנטרוא ביה כאן
עאקבה אלדין מן קבל
כאן אכתרהם משרכין
פאקם וגהך ללדין
אלקים מן קבל אן
יאתי יום לא מרד לה
מן אללה יומע יצדעון

מן כפר פעליה כפרה
ומן עמל צאליחא
פלאנפסהם ימהדון

v. 38.

Ecquid verò reportatis de Fœnore? nimirum ut usuram faciant opibus hominum: Nequaquam autem multiplicant apud DEUM. Ecquid autem reportatis ex Eleemosyna? *scil:* quærunt faciem DEI; hiq; duplum accepturi sunt.

v. 39.

DEUS, qui creavit vos, & dein vos sustentavit, porrò mori vos faciet, atq; tandem vos vivificabit; Anne ex sociis vestris aliquis operabitur istius quicquam? Laus ei, DEO, ac eminentia! Quare itaq; socios DEO adjungunt?

v. 40.

Imminuit Clades terrâ mariq; prout commeruere homines, ut degustandam propinet *miserericordiam* illis quibusdam, qui fecere *cladem*; forsan illi revertentur.

v. 41.

Dicito: Deambulate in terra, & videte, cujusmodi fuerit successus eorum, qui antè *extiterunt*! fuere nimirum plures Idololatræ.

v. 42.

Ideoq; dirige faciem tuam ad Religionem rectam, priusquam veniat dies ille *Resurrectionis*; Neq; enim reditus *in hanc vitam* ei à Deo permittetur: Die illo segregabuntur.

v. 43.

Quisquis abnegaverit, super eo quoq; abnegatio ejus *erit*: quicunque verò operantur bonum, utiq; sibi metipsis lucrantur. Ut

Ut *nim*: retribuat *DEUS* *illis*, qui crediderunt, & operati sunt bona ex bonitate sua. Sanè is, *DEUS*, hautquaquam diligit abnegantes.

Ex Mirabilibus ejus, *DEI*, est, quod miserit ventûs, bonos nuncios, videlicet, ut degustandum propinet vobis de misericordia sua; ut nimirum decurrat navis mandato ejus, utq; expectant â bonitate ejus: & fortassis vos gratias agetis.

Cæterum jam dudum misimus ante Te, ô *Muhammed*, Legatos ad populum eorum, & convenerunt eos cum demonstrationibus evidentibus; & vindicavimus *eos* ab *illis*, qui crimina commiserunt, fuitq; jure secundum nos auxilium Fidelium.

DEUS, qui emittit ventûs, deinde colligit nubes, & expandit eas in cœlo, prout vult, & resolvit eas in guttas: Quod si videat *homo* pluviam stillantem, prodit propter eam, & cùm afficit eâ *DEUS*, quemcunq; volet, ecce illi lætantur.

Non existunt prius *ventûs* atq; *nubes*, ut *nimirum* demittat *illas* *DEUS* super eos, antehac contristatos.

v. 44. ליגוי אללדין אמנוא ועמלוא אלצלחאה מן פצלה אנה לא יחב אלכאפרין

v. 45. ומן איאתה אן ירסל אלריאח מבראיה פלידיקכס מן רתמתה ולתגרי אלפלך באמרה ולתבתעוא מן פצלה ולעלכם תשכרון

v. 46. ולקד ארסלנא מן קבלך רסלא אלי קומהם פגאוהם באלבינאה פאנתקמנא מן אלדין אגרמוא וכאן חקא עלינא נצר אלמומנין

v. 47. אללה אלדי ירסל אלריאח פתשיר פחאבא פיבסטה פי אלסמא כיה ישא ויגעלה כספא פתרי אלודק יחרג מן חלאלה פאדא אצאב בה מן ישא מן עבאדה ואדא הם יסתבשרון

v. 48. ואן כאנוא מן קבל אן יגול עליהם מן קבלה למבלסין

פאנטר אלי אהאר
רחמה אללה כיה יחיי
אלארץ בעד מוהא
אן דלך למחיי אלמותי
והו עלי כל שי קדיר

v. 49.

Respice verò ad vestigia Misericordiae Divinae, quomodo vivificet terram post mortem ejus! Sane ille, *DEUS*, est vivificans mortuum; Is enim supra omnem rem *est* potens.

ולין ארסלנא ריחא
פרואה מצפרא לצלוא
מן בעדה יכפרון

v. 50.

Quod si verò mittamus ventum, & videant eum flavum *esse*; lateant post eum abnegaturi!

פאנד לא תסמע
אלמותי ולא תסמע
אלצם אלדעא ארא
ולוא מדברין

v. 51.

Sanè Tu non audire facies mortuum, neq; audire facies surdos precationem! Ecce *simili modo* tergum vertunt retrocedentes.

ומא אנה בהארי
אלעמי ען צלאלתהם
אן תסמע אלא מן יומן
באיאתנא ויהם מסלמון

v. 52.

Et quid es deductor cæcorum ab aberratione eorum? non audire facies nisi eum, qui crediderit signis nostris, qui sunt Muselnanni.

אללה אלדי חלקכם
מן צעף תסגעלמן בעד
צעף קוה תסגעלמן
בעד קוה צעף ושיברת
יחלק מא ישא והו
אלעלים אלקדיר

v. 53.

DEUS, qui creavit vos ex infirmitate, deinde effecit post infirmitatem robur, præterea effecit post robur infirmitatem & canitiem, creabit, quicquid volet: Est enim Sapiens, Potens.

ויום תקום אלסאעה
יקסם אלמגרמון

v. 54.

Diem verò *Resurrectionis* constituit tempus, *quo* jurabunt Rei:

מא לבתוא עיר
סאעה כדלך כאנוא
יופכון

v. 55.

Non cunctatos esse, præterquam per *tempus illud seu unicam* horam; adeò erunt mentis inopes redditi!

Dicent autem *illi*, qui acceperunt scientiam atq; fidem: jam cunctati estis in libro DEI *recipiendo* usq; ad diem Resurrectionis! hic enim dies Resurrectionis est, sed vos ignorabatis.

Dic illo non proderit illis, qui iniusti fuerunt, Apologia sua, neq; illi in gratiam recipientur.

Jam verò permiscuimus hominibus hunc Al-Coranum omnis generis sententiis: Quod si *Legatus* adducat eis signum, dicent, qui abnegant: non vos nisi irritum facitis.

Ita impressit DEUS cordibus *eorum*, qui non cognoscent.

Tu verò sustine, Sanè Promissio DEI *vera est*, ne despectui te habeant, qui non cognoverunt.

v. 56. וקאל אלדין אותוא אלעלם ואלאימאן לקד לבתתם פי כתאב אללה אלי יום אלבעת והדא יום אלבעת לכנבם כנתם לא תעלמון

v. 57. פיומיד לא ינפע אלדין טלמוא מעוררתהם ולא הם יסתעבון

v. 58. ולקד צרבנא ללנאם פי הדא אלקראן מן כל מתל ולין גיתתם באירת ליקולן אלדין כפרוא אן אנתם אלא מבטלון

v. 59. בזלך יטבע אללה עלי קלוב אלדין לא יעלמון

v. 60. פאצבר אן ועד אללה חק ולא יסתחפנד אלדין לא יקנון

בסם אללה אלחב ואלחבן ואלרוח אלקרם

Notæ atq; Animadversiones in Capitulum Alcorani XXX. de Imperio Romano.

Capitulum) in Arab. dicitur *Surata* vel rectius *Sura*, q. d. *Structura*, id est, pars, sectio, capitulum. Estq; XXX. mum numero, qui tamen in Codicibus MSS. â Muhammedanis adscribi haut solet. Nicolao de Cusa in Cribratione Alcorani lib. III. cap. 8. est capitulum XXXIX Roberto Retinensi autem, Interpreti veteri, XL. Italo cap. XII. libri III. Alcorani.

אלרום) i. e. *Roma*, Nova nimirum seu Constantinopolis, & Thracia, in qua condita est, universa, quæ modernis Geographis *Romania* audit, imò totum *Imperium Græcorum* hac voce significatur. Unde Editor versionis latinæ Alcorani, â Retinensi adornatæ, & superiori seculo â Theod. Bibliandro publicatæ, in annotationibus variæ lectionis, subcalcem adjectis, *Christiani*, annotat, Arab. روم *Populus Romanus*. Sic enim Imperator Constantinopolitanus tum vocabatur. Simili modo in Tarich, hoc est, Serie Regum Persiæ, â Schikardo edita, Alexander, Al per aphæresin abjecto, اسکندر *Iscender* vocatur, addito روم cognomento, quod Romanum notat, quales in Oriente Græci appellantur, propter CPolin, quæ vix Ρώμη audit, Schikardus in Procemio, Tarich præmisso, p. 66. Conf. Hottingerum in Hist. Orient. lib. II. cap. 2. pag. 235. Neque solum Arabibus, sed & Nicetæ Græci passim Ρωμαῖοι dicuntur. Nassir-Eddino & Ulug Beigio, Geographis Orientalibus, in Tabulis Geographicis, studio Jo. Gravij Londini publicatis,

catis, **✠** non solum Constantinopolin, Athenas, Iconium, Cæsaream &c. sed & ipsam Romam, Siciliamq; comprehendit, qui proinde hanc vocem latissimè ad utrumq; tam Orientis quam Occidentis Imperium, extendunt. **✠** igitur, in hac laxa significatione acceptum, universim Christianos, Latinos juxta atq; Græcos, complectetur; Unde Retinensis **✠** per *Christianos* in genere extulit: atq; nos de *Imperio Romano* explicamus. Recurrit vocabulum commate 3. unde nostro capitulo nomen inditum est, more Alcorano recepto. Perinde atq; Judæi Paraschas seu sectiones ab initiali vel notabiliore voce, verbi gratia : **נ'שנב. נג** &c. & Christiani veteres, *κεφάλαιον περὶ τῶν μαγῶν, περὶ τῶν ἀναρεθέντων παιδίων κτλ.* dixerunt. *Magnificiunt* autem Muhammedani *hoc caput*, *tamquam vaticinium de expugnando Imperio Romano*, referente Hottingero in *Biblioth. Orient.* pag. 115.

LX.] ita Codices Langelm. Weissianus atq; meus: Reiserianus LXX. in rubricâ capituli exhibet, pravè, neq; enim in eo plures quàm LX. vel LIX. numerantur versus, non quidem numeris, sed hōc • crassioris puncti signo notati. Scil. numerare versiculos Alcorani, gemmarum instar, Muhammedani solent; Imitati esse Alcorani Collectores Judæos atq; Christianos in hoc videntur, quorum illi Torah seu Legem in **נ'שנב** atq; **✠**; hi Evangelium in *τίτλος & κεφάλαια* diviserunt: continet enim Lex Paraschas seu Sectiones LIII. Genesis vers. 1534. Exodus 1209. Leviticus 859. Numeri 1288. Deuteronomium 1055. Psalms seu versus. De divisione Evangelistarum Suidas fol. 919. vocab. *τίτλος. τίτλος*, scribit, *διαφέρει κεφαλαίαις. καὶ ὁ μὲν Ματθαῖος ἔχει τίτλος ξη. κεφάλαια τνέ. ὁ δὲ Μάρκος τίτλος μη. κεφάλαια λς.* (Casaubonus & Erasmus Schmidius *σλς* rescribunt) ὁ δὲ Λουκᾶς τίτλος π' γ. κεφάλαια τμη. ὁ Ἰωάννης τίτλος ιη. κεφάλαια σλβ. In hoc duntaxat discrepantia est, quod

quod illi summam פסוקי atq; κεφαλαίων sub calcem cujusq; libri rejecerunt, hi verò, Muhammedani, ab initio cujusq; capitulis præmittunt.

Commata) Arab. آية q. d. Signa. In Cod. Weissiano tribus crassioribus punctis ••• miniatis, in Langenm. & Reiser. MSS. uno vel croceo vel miniato crassiori puncto annotantur. Judæi duo puncta versuum clausulæ apponunt, סוף פסוק *finis versûs* dicta, in meo libro non nisi פתוחה על די seu majori spatio relicto, commata denotantur. Cæterum magna horum Codicum in annotandis versibus discrepantia est, prout progressus patebit.

Meccense) hoc additur in Weissiano meoq; Codice. Loca enim, in quibus tradita sunt capitula, Muhammed annotavit; nisi tamen argumenta capitulorum non ab ipso auctore, Muhammede, sed à Collectoribus Alcorani adjecta fuerunt. Binæ verò sunt Arabiæ Petrææ, Indigenis Hegiaz dictæ, Urbes, *Mecca*, unde expulsus, & Jatrippa, quæ fugientem recepit, hinc מדינת אלנבי *Medinat-Alnabi* i. e. Civitas Prophetæ, vel ἀπλως *Medina* i. e. Urbs vocata. Inde jam capitula inscribunt, *Meccense*, ut præsens hoc XXX. & *Medinense*, ut alterum XLIX. quamvis etiam hîc reperiaturs Codicum dissensus. Prophetæ autem Divini tempus potius factæ divinitus revelationis, non locum annotaverunt, quemadmodum evoluto Codice sacro liquet. Hinc R. Isaacus Abarbenel in Comment. in Proph. Posteriores, fol. 140. b. ראוי שתדע שהיה דרך הנביאים כלם ליחס נבואותיהם לזמן מלך מהמלכים שניבאו בימיהם *Sciendum est, Prophetas omnes solitos esse prophetias suas ad tempus Regis, sub cujus Regimine sunt vaticinati, referre.* Conferatur idem loc. cit. fol. 145. a. & 260. b. E contra ibid. fol. 223. b. זכר החבר לכוזר הנבואה לא נמצאה לנביאים כי אם בארץ ישראל לפי שהיה ממשפט אלהי הארץ הנבואה והדב' קורא *Dicit, scribit, Sapiens,*

Sapiens, Judæus, *ad Cosaræum*, in libro *Cosari*, Parte II. §. 12. prophetiam nullam contigisse Prophetis, nisi in terra Israël, quia per dispensationem divinam, terra Prophetiæ atq; Apprehensionis fuit. Et ibid. fol 257. a. מה שביארתי לזה יסכים גכ"מ במכילתא שאמר יונה אלה חוצא לארץ לפי שאין שכינה נגלית שם. *Ei*, contendit, quod exposui, assentitur quoq; quod scriptum est in *Mechilta*, Glossa antiqua, dixisse Jonam: ibo extra terram Israël, quia ibi (extra Israelitidem) divina revelatio non fit. Quibus oppugnat Judæus vaticinia Pseudoprophetæ, Meccæ atq; Medinæ, adeoq; extra terram prophetiæ, facta. Quia tamen Abrahamo in Chaldæa, Mosi in Arabia deserta, Ezechieli atq; Danieli in Babylonia, atq; Jeremiæ in Ægypto, omnibus extra Israelitidem seu terram sanctam, prophetias divinitus contigisse novimus, quod etiam Cosaræus loc. cit. §. 13. adversus Collocutorem antagonistam, Judæum, rectè urget, ideoque non his, sed aliis, firmioribus, argumentis Alcoranum posthac oppugnabimus.

Verf. 1. בسم الله و (Bismi- Ilâhi- r Rachmâni- r Rachîmi. i. e. In nomine DEI, Misericordis misericordis, seu misericordissimi. Formula est Muhammedi in Alcorano omnibus capitulis (solo IX. excepto) præmissa, & Muhammedanis receptissima, solennissimaq; perinde atq; Judæis suum ב"ש"מ In nomine DEI, vel בגבורת השם potentiâ vel ope DEI. Necbisq; Christianis: In nomine DEI Patris, Filij & Spiritûs Sancti, incipiendi feliciter usitatæ formulæ sunt.

אלהים) hîc post præfationis formulam Codex Reiserianus comma primum constituit, post quam Erpenius quoq; atque Hottingerus in versionibus I. atq; CXII. capituli primum versiculum designaverunt.

Verf. 2. אלה (has tres literas: Eliph, lam & mim, quæ non in hoc duntaxat, sed & in aliis capitulis II. XXXI. &c. re-
currunt,

currunt, ראשי תיבות esse, prout Judæi vocant, hoc est, *Abbreviaturas*, Siglas, & scribendi compendia, ex impositis lineolis, quæ in Reiseriano meoq; libro comparent, prout est colligere, quæ magna Mysteria facerrimi capitis, Muhammedis, continere dicunt. Unde Anonymus quidam in Annotationibus Versioni Latinæ Retinensis in margine adjectis, & à Bibliandro publicatis, fol. 224. observat: *Eliph. lem. mim. a. l. m. has literas Arabicas, in principio libri ponunt, quod sigillum libri dicunt.* Ecquid autem iis significare Planus voluerit, tot existunt sententiæ, quot capita. Anonymus laudatus loc. cit. *Causa vero, pergit, quod ab hujusmodi Characteribus inquiunt: (incipiunt) quoniam eliph & in ordine literarum, & in nomine DEI, prima est apud eos. Per lem vero, Majestas DEI, per mim, Imperium designatur, ut insinuent, DEUM omnipotentem, cujus hic nuncius, & hujus præcepta.* Alij ita integrè legunt: אנא אללה אעלה. *Ego DEUS videns, rectius, sciens seu sapientissimus; Ut Eliph primam primæ, lam mediam mediæ, & mim ultimam literam ultimæ vocis mysticè notet, ita Anonymus quidam, quem possideo, in fragmentis XXVII. priorum capitulorum Alcorani Latini, atq; Erpenius in Grammatica Arab. pag. 15. Qui plures ejusmodi conjecturas novisse avet, (meræ enim conjecturæ sunt, adeat Jac. Golium, in præfat. versionis capituli XXXI. de Locmanno præmissa, & unà cum dicta Grammatica Erpeniana publicatâ, pag. 181. seq. Cæterum in Codice Reif. alter capituli versus, post hæc secreta, clauditur.*

Vers. 3. *Devictum est Imperium Romano-Constantinopolitanum*] Sed à quibus? an à Saracenis, an verò à Persis? utrique enim isthac ætate Græcos oppugnaverunt: à Gentibus, ut colligit Robertus Retinensis, Interpres; in margine magis explicatè annotatur: *Loquitur de Bellis Imperatoris Heraclij cum Persis.* De quibus & ipse intelligere malo, quàm de Sa-

racenis,

racenis, hi enim anno 3. Heraclij non nisi in Syriam excursio-
nem fecere, & vicis nonnullis direptis & inflammatis recesserunt, auctore Paulo Diacono, lib. XVIII. Rer. Roman. apud Magdeburg. Centur. VII. cap. 16. fol. 656. quod non est vincere Imperium & superare. At verò à Persis, eorumq; Rege, Cosdroe, Imperium Romanum multum detrimenti accepit, in Asia & Africa; Namq; primo Heraclij Regiminis anno Persæ in Syriam irruerunt, & Edeffam ceperunt, atq; Exercitum Romanum, apud Antiochiam occurrentem, adeò deleverunt, ut vix duo de exercitu Phocæ remanerent, Zonaras Tom. III. & Paulus Diac. loc. cit. Anno secundo, in Cappadociam ingressi, Cæsaream capiunt, & multa millia hominum abducunt in captivitatem, Paulus Diac. loc. cit. Anno quarto Damascum expugnant & captivos abigunt, ibid. & Sigebertus circa annum Domini 616. Calvisio est annus 613. Anno quinto Palestina iterum infestatur à Persis, & Hierosolyma capitur, interfectis in ea per Judæos 90000. Zacharias Episcopus & Statua Crucis abducuntur, Sigeb. anno 617. Calvis. anno 614. Anno verò sequenti Ægyptum vastant, & nemine resistente in Libiam Carthaginem usq; progrediuntur, Cedrenus anno 616. Carthaginem priore anno frustratentatam capiunt, Idem. Anno 619. Galatiam vastant & Ancyram Metropolin occupant, Idem &c. Ex quibus abundè liquet, à Persis tempestate isthac Imperium Romano-CPolitanum devictum esse.

אלאן] ita Weissianus atq; meus Codex: rectius Langem. & Reis. legunt, אלאן in Genitivo cum Dad Kefrato, q. d. in vicinia *Terræ*. In Ægypto igitur dicamus, aut certè in Palestina, à Persis Imperium Romano-CPolitanum illo tempore est debellatum, hæ enim terræ Meccæ, ubi tunc hærebat Muhammed, sunt vicinæ.

Atque illi post victoriam illorum superiores erunt.]
Quinam? an Romani, an Persæ, an denique Sara-
ceni?

ceni? obscure satis! convenit hoc oraculum Muhammedanum cum illo Delphico:

Ajo, te Æacida Romanos vincere posse.

Æquè fallax est atq; ambiguum, ut in quemcunq; eventum, Pseudoprophetæ vaticinium vel his, vel istis, vel illis congruat. Accipiamus tamen cum Interprete veteri verba Plani de Romanis, qui paulo post in Persidem moverunt, atque Cosdroen aliquoties superârunt.

עלבהם] ita recte tres codices legunt: Langenm. habet עליהם pravè.

Verf. 4. *Post aliquot annos.*] hæc antecedenti potius commati fuerunt conjungenda. in Arab. habetur *في بضع سنين*. *בצע*, ut tres codices legunt, vel *בצע*, ut legit Reis. utraque lectio probatur, significatq; *partem*, (Hebræis quoque *בצע* *segmentum, frustulum* est) seu *exiguum numerum à tribus usq; ad novem*, Golius in Lexico, fol. 283. Atq; hinc jam vetus Interpres Latinus extulit: *post IX. annos.* quem, more suo, sequitur Italus: *dopo IX. anni.* Anno XII. Imperii, anno autem Christi DCXXI. vel sequenti, eo ipso anno, quo Muhammed Meccâ pulsus est, adeoq; primo Hegiræ anno, Heraclius collecto exercitu Persidem ingreditur, & fuso aliquoties hoste, septennio post Victor ex militia redit, cum cruce Christi recuperatâ, cujus postea Exaltationis festum instituit. Si itaq; annis Christi DCXXII. quando Heraclius in Persas movit, eosque superavit, *בצע סנין* seu *novem anni* subtrahantur, emerget annus Christi DCXIV. quando Persæ Palestinam, atque Hierosolymam ceperunt, interfectis 90000. hominum, atque is ipse est, si Impostori nostro fides habeatur, quo ei hæc particula Alcorani Meccæ, perinde atque Jovi Minerva, è cerebro nata est, quinto cogitatæ & jam publicatæ novæ superstitionis anno. Non autem necesse est, ut vocem *בצע*

præcisè de novem accipiamus, potest ternarius vel inter hunc & nonarium medius quidam numerus intelligi. Quod si verò quis dicat: Attamen Prophetam Muhammed hîc egit, quandoquidem Romanis est vaticinatus, eos paulò post Persarum Victores fore; ille sciat primùm, ambiguum esse hoc vaticinium, & in utramq; partium adversantium, pro re natâ, quadrare, ut præmissum est. Deinde Pseudoprophetæ quoq; in die illo terribili coram tribunali Divino ad vaticinia sua provocabunt: *Nonne in nomine tuo prophetavimus!* sed nequaquam audientur, Matth. VII. 22. Quid, si deniq; Planus post Imperii contra Persam obtentas Victorias demum hæc scripsit, & postea pro astutia suâ, qua pollebat, schedulas istas, quasi folia Sibyllæ, inter suos sparsit, quasi jam ante complures annos, & ante Heraclii Victorias, à se, divinitus edocto vate, consignatas! supervixit enim reverso ex Perside Heraclio Victori in IV. usq; annum, ipse quoq; altero post confectum bellum Persicum Meccam expugnans, anno Domini DCXXIX, octavo post Hegiram seu fugam suam anno.

DEI enim decretum est antea & postea.] Ex Vate jam fit Concionator noster Arabs, Protei instar, in quidvis mutabilis; hoc autem morale ex antecedentibus elicit, tanquam insignem gnomen Theologicam, quâ subinde figmenta sua, Sanctitatem simulans, aspergit veterator. Sententia autem, nisi fallor, est, DEO decernente, & prius Persas superiores, Romanos inferiores, & postea illos humiliatos, hos sublatos esse: id quod Gentiles quoque intellexerunt, atque Koreischitæ Pagani cognoverunt, antequam novum hunc Theologum audirent.

אלאמר] tres codices benè legunt: atq; ita rescribendum est in Langenm. pro **אלאמר**.

יפרח] *letabitur*, sequiturq; fideles: est Enallage numeri, Arabibus ferè perpetua, & proinde Lectori Philarabi probè notanda.

אלמומנין] Est Plur. particip. mascul. IV. Conjug. *אמן* quod est, *credidit*. hinc *אלמומנין* *credentes*, in nominativo: in genit. habet *אלמומנין*, unde *אמיר אלמומנין* *Princeps Fidelium*, ita dictus est Omar, tertius post Muhammedem Princeps, ejusq; Successores, quam vocem Scriptores Græci juxta atque Latini mirum in modum depravârunt, *ἀμεργυσμηνήν*, *Miramolin*, *Mirmiran*, monstra nominum, Vid. Hotting. Hist. Orient. lib. I. cap. I. §. 7. & lib. II. cap. V. pag. 275. seq. ita verò Muhammedi hîc & alibi dicuntur, qui in DEUM, atque sibi, Apostolo ejus, crediderunt, quos nos Muhammedanos, Saracenos, Turcos &c. vocamus. Quî verò hi sunt gavisi, Christianis Victoriâ contra Persas potitis? hoc me movit, ut aliquando putarem, Muhammedem suis Victoriâ contra hostes suos superiori versu polliceri, præsertim, cùm magnifaciant Muhammedani hoc caput, tanquam Vaticinium de expugnando Imperio Romano, ut superius annotavimus. Sed dicere possumus, Muhammedem non æquè averſatum esse Christianos, atque Persas aliosq; Idololatrias, præsertim cùm Socii Romanorum fuerint Saraceni sub Heraclio, contra Persas stipendia (quæ tamen postea cum calumniis à Præfecto denegata sunt, quæ res magni mali causa extitit) merentes: Vincentibus itaq; Romanis meritò Saraceni, eorum Socii, gavisi fuerunt. Videtur tamen insimul respicere ad suammet Victoriâ, *isto die* seu tempore, quo Romani Persas vicerunt, à Meccensibus reportatam, & magnos progressûs, quos à Romanis invitati, sui in Syriâ, Palestina, Ægypto, Perside, fecerunt, qua re imprimis lætati Muhammedani fuere.

Vers. 5. *Auxilio DEI.*] Recte adscribit DEO ejusq; auxilio Victoriâ Ecclesiæ, sed quando hostes ejus vincunt, est permissio: unde sequentia verba: *adjuvat, quem vult*, si de Stoico Fato & absoluto quodam DEI decreto loquantur, non sine animadversione prætermittenda sunt: Deus enim eum

vult adjuvare, qui obedit, averfionemq; mali à pœnitentiâ hominum suspendet, unde Numen apud Prophetam: *Repente loquar adversus Gentem & adversus Regnum, ut eradicem & destruam & disperdam illud: Si verò pœnitentiam egerit gens illa, à malo suo, quod locutus sum adversus eam, & me pœnitebit mali, quod cogitavi, ut facerem ei, & subito loquar de Gente & de Regno, ut adificem & plantem illud*, Jerem. XII. 7. seqq.

יִצָר] pro יִצָרֵי אֱלֹהֵי qui adjuvat: frequentissima enim est apud Arabes, perinde atq; apud Hebræos, ellipsis relativi, quod meminisse juvabit.

Ille enim potens, misericors] laudes DEO canit, suas quærens, *potens est*, inquit, DEUS, quia *juvat, misericors, quemcunq; volet*. Quis verò est tam ignarus, ut id nesciat! Meccani adeo insensati atq; stupidi vix fuerunt, ut id à Doctore hoc novo addiscerent. Ἀσύνδετον, quo Schemate aliàs quoq; utitur in cumulandis epithetis divinis, commovere debet.

Vers. 6. *Promissio DEI est*,] hæc quoq; confirmant, Pseudoprophetam de suorum prosperitate vaticinari. Ecce verò impudentissimum caput, DEO ejusq; promissioni adscribere, quæ ex corde suo malitiosè confinxit! *Propheta autem, Severissimum Numen minatur, qui arrogantia depravatus, voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi, aut ex nomine alienorum Deorum, interficietur*, Deut. XVII. 20. eritq; reus, si non temporalis, attamen æternæ mortis.

Neq; fidem fallit DEUS promissione suâ] DEUS quidem ille verus non fallit, modo Tu, Impostor, non fallas.

Ideoq; multiplicat homines &c.] Verisimile est, eo tempore magnas accessiones ad suscipiendum Muhammedanismo factas esse, quo utitur Veterator, tanquam argumento, ad persuadendam hæresin suam pluribus aliis. אֲכָתָר *acthara*, (ita lego in omnibus codicibus,) est *multiplicari*, ut & *locupletari*, utrumq; prosperantium est; vetus Interpres Latinus, quem sequi-

sequitur Italus, extulit: *plures, multi*, אֲחָרֹה *actharo* pravè legens.

Qui tamen ignorant id] nescientes causam multiplicationis illius, videlicet divinitus factæ; ita adulatur Planus suis, complures alios allecturus.

Verf. 7. יַעֲלִמוּ] Verbum hoc Scriba libri mei, ut alibi, ita etiam hîc negligentior, omisit, eoq; facilius, quia prius comma claudens, ab initio hujus versiculi recurrit: Reliqui codices rectè repetunt. Cæterum hinc concio proluxior exorditur. Est hic è XL. Articulis, numero XXIX. *Neg hunc mundum præ futura vita elegeris*, Muhammed Ben Abubecher apud Hotting. Hist. Orient. lib. II. cap. 3. pag. 249.

הֵם עֲלִילִים] de verbo: *illi negligentes sunt*. Ellipsis enim verbi est perpetua est. Est plural. Particip. Radix est עָלָה, & construitur cum יָ, *negligere aliquid*. Observa verò rythmum primæ & ultimæ commatis vocis, עֲלִילִים יַעֲלִמוּ *gaphiluna, jalamuna*, i. e. cognoverunt, neglexerunt; hujus ὁμοιοπῶσις seu Rythmicæ Eloquentiæ, quæ Arabicè تورية vocatur, Muhammed, cætera Idiota, studiosissimus fuit, facilè enim ad modulos flectuntur animi muliebres. Hoc verò Alcorani artificium, Prophetis veris inusitatum, atque prorsus indignum, magni tamen æstimatur non solum à plebeis, sed & Muhammedanorum literatis Viris. Unde Nicol. de Cusa, lib. I. cribrat. Alcorani, cap. 4. statim ab initio: *Dicit autem*, scribit, *quidam Sapiens, attendendum, quomodo necesse fuit, Machumet (qui nullam præter Arabicam linguam scivit, nec legendi artem, nec scribendi habuit, etiamsi eloquentia Arabicâ rythmicâ & Poëticâ præ cæteris pollebat, quia præ cunctis Arab. libris Alcoran laudatur) habuisse Judæos & Christianos, qui illi in Arabica lingua ea, quæ in V. T. Psalterio atq; Evangelio continentur, referrent*. Recte tamen idem respondet cap. seq. 7. *Non quia eleganti oratione aliquid compositum, ideò verum esse.*

Quod autem, differit, dulcis sermonum compositio non concludat dictata vera, patet ex 3. cap. ipsius Alchoran, ubi sic dicitur: Plures Eloquii melliflui, quorum vox cordi non consonat, Deum sui cordis testem invocant, cum ipsi tamen perniciem, Gentiq; flagitium, fructibusq; pestem inducere nitantur &c. voluit scil. Impostor, aucupis instar, præcinere dulce suis, ut eò facilius incautos interciperet. Aliud verò Poëta, aliud Propheta est.

*Verf. 8. **أَنْتَ** annon] Figurâ Interrogationis hoc & sequenti versu atq; aliàs gaudet Seductor, ut eò magis oratio ejus penetret.*

***فِي أَنْفُسِهِمْ**] de verbo: in animabus suis.*

In Justitia] malis malum, bonum bonis retributurus.

Et termino nominato] vult dicere, fine huic vitæ toti; mundo præfixo. Thema hoc est concionis de extremo judicio, de quo frequentissimè in Alcorano Arabibus suis Paganis concionatur; illos itaq; hic atq; seqq. versus concernunt.

*Occursum Domini sui,] sive adventum ad judicium, phrasiologia desumpta esse videtur à nostro ex I. Thess. IV. 17. Deinde nos, qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus, **ἐἰς ἀπάντην τὴν κενεὴν** IN OCCURSUM DOMINI, in aëre, & sic semper cum Domino erimus. Hoc enim, Christiane Lector, nosse debes; Muhammedem, sive ipse legerit scripturas Sacras V. juxta atq; N.T. sive aliunde ex Judæis atq; Christianis, Nestorianis imprimis, quorum operâ in cudenda novâ Religione usus est, didicerit, semper ferè cum scriptoribus sacris loqui, illud interea dissimulantem. Rectè itaque Hotting. in Hist. Orient. lib. II. cap. 3. pag. 246. & seq. Nec mirandum est, scribit, in ea quoq; Muhammedana Religione haut obscuras veteris Christianismi apparere stricturas, cujus principium, Alcoranus, ex ipsis quoq; S. Scriptura expressis verbis constat.*

stat. Qua de re οὐν θεῶν suo tempore ita loquemur, ut nulli ambigamus, quin cuiq; obvium sit futurum, neminem post hominum memoriam in nova cudenda religione ita vafrum fuisse & versipellem, qui, cum de suo vix pauca addiderit, sed vel ex utriusq; Testamenti libris, vel judaeorum Traditionibus omnia mutuârit, eadem tamen, quasi nec literas nosset, cœlitus ad se delapsa ausus fuerit tanto cum successu mentiri. Ita enim Alcoranum tractare, eundem demum, in ruborem & confusionem Muhammedanorum, confutare est.

Vers. 9. *annon deambulant in terra &c.*] Quasi dicat: Omnes homines, qui vos sunt antegressi, mortui sunt, neq; vos, in hac vita stationem fixam habetis. Memorando vero finem hujus vitæ, resurrectionem mortuorum futuram, in memoriam revocare eis voluisse videtur.

אֵשֶׁר] Est, nisi fallor, præteritum secundæ conjugationis, cum præfixo Eliph interrogativo. Vetus Interpres pro comparativo in accusandi casu accepisse videtur, ex nominativo אֵשֶׁר *vehementior*, reddidit enim אֵשֶׁר מִנְהֶם *illis potentior*, cui præferenda nostra versio videtur. Fortissimè verò negat hic interrogatio, perinde atq; apud Hebræos, sensus itaq; est: nequaquam corroboravit DEUS ex mortalibus potentiam; Videtur ab infinita DEI potentia creatrice, & condita terra, ad resurrectionem mortuorum colligere velle. Obscura, ut nihil dissimulem, hæc verba sunt, perinde atq; Apollinis oracula Delphica: Novum interea nostro non est, à baculo ad angulum argumentari.

וְאַתְּאֲרוֹן] Quot Codices, tot Lectiones! Langenm. legit וְאַתְּאֲרִי prave, neq; accuratè Weifs: וְאַתְּאֲרִי melius meus, וְאַתְּאֲרוֹן omnium optime Reis. וְאַתְּאֲרוֹן. Vetus Interpres אֲתָאֲרִי legisse videtur, quod est accusat. plural. ex nominativo singulari אֲתָאֲרִי. extulit enim *minima miranda* five vestigia. Notandum præ-

præterea est, vav, non copulativum, sed, more Hebræorum, causale esse, id quod ex contextu liquet.

אלארי] ita in accusandi casu recte legunt tres libri: meus in genitivo, אלארי, quomodo etiam vetus Interpres videtur legisse, malè.

וגארתה] גא est *venire*: venire cum aliquo, idem est atq; aliquid adducere; meus liber וגארתה pravè legit.

Utg, adducerent eis Legati eorum &c.] Multiplicationi Generis humani alterum nunc, idq; majus beneficium divinum, addit, videlicet, Missionem Apostoli, sui ipsius, Muhammedis, quem in plurali numero, Legatos, vocare videtur, ecce hominis factum! nisi tamen Mosen atq; JESUM comprehendat, quibus se impiè tertiam personam adjungit, quid verò Saul inter Prophetas, quid anser inter Olores! Coeterum in his duobus Articulis universa Theologia Muhammedis potissimum versatur, in doctrina de Resurrectione mortuorum, quam Koreischitis suis, Paganis, & sui Apostolatu, quem Christianis nobis persuadere allaborat; hæc passim & ad nauseam usque inculcantur.

באלביתארי] Sunt *res manifesta*, item *testimonia* & *demonstrationes evidentes*. Si loquatur de Mose atque JESU, certum quidem est, eos venisse cum testimoniis divinis, vid. Exod. III. 14. Deut. XIX. 18. & Matth. III. 17. sed de Muhammede, qui se tertium ultimumque divinitus missum Legatum hîc atque alibi passim in Alcorano jactat, μέγα λίαν αἴτημα est, utrùm ille cum testimoniis & demonstrationibus evidenter venerit. Proferat literas testimoniales divinas, quibus se divinitus missum esse Legatum in his Mundi Comitibus sufficienter probet, (neque enim fas est, in re tam magni momenti sine his quemquam admittere,) fideiq; nostræ faciat, satis, & audiemus eum; sed nullæ sunt, nisi falsæ & confictæ literæ,

literæ, quas Alcoranum vocant: demonstret evidentibus signis & miraculis divinis, ut novam, quam affert, doctrinam, ijs confirmet, sed nulla sunt, ut ipse non diffitetur.

כאן ליטלמהם] de verbo: *est injuriâ afficiet eos*, atq; mox כאנוא יטלמן, *sunt injuriâ afficient*; ita solent Arabes imperfectum Indicativi exprimere, vid. Erpenius in Grammatica, p. 47.

Neq; vero DEUS injuriam eis faciebat] Argumentatur ex loco Oppositorum, quia DEUS ex sua propria potentia effecit, ut homines incolerent terram, atq; Legatos divinitus missos acciperent, ideoq; DEUS eis injuriam non facit, imo benefacit.

Sed semetipsos injuriâ afficiebant,] videlicet dum non credunt Legato, testimonia evidentia adducenti. Hoc argumentum stringeret, si Muhammed divinitus missus Legatus seu Apostolus DEI, & verus Propheta fuisset, adducens evidentia testimonia; Quantisper verò hæc desiderantur, semetipsos injuria non afficiunt, qui ei non credunt, monitum JESU, divinitus missi, & cum testimonio Patris venientis, observantes: *Cavete vobis à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium; intrinsecus autem sunt lupi rapaces*, Matth. VII. 15.

Verf. 10. *Deinde enim fuit finis tristissimus eorum &c.*] vide initium superioris verf. Videtur eis velle in memoriam revocare incredulos Judæos, qui Mosi juxta atque in primis JESU, eorumq; signis & miraculis fidem omnem obstinatè denegârunt, & deinde ob incredulitatem perierunt; hîc itaq; tristissimo exemplo suos ab incredulitate detertere, & ad fidem sibi, itidem divinitus missi Legato, habendam, quàm efficacissimè commovere allaborat. Verum enim vero dispar ratio est; illi enim meritò ob denegatam Mosi atque Christo, quippe Divinitus missis, fidem sunt mulctati; alia, autem ratio est Muhammedis, Pseudoprophetæ, à quo, moniti Christi memores, meritò cavemus.

racenis, hi enim anno 3. Heraclij non nisi in Syriam excursionem fecere, & vicis nonnullis direptis & inflammatis recesserunt, auctore Paulo Diacono, lib. XVIII. Rer. Roman. apud Magdeburg. Centur. VII. cap. 16. fol. 656. quod non est vincere Imperium & superare. At verò à Persis, eorumq; Rege, Cosdroe, Imperium Romanum multum detrimenti accepit, in Asia & Africa; Namq; primo Heraclij Regiminis anno Persæ in Syriam irruerunt, & Edeffam ceperunt, atq; Exercitum Romanum, apud Antiochiam occurrentem, adeò deleverunt, ut vix duo de exercitu Phocæ remanerent, Zonaras Tom. III. & Paulus Diac. loc. cit. Anno secundo, in Cappadociam ingressi, Cæsaream capiunt, & multa millia hominum abducunt in captivitatem, Paulus Diac. loc. cit. Anno quarto Damascum expugnant & captivos abigunt, ibid. & Sigebertus circa annum Domini 616. Calvisio est annus 613. Anno quinto Palestina iterum infestatur à Persis, & Hierosolyma capitur, interfectis in ea per Judæos 90000. Zacharias Episcopus & Statua Crucis abducuntur, Sigeb. anno 617. Calvis. anno 614. Anno verò sequenti Ægyptum vastant, & nemine resistente in Libiam Carthaginem usq; progrediuntur, Cedrenus anno 616. Carthaginem priore anno frustratentatam capiunt, Idem. Anno 619. Galatiam vastant & Ancyram Metropolin occupant, Idem &c. Ex quibus abundè liquet, à Persis tempestate isthac Imperium Romano-CPolitanum devictum esse.

אלאיר] ita Weissianus atq; meus Codex: rectius Langem. & Reis. legunt, אלאיר in Genitivo cum Dad Kefrato, q. d. in vicinia *Terræ*. In Ægypto igitur dicamus, aut certè in Palestina, à Persis Imperium Romano-CPolitanum illo tempore est debellatum, hæ enim terræ Meccæ, ubi tunc hærebat Muhammed, sunt vicinæ.

Atque illi post victoriam illorum superiores erunt.]
Quinam? an Romani, an Persæ, an denique Saraceni?

ceni? obscure satis! convenit hoc oraculum Muhammedanum cum illo Delphico:

Ajo, te Æacida Romanos vincere posse.

Æquè fallax est atq; ambiguum, ut in quemcunq; eventum, Pseudoprophetæ vaticinium vel his, vel istis, vel illis congruat. Accipiamus tamen cum Interprete veteri verba Plani de Romanis, qui paulo post in Persidem moverunt, atque Cosdroen aliquoties superârunt.

עֲלֵיהֶם] ita recte tres codices legunt: Langenm. habet עֲלֵיהֶם pravè.

Verf. 4. *Post aliquot annos.*] hæc antecedenti potius commati fuerunt conjungenda. in Arab. habetur *فِي بَعْضِ سِنِينَ*. *בְּצֵעַ*, ut tres codices legunt, vel *בְּצֵעַ*, ut legit Reis. utraque lectio probatur, significatq; *partem*, (Hebræis quoque *בְּצֵעַ* *segmentum, frustulum* est) seu *exiguum numerum à tribus usq; ad novem*, Golius in Lexico, fol. 283. Atq; hinc jam vetus Interpres Latinus extulit: *post IX. annos.* quem, more suo, sequitur Italus: *dopo IX. anni.* Anno XII. Imperii, anno autem Christi DCXXXI. vel sequenti, eo ipso anno, quo Muhammed Meccâ pulsus est, adeoq; primo Hegiræ anno, Heraclius collecto exercitu Persidem ingreditur, & fuso aliquoties hoste, septennio post Victor ex militia redit, cum cruce Christi recuperatâ, cujus postea Exaltationis festum instituit. Si itaq; annis Christi DCXXXII. quando Heraclius in Persas movit, eosque superavit, *בְּצֵעַ סִנִּי* seu *novem anni* subtrahantur, emerget annus Christi DCXIV. quando Persæ Palestinam, atque Hierosolymam ceperunt, interfectis 90000. hominum, atque is ipse est, si Impostori nostro fides habeatur, quo ei hæc particula Alcorani Meccæ, perinde atque Jovi Minerva, è cerebro nata est, quinto cogitatæ & jam publicatæ novæ superstitionis anno. Non autem necesse est, ut vocem *בְּצֵעַ* præ-

præcisè de novem accipiamus, potest ternarius vel inter hunc & nonarium medius quidam numerus intelligi. Quod si verò quis dicat : Attamen Prophetam Muhammed hîc egit, quandoquidem Romanis est vaticinatus, eos paulò post Persarum Victores fore; ille sciat primùm, ambiguum esse hoc vaticinium, & in utramq; partium adversantium, pro re natâ, quadrare, ut præmissum est. Deinde Pseudoprophetæ quoq; in die illo terribili coram tribunali Divino ad vaticinia sua provocabunt : *Nonne in nomine tuo prophetavimus!* sed nequaquam audientur, Matth. VII. 22. Quid, si deniq; Planus post Imperii contra Persam obtentas Victorias demum hæc scripsit, & postea pro astutia suâ, qua pollebat, schedulas istas, quasi folia Sibyllæ, inter suos sparsit, quasi jam ante complures annos, & ante Heraclii Victorias, â se, divinitus edocto vate, consignatas! supervixit enim reverso ex Perside Heraclio Victori in IV. usq; annum, ipse quoq; altero post confectum bellum Persicum Meccam expugnans, anno Domini DCXXIX, octavo post Hegiram seu fugam suam anno.

DEI enim decretum est antea & postea.] Ex Vate jam fit Concionator noster Arabs, Protei instar, in quidvis mutabilis; hoc autem morale ex antecedentibus elicit, tanquam insignem gnomen Theologicam, quâ subinde figmenta sua, Sanctitatem simulans, aspergit veterator. Sententia autem, nisi fallor, est, DEO decernente, & prius Persas superiores, Romanos inferiores, & postea illos humiliatos, hos sublatos esse: id quod Gentiles quoque intellexerunt, atque Koreischitæ Pagani cognoverunt, antequam novum hunc Theologum audirent.

אלאמר] tres codices benè legunt: atq; ita rescribendum est in Langenm. pro אלאחר.

יפרח] *latabitur*, sequiturq; fideles: est Enallage numeri, Arabibus ferè perpetua, & proinde Lectori Philarabi probè notanda.

אֱלֹמֹמִי] Est Plur. particip. mascul. IV. Conjug. אֱלֹמֹמִי
 quod est, *credidit*. hinc אֱלֹמֹמִי *credentes*, in nominativo:
 in genit. habet אֱלֹמֹמִי, unde אֱלֹמֹמִי *Princeps Fidelium*,
 ita dictus est Omar, tertius post Muhammedem Princeps,
 ejusq; Successores, quam vocem Scriptores Græci juxta atque
 Latini mirum in modum depravârunt, ἀμερμυνην, *Mira-*
molin, *Mirmiran*, monstra nominum, Vid. Hotting.
 Hist. Orient. lib. I. cap. I. §. 7. & lib. II. cap. V. pag. 275. seq.
 ita verò Muhammedi hîc & alibi dicuntur, qui in DEUM,
 atque sibi, Apostolo ejus, crediderunt, quos nos Muham-
 medanos, Saracenos, Turcos &c. vocamus. Quî verò hi sunt
 gavisi, Christianis Victoriâ contra Persas potitis? hoc me mō-
 vit, ut aliquando putarem, Muhammedem suis Victoriâ
 contra hostes suos superiori versu polliceri, præsertim, cū
 magnifaciant Muhammedani hoc caput, tanquam Vatidicum
 de expugnando Imperio Romano, ut superius annotavimus.
 Sed dicere possumus, Muhammedem non æquè averſatum
 esse Christianos, atque Persas aliosq; Idololatrias, præsertim
 cū Socii Romanorum fuerint Saraceni sub Heraclio, contra
 Persas stipendia (quæ tamen postea cum calumniis à Præfecto
 denegata sunt, quæ res magni mali causa extitit) merentes:
 Vincentibus itaq; Romanis meritò Saraceni, eorum Socii, ga-
 visi fuerunt. Videtur tamen insimul respicere ad suammet
 Victoriâ, *isto die* seu tempore, quo Romani Persas vicerunt,
 à Meccensibus reportatam, & magnos progressûs, quos à Ro-
 manis invitati, sui in Syriâ, Palestina, Ægypto, Perside, fece-
 runt, qua re inprimis lætati Muhammedani fuere.

Vers. 5. *Auxilio DEI.*] Recte adscribit DEO ejusq;
 auxilio Victorias Ecclesiæ, sed quando hostes ejus vincunt,
 est permissio: unde sequentia verba: *adjuvat, quem vult*, si de
 Stoico Fato & absoluto quodam DEI decreto loquantur, non
 sine animadversione prætermittenda sunt: DEUS enim cum
 C 2 vult

vult adjuvare, qui obedit, averfionemq; mali à poenitentia hominum suspendet, unde Numen apud Prophetam: *Repente loquar adversus Gentem & adversus Regnum, ut eradicem & destruam & disperdam illud: Si verò poenitentiam egerit gens illa, à malo suo, quod locutus sum adversus eam, & me poenitebit mali, quod cogitavi, ut facerem ei, & subito loquar de Gente & de Regno, ut adificem & plantem illud*, Jerem. XII. 7. seqq.

יִנְצֵר] pro יִנְצֵר אֱלֹהֵי qui adjuvat: frequentissima enim est apud Arabes, perinde atq; apud Hebræos, ellipsis relativi, quod meminisse juvabit.

Ille enim potens, misericors] laudes DEO canit, suas quærens, *potens est*, inquit, DEUS, quia *juvat*, *misericors*, *quemcunq; volet*. Quis verò est tam ignarus, ut id nesciat! Meccani adeo insensati atq; stupidi vix fuerunt, ut id à Doctore hoc novo addiscerent. Ἀσύνδετον, quo Schemate aliàs quoq; utitur in cumulandis epithetis divinis, commovere debet.

Vers. 6. *Promissio DEI est*,] hæc quoq; confirmant, Pseudoprophetam de suorum prosperitate vaticinari. Ecce verò impudentissimum caput, DEO ejusq; promissioni adscribere, quæ ex corde suo malitiosè confinxit! *Propheta autem, Severissimum Numen minatur, qui arrogantia depravatus, voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi, aut ex nomine alienorum Deorum, interficietur*, Deut. XVII. 20. eritq; reus, si non temporalis, attamen æternæ mortis.

Neq; fidem fallit DEUS promissione sua] DEUS quidem ille verus non fallit, modo Tu, Impostor, non fallas.

Ideoq; multiplicat homines &c.] Verisimile est, eo tempore magnas accessiones ad suscipiendum Muhammedanismum factas esse, quo utitur Veterator, tanquam argumento, ad persuadendam hæresin suam pluribus aliis. אֲכָתָר *acthara*, (ita lego in omnibus codicibus,) est *multiplicari*, ut & *locupletari*, utrumq; prosperantium est; vetus Interpres Latinus, quem sequi-

sequitur Italus, extulit: *plures, multi*, אֶתְהָרֹ *actharo* pravè legens.

Qui tamen ignorant id] nescientes causam multiplicationis illius, videlicet divinitus factæ; ita adulatur Planus suis, complures alios alleciturus.

Verf. 7. יַעֲלִמוּ] Verbum hoc Scriba libri mei, ut alibi, ita etiam hîc negligentior, omisit, eoq; facilius, quia prius comma claudens, ab initio hujus versiculi recurrit: Reliqui codices rectè repetunt. Cæterum hinc concio proluxior exorditur. Est hic è XL. Articulis, numero xxix. *Neg hunc mundum præ futura vita elegeris*, Muhammed Ben Abubecher apud Hotting. Hist. Orient. lib. II. cap. 3. pag. 249.

הֵם עֲפִלּוּ] de verbo: *illi negligentes sunt*. Ellipsis enim verbi est perpetua est. Est plural. Particip. Radix est עָלָה, & construitur cum יָ, *negligere aliquid*. Observa verò rythmum primæ & ultimæ commatis vocis, עֲפִלּוּ יַעֲלִמוּ *gaphiluna, jalamuna*, i. e. cognoverunt, neglexerunt; hujus ὁμοιοπρωσεως seu Rythmicæ Eloquentiæ, quæ Arabicè תּוֹרִיהּ vocatur, Muhammed, cætera Idiota, studiosissimus fuit, facile enim ad modulos flectuntur animi muliebres. Hoc verò Alcorani artificium, Prophetis veris inusitatum, atque prorsus indignum, magni tamen æstimatur non solum à plebeis, sed & Muhammedanorum literatis Viris. Unde Nicol. de Cusa, lib. I. cribrat. Alcorani, cap. 4. statim ab initio: *Dicit autem*, scribit, *quidam Sapiens, attendendum, quomodo necesse fuit, Machumet (qui nullam præter Arabicam linguam scivit, nec legendi artem, nec scribendi habuit, etiamsi eloquentia Arabicâ rythmicâ & Poeticâ præ cæteris pollebat, quia præ cunctis Arab. libris Alcoran laudatur) habuisse Judæos & Christianos, qui illi in Arabica lingua ea, quæ in V. T. Psalterio atq; Evangelio continentur, referrent*. Recte tamen idem respondet cap. seq. 7. *Non quia eleganti oratione aliquid compositum, ideò verum esse.*

Quod autem, differit, dulcis sermonum compositio non concludat dictata vera, patet ex 3. cap. ipsius Alchoran, ubi sic dicitur: Plures Eloquii melliflui, quorum vox cordi non consonat, Deum sui cordis testem invocant, cum ipsi tamen perniciem, Gentiq; flagitium, fructibusq; pestem inducere nitantur &c. voluit scil. Impostor, aucupis instar, præcinere dulce suis, ut eò facilius incautos interciperet. Aliud verò Poëta, aliud Propheta est.

Verf. 8. اِنَّ اَنْتَ اَنْتَ] Figurâ Interrogationis hoc & sequenti versu atq; aliàs gaudet Seducor, ut eò magis oratio ejus penetret.

فِي اَنْفُسِهِمْ] de verbo: in animabus suis.

In Justitia] malis malum, bonum bonis retributurus.

Et termino nominato] vult dicere, fine huic vitæ toti; mundo præfixo. Thema hoc est concionis de extremo judicio, de quo frequentissimè in Alcorano Arabibus suis Paganis concionatur; illos itaq; hic atq; seqq. versus concernunt.

Occursum Domini sui,] sive adventum ad judicium, phrasiologia desumpta esse videtur à nostro ex I. Thess. IV. 17. Deinde nos, qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus, eis ἀπ' αὐτῶν ἡσίων ἔσ' κ' αὐτοῖς IN OCCURSUM DOMINI, in aëre, & sic semper cum Domino erimus. Hoc enim, Christiane Lector, nosse debes; Muhammedem, sive ipse legerit scripturas Sacras V. juxta atq; N.T. sive aliunde ex Judæis atq; Christianis, Nestorianis inprimis, quorum operâ in cudenda novâ Religione usus est, didicerit, semper ferè cum scriptoribus sacris loqui, illud interea dissimulantem. Rectè itaque Hotting. in Hist. Orient. lib. II. cap. 3. pag. 246. & seq. Nec mirandum est, scribit, in ea quoq; Muhammedana Religione hant obscuras veteris Christianismi apparere stricturas, cujus principium, Alcoranus, ex ipsis quoq; S. Scripturæ expressis verbis constat.

stat. Qua de re οὐδὲ θεῶν suo tempore ita loquemur, ut nulli ambigamus, quin cuiq; obvium sit futurum, neminem post hominum memoriam in nova cudenda religione ita vafrum fuisse & versipellem, qui, cum de suo vix pauca addiderit, sed vel ex utriusq; Testamenti libris, vel judaeorum Traditionibus omnia mutuârit, eadem tamen, quasi nec literas nosset, cœlitus ad se delapsa ausus fuerit tanto cum successu mentiri. Ita enim Alcoranum tractare, eundem demum, in ruborem & confusionem Muhammedanorum, confutare est.

Vers. 9. *annon deambulant in terra &c.*] Quasi dicat: Omnes homines, qui vos sunt antegressi, mortui sunt, neq; vos, in hac vita stationem fixam habetis. Memorando vero finem hujus vitæ, resurrectionem mortuorum futuram, in memoriam revocare eis voluisse videtur.

אֲשֶׁר] Est, nisi fallor, præteritum secundæ conjugationis, cum præfixo Eliph interrogativo. Vetus Interpres pro comparativo in accusandi casu accepisse videtur, ex nominativo **אֲשֶׁר** vehementior, reddidit enim **אֲשֶׁר מִנְהֶם** illis potentior, cui præferenda nostra versio videtur. Fortissimè verò negat hic interrogatio, perinde atq; apud Hebræos, sensus itaq; est: nequaquam corroboravit Deus ex mortalibus potentiam; Videtur ab infinita DEI potentia creatrice, & condita terra, ad resurrectionem mortuorum colligere velle. Obscura, ut nihil dissimulem, hæc verba sunt, perinde atq; Apollinis oracula Delphica: Novum interea nostro non est, à baculo ad angulum argumentari.

וְאַתָּהּ] Quot Codices, tot Lectiones! Langenm. legit **וְאַתָּהּ** pravè, neq; accuratè Weifs: **וְאַתָּהּ** meliùs meus, **וְאַתָּהּ** omnium optime Reis. **וְאַתָּהּ**. Vetus Interpres **אַתָּה** legisse videtur, quod est accusat. plural. ex nominativo singulari **אַתָּה**. extulit enim *minima miranda* sive vestigia. Notandum præ-

præterea est, vav, non copulativum, sed, more Hebræorum, causale esse, id quod ex contextu liquet.

אלארי] ita in accusandi casu recte legunt tres libri: meus in genitivo, אלארי, quomodo etiam vetus Interpres videtur legisse, malè.

וגאתהם] גא est *venire*: venire cum aliquo, idem est atq; aliquid adducere; meus liber וגאתהם pravè legit.

Utq; adducerent eis Legati eorum &c.] Multiplicationi Generis humani alterum nunc, idq; majus beneficium divinum, addit, videlicet, Missionem Apostoli, sui ipsius, Muhammedis, quem in plurali numero, Legatos, vocare videtur, ecce hominis factum! nisi tamen Mosen atq; JESUM comprehendat, quibus se impiè tertiam personam adjungit, quid verò Saul inter Prophetas, quid anser inter Olores! Cæterum in his duobus Articulis universa Theologia Muhammedis potissimum versatur, in doctrina de Resurrectione mortuorum, quam Koreischitis suis, Paganis, & sui Apostolatu, quem Christianis nobis persuadere allaborat; hæc passim & ad nauseam usque inculcantur.

באלביתא] Sunt *res manifesta*, item *testimonia* & *demonstrationes evidentes*. Si loquatur de Mose atque JESU, certum quidem est, eos venisse cum testimoniis divinis, vid. Exod. III. 14. Deut. XIX. 18. & Matth. III. 17. sed de Muhammede, qui se tertium ultimumque divinitus missum Legatum hîc atque alibi passim in Alcorano jactat, μέγα λίαν αἰήμα est, utrùm ille cum testimoniis & demonstrationibus evidenter venerit. Proferat literas testimoniales divinas, quibus se divinitus missum esse Legatum in his Mundi Comitibus sufficienter probet, (neque enim fas est, in re tam magni momenti sine his quemquam admittere,) fideiq; nostræ faciat, satis, & audiemus eum; sed nullæ sunt, nisi falsæ & confictæ literæ,

literæ, quas Alcoranum vocant: demonstret evidentibus signis & miraculis divinis, ut novam, quam affert, doctrinam, ijs confirmet, sed nulla sunt, ut ipse non diffitetur.

כֹּחַ לִיטְלֵמָהּ] de verbo: *est injuriâ afficiet eos*, atq; mox כֹּחַ לִיטְלֵמָהּ, *sunt injuriâ afficient*; ita solent Arabes imperfectum Indicativi exprimere, vid. Erpenius in Grammatica, p. 47.

Neq; vero Deus injuriam eis faciebat] Argumentatur ex loco Oppositorum, quia Deus ex sua propria potentia effecit, ut homines incolerent terram, atq; Legatos divinitus missos acciperent, ideoq; Deus eis injuriam non facit, imo benefacit.

Sed semetipsos injuriâ afficiebant,] videlicet dum non credunt Legato, testimonia evidentia adducenti. Hoc argumentum stringeret, si Muhammed divinitus missus Legatus seu Apostolus DEI, & verus Propheta fuisset, adducens evidentia testimonia; Quantisper verò hæc desiderantur, semetipsos injuria non afficiunt, qui ei non credunt, monitum JESU, divinitus missi, & cum testimonio Patris venientis, observantes: *Cavete vobis à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium; intrinsecus autem sunt lupi rapaces*, Matth. VII. 15.

Vers. 10. *Deinde enim fuit finis tristissimus eorum &c.*] vide initium superioris vers. Videtur eis velle in memoriam revocare incredulos Judæos, qui Mofi juxta atque in primis JESU, eorumq; signis & miraculis fidem omnem obstinatè denegârunt, & deinde ob incredulitatem perierunt; hîc itaq; tristissimo exemplo suos ab incredulitate detertere, & ad fidem sibi, itidem divinitus missi Legato, habendam, quàm efficacissimè commovere allaborat. Verum enim vero dispar ratio est; illi enim meritò ob denegatam Mofi atque Christo, quippe Divinitus missis, fidem sunt mulctati; alia autem ratio est Muhammedis, Pseudoprophetæ, à quo, moniti Christi memores, meritò cavemus.

[כֵּן] ita Lang. Weifs. atq; meus in singulari: Reif. in plurali legit כֵּנִי, malè.

[אֲנִי] ita rectè legunt Weifs. & Reif. atq; ita in meo quoque codice est rescribendum pro אֲנִי. Lang. אֲנִי defectivè legit.

[בְּאִיחָהֶם] cum Be Kesrato; Ita benè legunt tres codices: Weifs. habet fatha malè.

[וְכִנּוּ יִסְחָדוּן] & fuerunt subsannabunt, i. e. & subsannabant. Est X. conjug. ex כִּנּוּ, irrifit.

Vers. 11.] in Codice Reiseriano ad marginem miniato colore annotatur: עֶשֶׂר i. e. *Pars decima*. Mos enim est Muhammedanis in Alcorano, singulorum capitulorum commata interdistinguere quidem punctis crassioribus, non tamen per numeros significare, nisi per Decades, in margine appositas; in quibus tamen annotandis Decadibus ipsi quoq; differunt; Vetus enim Interpres ad sequentem versum P. id est, *Pars decima*, annotavit, quòd in suo, quo usus est, Codice, ad insequentem versum עֶשֶׂר sine dubio legeret: Codex Lang. ad vers. 14. usque עֶשֶׂר primam capituli hujus *Decadem* prorogavit.

[יָבִי] ita Weifs. reliqui יָבִי legunt, quod perinde est. Observa autem enallagen temporis futuri pro præterito, ut & pro præsentì, Arabibus ferè perpetuam.

DEUS, qui condidit hominem, deinde reducet eum &c.] hìc reassumit concionem superiori versiculo 8. cœptam, & nonnihil, interjecto de suo Apostolatu sermone, interruptam, de Resurrectione mortuorum, quam contra Koreischitas, eam negantes, jam affirmat; quam verò pene in omni capite repetit, ut bene observavit Nicol. de Cusa, lib. III. Cribrat. Alcorani, cap. 2. Vetus Interpres hunc versiculum ita extulit: *DEUS, omnium origo principalis, ad se redire faciet omnia.*

Et

Et eodem prorsus modo Italus : *Dio, principio di tutto, fara à se ritornar ogni cosa.* Ex quo apparet, quàm liberè hi Interpretes Arabica reddant.

Vers. 12. **הַשָּׁעָרָה**] Confine est Chald. **הַשָּׁעָרָה** & emph. **הַשָּׁעָרָה** hora, item *tempus*; cum **הַ** articulo Arabibus est *tremenda illa Resurrectionis hora*, tradente Golio in Lexico fol. 1237. Observes autem, Lector Christiane, velim, phrasin SS. Evangelij, Namq; Jo. V. 28. *venit, JESUS inquit, ὥρα HORA, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem filij DEI &c. &c.* Inde igitur Plagiarius phrasin est mutuatus, quod tamen dissimulat, ut videatur ex ipso DEI ore hoc verbum omniaq; alia, quæ dicit, immediatè accepisse. Observavit hoc ante nos CL. V. Hottingerus, in Histor. Orient. lib. II. cap. 5. pag. 302. scribens: *Phrases, quibus Spiritui S. tremendum ultimi diei judicium placuit describere, & totius universi ἀνάλυσιν oculis nostris objicere, plerasq; suo quoque inseruit Alcorano: Unde & ultimum Judicium hoc loco, retentâ Scripturæ voce, הַשָּׁעָרָה id est, HORA appellat.* Sed & aliàs quoq; cum scripturis V. in primis autem N. T. loquitur, quod indicare deinceps non gravabimur, ut Cornicula hæc vel Æsopica vel Locmannica, alienis denudata plumis, omnium risui exponatur, atque ejus plagia atque furta universo Orbi Christiano, literato in primis, manifesta fiant.

Vers. 13. *Negq; verò erunt eis ex Consortibus eorum Intercessores.*] Hactenus Paganis se opposuit, nunc Christianos oppugnat. Dubium autem est, an Trinitatis mysterium, & mediatorium officium CHRISTI, an verò invocationem Sanctorum impugnet; ambiguum enim est Vocabulum **שְׂרָפָה** *Consortes*: Vel enim tres Divinitatis Personæ, vel Sancti intelligi possunt. Quod si Judaizans Muhammed SS. Trinitatis mysterium atque Officium CHRISTI Sacerdotale hîc negat, certo certiores sumus, Spiritum hunc Vertiginis ex DEO non esse,

esse, cum verbo DEI manifesto, quod utrumq; affirmat, contradicere aufit. Verisimilius tamen est, textum hunc Hagio-
latris oppositum esse, quod vel inde colligi potest, quia non
de uno mediatore, qui Christus est, I. Tim. II. 5. sed de plurib⁹
Intercessoribus loquitur. Ita vetus quoq; Interpres textum
accepisse videtur, dum vertit: *Nullam à participibus positis suffra-
gium sentient.* Ecquid autem Impugnatori Invocationis San-
ctorum sit reponendum, ijs, qui eam defendendam sibi su-
munt, relinquo. Nos, antequam hinc progrediamur, nota-
mus, in tribus Codicibus probè שפוע, in meo verò libro
שפוע minus rectè legi.

Vers. 14. וי] Ita tres Codices legunt, solo meo ex-
cepto, qui vav copulam, sine dubio ex inanimadvertentia
solitâ, omisit.

וימי] *Die illo:* Ex וי & יא.

Segregabuntur] scil. credentes ab infidelibus, oves ab
hircis, quæ itidem ex Sacris Evangeliiis, Vide Matth. XXV. 32.
est suffuratus, non à Gabriele Angelo accepit impudentissi-
mus Impostor.

Vers. 15. *Illi in horto delectabuntur*] En Descriptionem
vitæ alterius Epicuræam! Diceret Arabs aliquis: scribit Nicol.
de Cusa lib. II. Cribrat. Alcorani, cap. 18. *Remota sunt & mul-
tùm distantia illa, quæ de Paradiso in Alcoran leguntur, & ea, quæ
Evangelium promittit. Alcoran enim desideriorum omnium
complementum credulis & legem servantibus promittit, descri-
bitq; illa desideria, quæ communiter appetuntur per voluptuosos:
Sed Evangelium solum promittit intellectualem felicitatem, quæ
est in visione intellectuali, & scientia, sapientia & cognitione.*
*Respondemus, semper nobis apparuisse, tantum inter Paradisum
Mahumet & CHRISTI interesse, quantum inter sensibilia & in-
tellectualia: Aut inter visibilia, quæ sunt temporalia, & invisi-
bilia, quæ sunt æterna. Sic & de Alcoran & Evangelio parifor-
miter.*

miter. F. Richardus, Ordinis Prædicatorum, in Confutatione Legis latæ Saracenis à maledicto Mahometo, ex Romana lingua per Demetrium Cydonium in græcum idioma transfusa, & per Theod. Bibliandrum superiori seculo, unà cum aliis ejus generis scriptis, publicata, Tom. II. cap. I. fol. 89. ὁ δὲ πᾶς Ἰσλαμ σκοπός. ἐστίν, ἀποκόψαι μὲν πᾶν, ὅπερ ἂν μέγα καὶ σεμνὸν ἐν ἡ πίστει, καὶ δυσχέρειαν ἔχον ἐν τῷ καθ' ὁρθωθῆναι. συγχωρῆσαι δὲ πᾶν, ἐφ' ὅπερ ἐπιρρεπεῖς ὡσιν οἱ τοῖς παρῶσι προσηλώμενοι, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων οἱ ἄρραβες, γαστριμαργίαν δηλονότι, ἀρπαγὴν καὶ ἀκολασίαν. Hoc est, Interprete Barthol. Picero de Monte arduo: *Hujus autem* (Mahometi ejusq; Alcorani) *omnis intentio est, resecare, quicquid erat arduum in credendo, & difficile in operando: Concedere autem omne, ad quod proclives sunt, qui presentibus capiuntur, & magis aliis Arabes, gulam videlicet, rapinam, intemperantiam. Hi scil. sunt, quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum, ut scribit Apostolus, Phil. III. 17. Mundus enim transit, & concupiscentia ejus, I. Joh. II. 17. Ego enim, rectè scribit Christianus Anonymus, in disputatione cum Saraceno, & à Bibliandro in Tom. II. rejecta, fol. 8. mirari non sufficio, quomodo persuaderi potuit, non dico, alicui sapienti, sed illi, qui per somnium aliquid humani cordis se habere putaret, istum fuisse Prophetam, cum ejus & vita & doctrina ita & contraria sint non solum divinæ Religioni, verùm etiam humanæ honestati, ut ipsa quoq; bruta animalia penè hoc intelligere possint. Agmen claudat Pius II. in Epist. ad Morbifanum, Turcarum Principem, Tomo III. à Bibliandro infertâ, fol. 81. Tua Lex, scribit, in alia vita flumina lactis & mellis & vini promittit, & cibaria delicata, & uxores multas, & concubinas & virginum coitus, & angelorum in turpibus obsequiis ministeria, & quicquid caro deposcit. Bovis hæc Paradisus & asini potius, quam hominis est. Nam quis mortalis est, hominis habens faciem, qui per omnem vitam suam corpori serviat? quis non aliquando in mentis*

secessum abit, quis non pascit intellectum aliquando, & à sensibus recedit speculando? An non est honoris & gloria voluptas multo jucundior & diuturnior, quam cibus ipse vel potus? Bibit Sapiens, atq; edit, ut vivat. Tualex ideo vitam appetendam homini existimat, ut edat & bibat. Sicut in hoc seculo carneus fuit Legifer tuus, ita & in futuro carni studendum putavit: Neq; curavit satiare mentem, cui omne studium fuit implere ventrem, atq; in ea re summum bonum esse putavit, quod neq; gentiles Philosophi, præter paucos, admisissent. Et fol. 83. Vides inter tuam & nostram beatitudinem quantum interest. Nostra felicitas nobiliori hominis parti, id est, animæ respondet: Tua viliori, id est, corpori: Nostra mentalis est, tua carnalis: Nostra fulgens & nitida, tua obscura & fœtida: Nostra cum angelis & ipso DEO communis est, tua cum suis & aliis pecoribus, nostram docti omnes Philosophi laudant, tuam vituperant: Nostra cælo digna est, tua etiam in terra reprehenditur.

Signa nostra] Ambiguè hæc quoq; sunt prolata: quæritur enim, utrius signa hîc prædicentur, an DEI, an Muhammedis? videtur tamen, quod hujus, hic enim superiori versu fermocinatur, verbaq; huc usq; facit. Quæritur igitur jam porro, quænam illa Muhammedis fuerint signa? quia adduxit signa, respondent Scriptores Muhammedani apud Hotting. loc. cit. pag. 301. qualia nemo, eaq; varia, ad tria millia & amplius, & si nihil præter solum Alcoranum, satis hoc foret ad eximiam excellentiam supra reliqua, quæ Prophetæ adduxerunt, nam ille miraculum est, quod in secula durat, præ omnibus aliis miraculis. Verum, subjicit Hottingerus, de vana hac miraculose scripti Alcorani jactantia, dicemus in Thea-

Theatro nostro Muhammedico, in quo miserum vatem ita
δεαλγοόμεθα, ut cornicula alienis nudata plumis omnium risui
exposita sit futura. Id quod ex hisce quoq; commentariis no-
 stris ex parte liquet, conferantur, quæ suprâ ad Versum 7. an-
 notamus. Utut verò Muhammedani miracula, eaq; longe
 plurima, sectæ auctori adscribant, atq; hîc ipse quoque signa
 jactet, alibi tamen, pro inconstantia suâ, eadem à se facta esse
 negat. Unde Christianus anonymus in Disputatione cum
 Saraceno habita, fol. 5. *de signis verò & miraculis*, contendit,
quod non sint illi, Muhammedi, data à DEO, ipse sibi testis est di-
cens: Nisi sciremus, eos tibi non credituros, sicut nec aliis
 crediderunt, daremus tibi signa & prodigia. Iterum for-
 sitan dices, quia nisi esset propheta, nunquam ad talem po-
 tentiam pervenisset, maximè cum socij ejus pauci essent nu-
 mero, quando pugnavit contra Regem Persarum, qui erat
 fortissimus atque potentissimus, & obtinuit triumphum.
 Quamvis verò semper illi, qui DEI cultores sunt, hostes suos
 superent, tamen inveniuntur etiam in scriptura sacra pauci
 Idololatræ multos Israëlitæ fugasse. Sed & illi, qui semper
 vincunt, non propter sua merita semper vincunt: sed quia
 illi, contra quos dimicant, tali pœna digni sunt. Nihil enim
 mirum est, Persarum gentem idololatram & spurcissimam
 à Machumet victam esse. Non quia ipse melior illis erat,
 sed quum ipsi hoc promeruerant, ut à sibi consimili diabolo
 punirentur. Illud deniq; quod sibi dicit Deum dixisse, Nisi
 sciremus eos tibi non credituros &c. ad Arabes quid per-
 tinebat, qui nec Prophetam viderant, & ideò nec signa pro-
 phetica contempsisse unquam potuerant. Cujus autem im-
 pudentiæ est dicere, illos signis ejus non credituros, qui non
 sine signis tantum, sed & sine aliquo alicujus boni indicio,
 quod nec pecora facere debuissent, pessimæ vitæ homini
 crediderunt? Simili modo Richard⁹ in confutatione Legis Mu-
 ham-

hamēdanæ, cap. VII. fol. 180. *In potentia autem armorum*, scribit,
 » quod pro miraculo inducit, manifestum est mendacium.
 » Non enim semper Victor fuit, sicut Moyſes & Jeſus Nave,
 » & Helias; quos angelus Domini ſemper protexit, & vin-
 » centes fecit. Mahometus autem aliquando vincebat, ali-
 » quando vincebatur, ſicut & alij Tyranni. Dentes enim ejus
 » contriti ſunt in bello, & facies collifa. Ex quo manifestum,
 » quod non eſt miraculum, quod ab eis pro ſigno aſſeritur,
 » magnam videlicet mundi partem ei repente adhæſiſſe.
 » Talem enim conſtituit legem, & talia dedit mandata, ad quæ
 » homines ſine legibus proclivi ſunt: Ut in ſuperioribus ma-
 » niſeſtum eſt. *Majus autem eſt miraculum*, capitulum con-
 » cluſurus ſubjicit, & abſq; miraculis per homines idiotas & ſim-
 » plices potuiſſe hoc fieri. Et hæc fecerunt Chriſtiani, non alios
 » interimentes, ſed ab aliis eis illatam mortem patienter ſuſti-
 » nentes. Maniſeſtum igitur omnibus modis Chriſtianorum
 » fidem in miraculis ſtupendis fundatam eſſe: Mahometi
 » autem fidem nullo miraculo. Talis enim eſt, qualis neque
 » miraculis indigeat, maximè autem ad Saracenos, homines
 » carnales & mundanos, prudentiores autem horum & lite-
 » rarum peritiam habentes, & viri virtutem ſibi vindicantes,
 » nullam huic fidem adhibent.

Et occurſum alterius vitæ] Superiori verſu 8. occurſum
 Domini rectè dixit, nunc occurſum alterius vitæ κατὰ χρεῖς καὶ νόμους
 vocat, quaſi diceret, adventum vel exiſtentiam. Ecce verò
 ruruſum duos fidei ſuæ primarios articulos de ſuo Apoſtolatu
 & Reſurrectione mortuorum, quam ſequitur altera vita, con-
 jungit, eaq; negantibus pœnam æternam minatur.

In tormento] *Tormenti* &, commate antecedente, *Horti*
 nomenclaturæ deſumptæ ſunt ex S. Evang. Lucæ XVI. 23.
 XXIII. 43. græcis vocabulis παράδειſος & βάσανοι respon-
 dentes.

מחצמו] est Particip. Pass. conjug. I V. idem est atque in tormentum *adducti* vel potius *noxâ affecti*. Observato verò & hîc ὁμοίωσιν hujus & superioris commatis, finientium verbis similem edentibus sonum: יחברון & מחצרון. Sed & Anaphora est in principiis פאמא פאמא; his figuris atq; flosculis Rhetoricis usus est Seductor ad magis percellendos alliciendosq; animos simpliciorum.

Verf. 17. Itaq; סבכחאן *Sobchana - llâhi orate*] Ex præmio beatorum, damnatorum verò supplicio, in antecedentibus² propositis, occasionem jam arripit, ad *Preces* hortandi. סבכחאן idem est atq; *laus*. אללה סבכחאן *Formula est, per nomen verbale aut quasi adverbialiter concepta, quo venerantur Muhammedani DEUM, ab eo removentes omnem imperfectionem, ita docet J. Golius in Append. Lexici, fol. 2830. Alter nunc agitur annus, ex quo Serenissimus Princeps, Dominus Johannes Christophorus Adelmannus, ab Adelmannseck, Præpositus Elvacensis optimè meritis, aliquot libellos, expugnatae Budæ prædam, videndos mihi commisit, inter eos libellus Precum Turcicarum fuit, cùm alias multas preces, tum orationem סבכחאן laus tibi ô DEUS, non est DEUS nisi Tu, libera nos ab igne ô liberator &c. pag. 32. comprehendens, eamq; 55. repetens. Arbitror itaq; Orationem Sobchana - llâhi laus DEO, à Muhammede hîc commendari; quemadmodum Christus discipulis suis atq; Christianis omnibus certam orandi formulam Pater Noster præscripsit, Matth. VI. & Lucæ XI. simili modo, Simia CHRISTI, Muhammed, Saracenis suis formulam Sobchana - llâhi hîc commendat.*

Vesperis atq; mane] Habent enim & Muhammedani suas horas atq; statuta tempora orandi; *Notandum est*, scribit Jo. Fabricius in Specimine Arab. pag. 41. *unum ex præcipuis Muhammedicæ legis præceptis esse, ut singuli quotidie quinquies orent, de-*

signatis ad hoc quinq; temporum differentiis; Horariis autem hisce precibus, ad quas quinquies inter diu, noctuq; populum Hoggij sive Choggij excitant, hæc nomina indita sunt, prout illa expressit Cotovicius in Itinerario suo Hierosolym. *Ascher, Adorb, Assera, Magreb, Alescher*. Primam secundâ antelucanâ horâ observant &c. quartam Sole occidente &c. quod, Primum atq; Quartum orandi pensum, hic Muhammed in primis inculcare voluisse videtur. In Arabico textu exprimuntur vocabula *תמוסו* & *תצבחון*; utrumq; est futurum I V. Conjugat. ex *תצבח* & *תמוס*, significantq; *vespertinum* atque *matutinum* esse. Vetus Interpres hæc ita reddidit: *vesperi maneq; horis singulis invocate*. Italus verò: *invocate sera e mattina dio*.

Vers. 18. *ut & Alchando Lillâhi laus DEO*] hæc altera est precatio, quam, nisi fallor, Muhammed hîc suis affeclis tam vesperti quàm meridie iter facientibus, ad DEUM fundendam præcepit, estque, ut videtur, ea ipsa, quæ Alcorani Codici præmitti solet, quam *אלללה* *Precationem* καὶ ἐξοχήν vocant, eamq; perinde atq; nos Christiani *Pater Noster*, quotidie precantur. Interpres Vetus comma hoc ita reddit: *cælo terrâq; glorificandus, & liberè & imperfecte*.

תהרון] ita tres codices rectè legunt, meus habet *תהרון* pravè. Observa verò & hic rhythmicam Impostoris eloquentiam, & versiculorum contiguorum *תצבחון & תהרון* ὁμοιοπῶν sed & sequentes versus simili sono desinunt.

Vers. 19. *Educat DEUS vivum ex mortuo &c.*] Mifsâ exhortatione ad Preces, ad superiorem de Resurrectione Mortuorum articulum inculcandum nunc redit. Loquitur enim, Epileptici instar, confusissimè & sine ullo, qui anima sermonis est, ordine: id quod Muhammedani ipsi diffiteri hautquam possunt: *Viri certè probi Saraceni*, refert Christianus Anonymus in Disput. cum Saraceno, fol. 11. & qui satis inde dole-

dolebant, mihi saepius hoc dixerunt, quod tota Alchorani Scriptura adeo commixta & confusa sit, ut quicquid ibi est, totum sine continuatione, sine compositione, absq; omni verborum ordine, postremo absq; ullo sensu vel ratione videatur. Eundem in modum censuit gravissimè Hieronymus Savanorola, in commentatiuncula lectu dignissima, Tom. II. Bibliandrino insertâ, statim post initium: *Quivis enim vel mediocriter rationis philosophiaq; peritus, tam in speculativis quàm in Practicis, eam Religionem facile subverteret, cujus auctor se literarum omnino ignarum fuisse ostendit. Librum enim suum, quem Alcoranum sive praeceptorum collectionem vocat, adeo insulse & confuse tradidit, ut à nemine ordinem ullum in eo deprehendi posse existimem, quod precipuum ignorantiae est atq; socordiae signum. Quibus jungatur F. Richardus in Refutat. Sectæ Muhammedanae, cap. XI. per totum fol. 135. scribit: similiter autem & de aliis sic inordinate procedit, adeo quod nemo est, qui possit reddere rationem ordinis historiae & capitulorum. Et neq; materiae ordo est, nunquam enim unam materiam bene ordinateq; pertransit, sed deinceps ab una materiâ ad alteram per suppositionem omnino impertinentem transfertur, tanquam abstractus. Sed & neq; ordinem habet argumentationum, vel alicujus demonstrationis: sed omnis doctrina ex suppositione procedit, & supponit quandam propositionem per seipsam veram, ex illa aliam quandam concludit, quae nihil commune habet ad primam. Et neq; reminiscor, paulo post pergit, me invenisse in toto libro unam solam argumentationem, quae secundum rectam suppositionem & convenientem ordinem procedat. Nominum autem ordo illic grammaticè & rythmicè optimus est, fere enim totus liber metricus & rythmicus est. Unde & valde gloriantur Saraceni in sic pulchro & ornato arabicae locutionis modo: & ex his argumentantur, verum Prophetam fuisse Mahometum. Non enim sic ornate scivisset loqui homo omnino idiota. Sed sicut superius visum est in quarto capitulo, non consuevit Deus*

loqui in mundo, vel cum prophetis, per versus vel rythmos. Sic igitur manifestum, quod Lex hac non est à DEO, quæ nullum habet ordinem, nisi solum rythmicum & grammaticum, qui DEO non congruit. Quemadmodum verò Alcoranus, ita quoq; Interpres ejus vetus, Robertus Retinensis, ordinem textûs non servat, prout conferenti versionem ejus cum Arabicis patebit. Hæc de confuso dicendi genere Muhammedis, ejusque libri Alcorani præmittere visum est. Præterea verba textûs quoq; præsentis sunt obscura; dubium enim est, utrùm dicere velit: educere DEUM vivum ex mortuo, hoc est, credentem atq; beatum ex infideli, & simili modo educere mortuum ex vivo, id est, infidelem atque damnatum ex temporaliter vivente. Anne verò articulum de Resurrectione mortuorum, divinamque potentiam exsuscitatricem declarare velit, quod posterius mihi videtur. Docet igitur hîc Muhammed, DEO tam facile esse, vivum è mortuo, atque mortuum è vivo educere; contra quàm statuebat Philosophus: ἀπὸ μὲν τῆς ἑξέως ἐπὶ τὴν στήσιν γίνεσθαι μετὰβολή, ἀπὸ δὲ τῆς στερήσεως ἐπὶ τὴν ἑξίν, ἀδύνατον.

Atq; vivificat terram post mortem ejus] i. e. post hyemem Ver reducit, confer. vers. 24. argumentatur verò hîc ad Resurrectionem mortuorum à terra, terræq; vegetabilibus, Veris tempore revirescentibus, amœnissimo typo, quem verò ex Scripturis S. nominatim Esa. LXVI. 13. mutuo accepisse videtur. confer Jo. Gerhardum LL. CC. Tom. II X. pag. 1060. seqq. Vetus Interpres comma hoc ita extulit: *DEUM vitæ mortisq; datorem, atq; resuscitatorem*, concisè non solum, verùm etiam falsè: non enim DEUS mortis dator est, neq; etiam hoc textus dicit.

Vers. 20. [D] Anaphora est, per sex versus contiguos recurrens.

Ex mirabilibus ejus, DEI, quoq; est] hic alterum ὑπόδειγμα Resurrectionis Mortuorum recensetur, quod est hominis creatio ex terra, & posteritatis ex semine generatio mirabilis,

bilis, à qua argumentatur ad ejusd. resuscitationem; si enim DEUS hominem ex terra produxit, & deinde, mediante generatione, multiplicavit, idem quoq; potens est, mortuum resuscitare, cùm majus sit creare, quàm resuscitare hominem. Videtur autem hoc argumentum Prophanus homo atq; Idiota Christianis literatis, in primis SS. Patribus, debere, qui hoc argumento pro confirmanda Resurrectione mortuorum contra Paganos passim utuntur, quorum testimonia collegit B. Vir, Jo. Gerhardus, l. c. pag. 1038. seqq.

è pulvere] en agnosce phrasiologiam à Mose, Gen. II. 7. acceptam!

חם] in omnibus libris legitur, excepto Langenmanteliano, ubi abest.

תנחשורן] *latè diffusi estis*; multiplicationem divinam Generis humani, mediante generatione factam, innuere videtur, est fut. conjug. IIX. נשך. è נשר *latè diffudit*.

Vers. 21. *Ex mirabilibus DEI est &c.*] Creationi maris è pulvere, jam adjungit productionem fæminæ, è costa viri desumptæ, prout refert Moses, Gen. II. 22. cujus vitulâ Arabs hîc arat.

מן אנפסכם] de verbo: *ex animabus vestris*, i. e. ex vobismetipsis.

מורי] ita Lang. Weis. atq; meus, correctè. Reis. sine Tesdid pravè legit.

ורחמיה] non solùm misericordiam, sed & gratiam, ut & condonationem notat, mediam notionem hîc convenientissimam esse judicavi. Vetus Interpres ita transfert: *& è nobis fæminas, vobiscum (aliàs nobiscum) mansuras, dilectionisq; vinculo connectendas, edidit*. liberè & incompletè, adhuc verò brevius Italus extulit: *e la donna accioche habitasse con noi*.

לקום] duo significat, *resurrectionem* juxta atq; *homines*. Prior significatio magis hûc quadrare visa est, vult enim novus

ille Doctor, ut ex cogitatione Terræ revirescentis, creationisq; hominis utriusq; sexûs, & id genus mirandis operibus DEI, ad concipiendam resurrectionem mortuorum descendant.

Vers. 22. **קָלָהּ**] ita rectè legunt tres codices: Reis. **קָלָהּ** minus rectè legit. Cæterum omnipotentiam DEI, ex exercitu cœlorum atque terrarum conspicuam, multò magis Davidis Psalterium exaggerat atque magnificat, quàm Muhammedis Alcoranus.

קָלָהּ] Et hîc Codices laudati bene cum Fe dammato legunt; Reiserianus hîc quoq; est depravatus, Fe Kesratum habens; neque enim Genitivus, sed Nominativus est. **קָלָהּ** infinitivus est VIII. Conjug. qui hîc & aliàs sæpe, nominascit, confer Erpenij Grammaticam, lib. III. cap. 2. pag. 111.

קָלָהּ] Etiam hîc Reis. pravè legit cum Te Patachato in accusandi casu, meliùs reliqui Codices in Genitivo cum Te Kesrato legunt. Notet verò Lector Benevolus velim, **קָלָהּ** hîc, ut & in sequenti vocabulo, non articulum, sed literas formativas esse, ex **קָלָהּ**, & **קָלָהּ**.

Sanè de his mirabilibus in secula cogitabunt] Arguentur ex loco Parium, æquè enim mirandæ sunt (1.) creaturæ cœlorum atque terræ, (2.) diversitas sermonis atque (3.) facierum hominum, atq; est resurrectio mortuorum. Vetus Interpres, more suo, hæc alio ordine disponit, atq; incompletè extulit hoc modo: *Ipse quidem cœlorum terræq; conditor &c. linguas multifarias coloresq; multiplices distinxit.* brevissimè Italus: *e creo il cielo e la terra.*

Vers. 23. *Somnium vestrum*] Rectè ex Somnio Somniator noster argumentatur! Somnium enim egregius typus est mortis, quemadmodum evigilatio resurrectionis mortuorum. Apud *Augustinum*, verba sunt *μεγαλάνδρες* Lutheri, in comment. Gen. cap. XV. fol. LIII. *suavis historia extat de quodam*

Medico, qui articulum resurrectionis mortuorum & animæ immortalitatem putabat esse dubiam: Dormienti ei apparet pulcherrimus Juvenis, ac familiariter eum alloquitur, & interrogat, num noverit: id cum dormiens ille negat, & tamen fatetur, quod videat & audiat eum; quomodo, inquit, adolescens, me vides, cum oculi tui somno clausi sint? quomodo audis me, cum aures tuæ non sint aperte, sed dormias? inde, ut videtur, Rapsodus Alcorani hæc desumpsit.

ואבתעווא] Rursus est infinit. I I X. conjug. nominaſcens, *expetere* ſive *expetiti*o. Sensus autem eſt: omnia expetitis à Bonitate DEI, quippe omnipotentis, qui proinde mortuos quoque exſuſcitare valet, cum omnia poſſit. Novum hoc argumentum eſt, à priori diverſum. Vetus Interpres hæc ita reddidit: *Noctem quieti, diem neceſſariorum acquisitioni diſpoſuit, imperitè.*

Verſ. 24. *Oſtendit vobis fulgur &c.*] Porro nunc ex fulgure atq; pluvia, magnis operibus DEI, quæ David quoque in Pſalterio paſſim deprædicat, per quæ terra, quaſi emortua, revireſcit, argumentatur ad mortuorum reſuſcitationem, conſer verſum 19.

timorem & concupiſcentiam] Hæc contraria epitheta fulguri apponit, quæ Vetus Interpres hunc in modum expoſuit: *corruſcationem cælorum, vobis timorem atq; ſpem afferentem, aperit*, non malè. Videntibus enim fulgur timorem injicit, ne vel ipſi vel fundi eorum tangantur, agricolis verò ſpem fulgur adfert, concutit enim terram, eamque feracem reddit, quo etiam verba textus collineant.

וַיִּנֹא] ita Weiſs. Reiſ. atque meus cum Ie recte legunt: Langenm. legit cum Nun, non bene; ſequitur enim poſtea quoque tertia perſona: Facile verò apud Arabes hæ literæ permutantur.

Verf. 25. [N] ita Codices rectè legunt, excepto Langenm. qui **ON** legit, non bene.

consistit] i. e. perdurat.

benedictionem] hoc est, gramen, nisi fallor.

ecce vos prodibitis] scil. adversus hostes, id enim significat Arabicum Verbum. Namq; Veris tempus, quando gramen, pro pastura equorum, in campis reperitur, commodissimum belligerandi tempus jam olim visum est, vid. Targumista I. Chron. XX. 1. En verò vocem non Prophetæ, sed verè Arabis & Saraceni i. e. Prædonis consilium! hîc finimus comma cum tribus Codicibus: Langenm. ulterius illud profert.

Verf. 26. *Universa ei obediunt*] Ab Omnipotentia divina ductum argumentum: Sicuti omnia DEO obediunt, ita etiam mortui in vitam revocandi.

Verf. 27.] in Cod. Langenm. עֲשֵׂה *Pars decima* hîc annotatur.

Ille igitur est, qui condidit hominem, & deinceps reducet eum,] hæc Conclusio est totius disputationis, in qua ex hætenus dictis resurrectionem mortuorum tandem infert.

ברך] ita Langenm. atque meus Liber; Weifs. בְּרַךְ; omnes bene: Reis. verò בְּרַחַם malè legit. confer verf. 11.

Exemplum est in Cælis & in Terra] Subintelligo creatis. hæc sunt ὑπόδειγμα Resurrectionis mortuorum, quia enim DEUS cælos atq; terram condidit, & quidem ex nihilo, poterit etiam ex pulvere defunctos resuscitare, per eandem, qua pollet, omnipotentiam.

Potens, Sapiens,] Ἀσύνδετον est, commovens, vide supra verf. 5.

Verf. 28. Imò *formavit vobis exemplum &c.*] verba huius commatis subobscura sunt, neque satis liquet, quis eorum sit sensus; caliginem enim, sepiæ instar, offundit, ut lateat Impostor. Italus, perinde atq; Gallus Gallinace⁹ prumas ardentes,
verba

verba hæc transilivit: Vetus Interpres Latinus ita reddidit: *Vobis divinas & excellentes similitudines de vobis & illis, quos in suis bonis commissis participes ponitis, prætendit, quærens, an vosmet illis parificetis, cum illos, velut animas vestras, timetis, mentaliter res sapientibus discernente, quæ & ipsa sunt obscura; ea verò, quam expressi, nisi fallor, verborum est sententia.*

מן אנפסכס] de verbo, *ab animabus vestris.*

Anne vobis] ἀποσωπησης est; verba quædam reticentur, quæ, ut videtur, sunt: aliquid mali contigit, vel, noxæ quipiam accidit, vel similia.

מן שראנא] cum Kefra melioris notæ Codex, Weisfianus, rectè legit; regit enim præpositio מן genitivum, cæteri codices fatha minus accurate habent. Est verò vocabulum hoc ambiguum, Socios notat, sed quos? an Romanos, an verò Sanctos, ut supra vers. 13. an deniq; tres Divinitatis Personas? Accipio de Primis, Romanis, quorum Socij isto tempore Saraceni in oppugnandis Persis fuerunt. Ex quo verò Religio Muhammedana cœpit, nihil eis, Saracenis, mali contigit à Romanis, quin Muhammedani Romanis, post denegata stipendia, multum noxæ in Syria, Palestina & Ægypto intulerunt, & resistentes Imperio suo, Legemq; suam recipere detrectantes, vi sibi subjecerunt, Magdeb. Centur. VII. cap. 16. fol. 657.

id quod nos largiti vobis sumus] est προσωποποιία, & post Muhammedem, hætenùs concionantem, jam DEUS, Muhammedanos suavissimè alloquens, à Nugivendulo nostro introducit. Ecce verò DEUM Muhammedi in plurali numero & hîc & aliàs loquentem! nihilominus pluralitatem Personarum divinarum Anti-Trinitarius blasphemus impiissimè negat.

eos] Romanos.

לפני] cum lam dammato rectè codices legunt; meus liber cum fatha pravè legit: facilè enim hæc puncta ob similitudinem atque situm commutantur.

propter resurrectionem] Argumentatio hæc est: DEUS, cujus beneficio tuti hæctenus fuistis à Romanis, ne quid detrimenti vobis inferrent, posthac ab ipsa quoq; morte, pro omnipotentia sua, vos vindicabit.

Verf. 29. *Veruntamen prosequuntur illi, qui defraudant, cupiditates*] Nunc, missâ exhortatione ad credendum articulum de Resurrectione mortuorum, invehitur in Christianos, eorumq; (1.) voluptuosam vitam (2.) errores in doctrinâ, & inprimis (3.) invocationem Sanctorum reprehendere videtur.

אתבט] meus liber legit תבט pravè. est IIX. conjug. & est תבט *secutus est.*

defraudant] stipendia negando.

אדון] Est pluralis, ex singul. אדון *affectus, cupiditas.* hoc primum arguit in Christianis, nempe voluptates atq; delitias, quibus Græci inprimis atque CPolitani illo & sequente tempore dediti fuerunt. Unde Hotting. in Hist. Orient. lib. II. cap. 2. pag. 213. *Muhammed, scribit, ut versutus planè fuit Agyrta, vafer & versipellis, ita scenæ, si quis alius, inservire poterat appositissimè. cum videret Judæos per orbem dispersos, viribusq; attritos, Christianos seu Nazaræos, tum in vita dissolutos, tum schismatibus inter se miserè laceratos; Arabes densissima tenebrarum & errorum caligine obrutos; esse reliquam plebem hianti quasi ore nova expectantem, tum, inquam, Veterator novam, ex omnium religionum sacris conflata, proposuit religionem, quæ tanto majorem statim habuit applausum, quanto illa carni & sensui ejus magis fuit accommodata. Veruntamen sit ita, Græculos compotos atque delicatulos fuisse; an ne verò hypocrita noster tam severis moribus fuit atque magnus voluptatum contemptor? minimè*

minimè gentium, quin & ipse persequutus est cupiditates, vovercas præsertim, magis quàm quisquam alius;

Turpe est Doctori, cùm culpa redarguit ipsum.

Sunt sine Scientia] hoc alterum est, quod Christianis objicit, nempe inscitiam & ignorantiam, in primis autem rectæ fidei; Atqui hoc invertere, atque Idiotæ nostro imperitiam exprobrare jure meritoq; licet.

ab auxiliatoribus] Tertium hoc est, quo invocationem Sanctorum Christianis in specie objicit: quasi diceret: Ecquis eum, quem DEUS errare permittit, rectà ducet? num auxiliatores? minimè gentium, nihil enim quicquam ab eis præstari potest. Quod iis, qui invocationem Sanctorum tuentur, disputandum relinquimus, nos ad reliqua deproperamus.

Vers. 30. *Tu dirige*] alloquitur Muhammedanum, vel certè convertendum.

חניפא] *veram Religionem colens, Muslimus seu Muhammedanus*, Gieuhari apud Golium in Lexico, fol. 660. Sectæ Hanifiticæ fuit; fuit autem Hanifa Antistes, unus ex illis I V. qui sectas instituerunt primarias Muhammedanis-
mi, Golius loc. cit.

לא חבדיל לחלק אללה] *non est immutatio creaturæ DEI,*] quid hæc sibi volunt obscurissima sane verba? Vetus Interpres Latinus de Lege DEI immutabili exposuit, id est, Alcorano, quem nonnulli creatum, alij tamen increatum esse volunt, vid. Hotting. Hist. Orient. lib. II. cap. 3. pag. 252. Per Creaturam igitur Dei Alcoranus est intelligendus; En præstigias hominis!

Qui tamen causam hujus rei *ignorant*] Est eadem clausula, quæ superiori versu 6. occurrit. Codici Reis. verba hæc novum comma constituunt, in cæteris verò Codicibus versiculo 30. rectè appenduntur.

Verf. 31. *Conversi igitur ad DEUM &c.*] Quatuor in hoc versiculo præcepta continentur, tria priora sunt affirmativa, de Conversione seu Pœnitentiâ, de Timore DEI, & de Oratione: postremum negativum est, vel Paganismo vel etiam Christianismo oppositum.

וְאַתְּקוּ] ita Reis. atq; meus Codex rectè legunt; Langem. & Weis. cum Eliph patachato legunt, non bene: est Imperativus IIX. Conjugat. & est תְּקִי.

Peragite Preces] Articulus de Oratione est unus, & quidem VIII. è XL. illis Muhammedis articulis: *Si stasis temporibus tuas preces peregeris, præmissâ ablutione seu purificatione largâ, suo quoq; tempore convenienti & consummatione incurvationum & inclinationum precibus singulis destinatarum*, ita refert Muhammed Ben Abubecher, apud Hotting. in hist. Orient. lib. II. cap. 3. pag. 249.

אֱלֹמְשֶׁרֵכִי] Participium IIX. Conjug. unica Vox est, nobis circumscriptione opus est, *qui Deo socios tribuunt*. Interpres Vetus extulit: *incredulus*. Similiterq; Italus: *incredolo*. Ambiguum vocabulum est, & incertum, utrùm hoc præceptum Idololatri Paganis, an verò Christianis, ijsq; Hagiolatri, annè verò in universum omnibus opponatur! utrique enim & pagani & Christiani isthòc nomine in Alcorano veniunt, vid. Hotting. Hist. Orient. lib. I. cap. 3. pag. 70. lib. II. pag. 221. & Gabriel Sionita, de Urbibus & moribus Orient. cap. 14. pag. 76. apud Hotting. loc. cit. lib. II. cap. 3. pag. 256. Quia tamen Capitulum hoc de Imperio Romano inscriptum est, ei cum Christianis rem esse, autumamus, & ijs potiùs, quàm Koreischitis Paganis, præceptum hoc oppositum esse dicemus. Quare autem Christiani Muhammedi ita dicuntur? *quia illi dicunt: Messias est filius DEI*. Alcor. cap. IX. scil. propter dogma Trinitatis Personarum divinarum, Affo-
ciato-

ciatoribus nos accensent Anti-Trinitarij blasphemi. Sed dum hanc Calumniatoris maculam à Christianis abstergere Richardus in confutatione Muhammedanæ Legis, cap. 9. *περὶ δὲ τῶν χριστιανῶν φησὶν, ὡς διδόντων τῷ θεῷ κοινωνόν; ὃ φανερῶς ἐστὶ ψεῦδος, φασὶ γὰρ οἱ χριστιανοὶ καὶ ὅλος τῷ κόσμῳ, ὅτι ὁ θεὸς ἐστὶ μάλιστα εἷς καὶ ἀπλόστατος κτλ. De Christianis, scribit, dicit Muhammed, ac si darent Deo socium: quod manifestè est mendacium. Dicunt enim Christiani per universum orbem, quod Deus sit omnino unus & simplicissimus. Mysterium verò Trinitatis & Auctor Confessionis Christianæ fidei, factæ Saracenis, sive idem ille est Richardus, sive alius Anonymus, tomo Bibliandrino II. insertæ, fol. 170. confitetur: ὅπερ βεβαίως διδάσκει, ἓνα εἶναι τὸν θεὸν ἐν τῇ ὑπόστασι καὶ τῇ τριάδι ἐν τοῖς προσώποις ἡγῶν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἅγιον, ἃ δὲ εἶναι αὐτὸν υἱὸν ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μετοχὸν ἢ κοινωνόν τῷ θεῷ, ἐπειδὴ ἑκάτερος αὐτῶν ἔμετοχῃ τινὶ ἢ κοινωνίᾳ, ἀλλὰ ὁμοιωδῶς καὶ φυσικῶς ἐστὶ θεός, τὴν αὐτὴν μετὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὸς ἀδιαίρετον καὶ ἀμέριστον ἔχουτες τῆς θεότηδος φύσιν. Quod (Evangelium) firmiter docet, unum esse DEUM in substantia & natura; Trinitatem verò in personis, videlicet Patrem, Filium & Spiritum S. neq; esse eum, filium, aut Spiritum S. participem seu Socium DEO, quoniam, uterq; eorum non participatione quadam, aut Societate, sed substantialiter & naturaliter sit Deus, eandem cum Deo Patre inseparabilem & indivisam habentes Deitatis naturam.*

Verf. 32. ad hunc verf. comparet in Versione Lat. Retinensis litera P. i. e. *Pars decima.*

ἐ quibus sunt, qui discriminant ritus suos &c.] Ex his verbis jam confirmamur, Pseudodoctorem Christianos hic oppugnare, eis enim nunc exprobrat diversitatem sectarum, in quas jam isto tempore divisa fuit Ecclesia, quippe in Orthodoxos, Arrianos, Sabellianos, Eutychianos &c. in primis verò in Nestorianos (ἐ qua secta Muhammed Doctore usus est, eiq; præ cæteris favet) Jacobitas & Melcitas. (ⲓⲁⲃⲓⲧⲁ Roma-

nos Muhammedanis Scriptoribus dictos) in Oriente celebres
 Sectas. Maximè verò ipsa Arabia, ex qua ortus est Muhammed,
 Sectarum ferax fuit, Homeritarum puta, Collyridianorum,
 θνητοψυχῶν sive Animi - mortalium, ut barbarè de secta bar-
 bara loquamur, vid. Hotting. Hist. Orient. lib. II. cap. 2. pag.
 222. & seqq. Ἐπὶ πρὸ τῆς τῆς Μαχμέλ παρυσίας οἱ χριστιανοὶ, καὶ
 μάλιστα οἱ ἐν τῇ ἀνατολῇ διακημένοι ἦσαν εἰς διαφορὰς αἰρέσεις τὰς τῶν
 νεστοριανῶν δηλονότι, καὶ ἰακωβιτῶν, scribit Richardus, loco cit.
 cap. 3. fol. 96. *Item ante Adventum Muhometi Christiani, & ma-
 xime in oriente, divisi erant in diversas sectas, Nestorianorum vi-
 delicet & Jacobitarum.* Quia igitur Ecclesia Christiana in va-
 rias divisa est Sectas, inde eam suspectam atq; exosam reddere
 Novator conatur, argumento à Judæis atq; Græcis accepto,
 qui jam olim Christianis objiciebant: μὴ δὲν πιστεύειν διὰ τὴν
 διαφωνίαν τῶν αἰρέσεων, *non oportere credere, propter dissensio-
 nem hæresium,* Vid. Clemens Alexandrinus, lib. VII. Strom.
 fol. mihi 541. Quemadmodum verò laudatus Doctor Alexan-
 drinus Judæis atq; Græcis ibidem respondet: *quod & apud Ju-
 daeos atq; apud eos, qui inter Græcos fuere in maxima estimatione,
 Philosophos, fuerint plurimæ hæreses, neq; tamen ideo dubitandum
 esse, dicunt, quin sit philosophandum, aut Judaica inhaerendum
 disciplina, propter eam, quæ est inter eos, dissensionem Sectarum:*
 Simili igitur modo & nos respondemus Muhammedanis, &
 inter eos Sectas esse, Persarum inprimis atq; Turcarum, quo-
 rum illi ὀρθόδοξοι i. e. *Orthodoxos* se vocant, hi ὀρθόδοξοι *Sunnitæ*,
 quasi dicas מסורת *Traditionarij* vocantur, Golius in Lexico
 vocab. שיע. Id quod jam ante nos observârunt Viri in refu-
 tandis Muhammedanis maximè strenui, Richardus loc. cit.
 cap. 13. ubi diversissima Alcorani exemplaria olim fuisse ob-
 servat, factum autem fuit, pergit, *quod convenerunt, hoc esse Al-
 coranum, quod nunc in manibus habent, & dicunt, Deum Mahu-
 meto revelavisse, & scripsisse ex ore Dei. Elphocaa autem, id est,*
 magni

*magni Doctores atq; expositores, nunquam convenerunt in expositione ejus, neq; in aeternum convenient. Et sic non solum Orientales ad Occidentales, sed Orientales inter se, & Occidentales inter se, & in eisdem Scholis diversa sunt secta, & tantum diversa, ut una condemnet aliam. Quidam enim sequuntur Mahumetum, & sunt plures: quidam autem Hali, & sunt pauciores, & minus mali, & dicunt Mahumetem tyrannica potentiâ sibi ipsi usurpavisse, quod fuit Hali. Insurrexerunt autem contra utrosq; quidam Philosophia experti, & incipientes legere in libris Aristotelis & Platonis, relinquebant omnes Saracenorum sectas, & ipsum Alcoranum. Septemcastrensis cap. 20. de moribus, conditionibus & nequitia Turcorum, quatuor Opiniones solennes eorum, de ratione salutis inter se distinctas, recenset, quarum prima est *Sacerdotum*, quorum opinio est, quod nemo possit salvari, nisi in lege Machometi. Secunda est eorum, qui *Dervischler* (ita rescribendum est) suntq; Religiosi eorum, dicuntur, quorum opinio est, quod Lex nihil prodest, sed gratia DEI est, quâ oportet omnem hominem salvari, quæ sine merito & lege sufficiens est ad salutem, quam ipsi *רחמֶה אֱלֹהִים* i. e. *misericordiam DEI* nominant. Tertia est eorum, qui *Czofilar* dicuntur, quasi Meditativi, Spirituales, Ascetæ, istorum opinio est, quod unusquisque debet salvari per meritum. Quarta Generatio seu Secta est, quæ *Horife* i. e. Hæresis dicitur, quorū opinio est, quod unusquisq; salvetur in Lege suâ &c. Diligentissime autem hoc argumentum pertractavit Vir Clar. Hottingerus lib. II. Hist. Orient. c. 6. cujus rubrica est: de variis Muhamèdanorum sententiis, Schismatis & hæresib⁹, ubi occurrunt *Hanifæi, Melkitæ, Schafæi, Hæbelitæ, Schamrachæi, Mutazalitæ, Ghabetæi, Ascharitæ, Kadraei, Ghabraei, Dararæi, Hamzæi, Karmatæi, Zindikæi* &c. monstra nominum hominumque. Cum itaq; Muhammedani in tot tantasq; sectas atq; hæreses sint divisi, non est, quod nobis Christianis diversitatem sententiarum objiciant, habent enim domi, quod agant.*

[חֻב] ita omnes libri, excepto meo, qui חֻב prave legit.
 [במא לדיהם] duæ voculæ sunt: 1. במא in quo, & 2.
 לדיהם apud eos. meus liber לדיהם legit, pravè.

Vers. 33. *Quum verò tangit homines noxa*] Laudat ab initio suos, in angustia constitutos, Deum invocare resipiscen-
 tes; vituperat deinde Christianos, 1. propter idololatriam, 2. incredulitatem, & 3. voluptates.

Cum tangit homines noxa, orant Dominum suum] furta hæc sunt atque plagia, SS. Esaiæ cap. XXVI. 20. atque Hoseæ, cap. VI. 1. ablata. Noxæ alibi quoque cap. X. XI. XXI. meminit, quam Arabes scriptores de fame exponunt, vid. Hotting. lib. I. Hist. Orient. cap. 5. sub finem.

[אדאקיהם] ita Codices rectè legunt: meus habet אקס, defectivè.

Cum interea agmen ex illis Domino suo Socios adjungunt] Ecclesiæ Christianæ, quam contemptim agmen vocat os impurum, denuò piissimum de Trinitate dogma exprobrat impiissimè; Nisi tamen respiciat consuetudinem Orientalium, Doctores suos beatos רבון vocantium, quod Muhammedani arabicè interpretantur; Arabibus enim ea vox idem est quod *Dominus noster, Deus noster*. Unde hîc: ישרקון ברבהן *Domino suo socios adjungunt*, quasi dicat, Doctores suos, quos רב vel רבא vocant. Sed est fallacia in dictione רב, quæ ambigua est; Arabibus enim *Dominum, DEUM*, Syris verò *Magistrum, Doctorem* significat, quomodo Christiani Syri Doctores suos vocant רבון *Magister noster*, quemadmodum Græci ὁ πατὴρ ἡμῶν. Detexit dudum has Calumniatoris fraudes Richardus in Confutatione Legis Muhammedanæ, cap. 9. fol. 121. seq. *Posthæc dicit in capitulo Telteumpe* (Eltupha, quod numero IX. est, & interpretatur pœnitentia) *quod Christiani deificent Episcopos suos & Pontifices & Monachos: quod falsum est. Hoc autem dixit Mahometus,*

hometus, tanquam homo ignarus Christianæ linguæ: Christiani Chaldaei & omnes Orientales vocant Episcopos & Monachos, colentes eos, Rampan, (Rabun) quod interpretatur magister, vel major meus. In Arabica autem lingua, Rampa (Rab) est nomen DEI, quod interpretatur dominus absolute, quod & de solo intelligitur DEO; Sicut & apud nos, quando dicimus: Dominus tecum. Falsò igitur dicit Mahometus, quod deos Christiani hos vocant.

delitiantur quoq[ue] vide, quæ suprà ad vers. 29. annotamus.

Vers. 34. *demisimus*) Sunt hæc verba DEI, quem Pseudopropheta per Prosopopœiam loquentem inducit, ad percellendos Christianos.

demonstrationem convincentem] Vetus Interpres reddit, *librum lucidum*; In textu est *נֹרָא*, quod est *potestas, auctoritas*, item *demonstratio convincens*. Ecquid verò per hanc intelligit, anne Evangelium, Christianis per Jesum, Mariæ filium, divinitus allatum? an verò Alcoranum? si Evangelium innuatur, conveniens est appellatio, illud enim utiq[ue] *ἀπόδειξις demonstratio* est. Est enim principium Theologiæ, quæ est habitus Apodicticus seu demonstrativus; Licet autem Evangelium sit principium inevidens, est tamen certum & infallibile: Namq[ue] *Spiritus est testificans, quod Spiritus sit veritas*, I. Joh. V. 6. Quod si autem Alcoranus significetur, epitheton incongruum est, is enim non est revelatio divina, neq[ue] per consequens *ἀπόδειξις, demonstratio*, sed figmentum Pseudoprophetæ, & diversum ab eo, quod Paulus prædicavit, qui anathema dicit Muhammedi, quando detonat: *Si nos, vel Angelus de cælo Evangelium prædicaret vobis præter illud, quod nos prædicavimus vobis, anathema esto*, Gal. I. 8.

171] anne Demonstratio, an verò Muhammedanus? de hoc accipit Vetus Interpres, vertens: *Plures hunc librum lucidum, sibi divinitus datum, adepti, colloquio dicentium, se nequaquam in DEUM credere, potiuntur, & in margine annotatur:*

non probat, Discipulos Alcorani colloqui cum infidelibus. Ex quo simul patet, eum per *الكتاب*, quod interpretatur, *librum lucidum*, Alcoranum intelligere. Nos pronomen *هو* ad præcedens substantivum *الكتاب* referimus, & sensum esse arbitramur: demonstrationem hanc, divinitus datam, Christianos convincere de Idololatria. Si itaq; jam cum Veteri Interprete per demonstrationem Alcoranum intelligamus, coarguit is quidem Christianos hinc inde, quod Deo Socios adjungant, sed frustra, prout superiori vers. 31. ostendimus, ut taceamus, Alcorano demonstrationis nomenclaturam nequaquam competere. Quod si Evangelium innuatur, adeoq; ad Evangelium ipsum, nobis receptas Scripturas Sacras, Anti-Trinitarius nos remittat, Deo socios adjungi, eloquens & coarguens; impudentia juxta atq; ignorantia hominis manifesta est, cum Mysterium Trinitatis passim, præsertim verò Matth. III. 16. 17. & XXVIII. 19. 20. verbis clarissimis tradat. Atque inde jam colligimus, Alcoranum non esse divinitus revelatum, quia, Evangelio, quod tamen in eo prædicatur, contrarius est, & Trinitatis dogma, quod Evangelium tradit, negat; sequentes monitum Apostoli: *Charissimi, nolite omni Spiritui credere, sed probate Spiritus, utrum ex DEO sint: quoniam multi Pseudoprophetae exierunt in mundum, in hoc cognoscite Spiritum DEI; omnis Spiritus, qui confitetur, JESUM Christum in carnem venisse, ex DEO est; & omnis Spiritus, qui non confitetur, JESUM Christum in carnem venisse, ex DEO non est: & hic Antichristi (Spiritus) de quo audivistis, quod veniat, & nunc in mundo jam est.* I. Joh. IV. 1. seqq. *Venit verò JESUS Christus in mundum, peccatores salvos facere*, ut Paulus I. Tim. I. 16. docet, quod non confitetur hic Spiritus Anti-Christi, Ergo ex Deo non est; non confitetur, JESUM Christum esse filium DEI, quod tamen Apostolus testatur, Joh. I. 14. & scimus, quia verum est *testimonium ejus*, Jo. XXI. ult. *testimonium contra Muham-*
medis,

medis, Impugnatoris divinitatis Christi, & Anti-Trinitarij,
huic contrarium, est falsum.

Verſ. 35. *Cum deguſtandum propinamus hominibus &c.*] Et hæc, ſi Impoſtore fides eſt habenda, verba DE I ſunt, & ter-
riculamenta, quibus pueri, non Viri Chriſtiani, deterreri
poſſunt. Oppoſita verò ſunt ijs, quæ commate ſuperiori 33.
dixerat, calamitatem, preces atq; pœnitentiam comitari, apud
Muſelmannos quidem, apud Chriſticolas è contra, prout hic
opponit, poſt tribulationem deſperationem ſequi; ſed inver-
tenda hæc ſunt: Chriſtiani potius, quippe qui tribulationes,
individuos filiorum DE I comites, & Crucem, certiffimam
Eccleſiæ notam eſſe cognoverunt, poſt paternam caſtigatio-
nem ad preces Deumq; convertuntur, juxta illud Apoſtoli:
Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem,
probatio verò ſpem, ſpes autem non confundit, Rom. V. 4. Ex ad-
verſo Muhammedani, qui felicitatem terrenam inter *neſiſeſa*
populi DE I numerant, impatientes ſunt afflictionum, & à
cruce, quæ nova eis eſt, alieni; quemadmodum vel noſtro-
rum temporum experientia teſtatur, quibus Muhammedani in-
felicitèr hætenus geſto bello, Chriſtianiſ injuſte illato, deſpe-
ratâ ſuâ cauſâ, ipſi quoq; deſperant, à ſuis, non ab hoſte, ſuf-
focati; ſuperſtites verò Imperio ſuo, quod Chriſtianiſ Domi-
niſ eripuerunt, timentes, cùm in Urbe, tùm in militia animos
circumferunt deſperabundos.

במא קדמת אידיהם] de verbo: *in quo adduxerunt manus eorum*, i. e. *eò quod commeruerunt*, vid. Golius in Lexico, in ידא, Rad. ד, fol. 2756. Est præterea duplex enallage & numeri & generis.

Verf. 36. *Annon vident, quod DETUS dilatet sustentationem &c.*] Vagatur hic novellus Doctor, instar stellæ errantis, vel potius ignis fatui, methodi negligentissimus; revertitur enim nunc ad repetendum Resurrectionis articulum, quem

probat argumento à Sufſtentatione hominis deſumpto, quaſi dicat, qui hominem creatum ſuſtentat, ſubminiſtrato alimen- to, aſſumpto ab homine, atque concocto, & per venas dila- tato, pro proroganda vita, is ipſe quoq; valebit hominem, deſunctum in vitam revocare.

יבסט] Bene codices legunt; meus habet יבסט men- doſe.

Verſ. 37. פאת] ex præfixo פ & , atque את, quod eſt Participium; Rad. eſt את venit. hîc verò Bona opera, inpri- mis autem Beneficentiam ſeu Miſericordiam, ſuis comendat.

רא אלקרבי] ita Weiſs. atq; Langenm. Codex rectè: Reis. atque meus ראלקרבי defectivè legunt. Eſt hic antepenul- timus è XL. articulis fidei Muhammedanæ: *Vicinis tuis bene- facias, neque ab ijs, ſi miſericordiâ tuâ egent, cohibeas.* Ac- cepiſſe hoc videtur Plagiarius à Moſe, Lev. XIX. 18. ראה vicinus, reſpondet Hebr. רע, & Græco πλησίον; ſed vereor, ut intellexerit Muhammed, quid hoc vocabuli ſibi velit, per- inde atque Judæus id ignoravit Lucæ X. 28. ſeqq.

Cognoſcet] benefaciendo nimirum.

Ut egenum & Viatorem] vide Levit. XIX. 9. XXIII. 22. atq; Devt. XXIV. 19. unde hos quoq; floſculos morales ſacrilegâ manu decerpiſit.

ואבן אלסביל] de verbo: *ſilius ſemite* i. e. viator. Hebraicè dicitur גר peregrinus, Interpreti veteri: *mendicus.*

Qui quaerunt faciem DEI] Agnoſcisne, Lector Chri- ſtiane, phraſin Sacrae Scripturae? vide Pſal. XXVII. 8. Davidi enim hoc ablatum eſt, cui illud merito reſtitui- mus.

וגר] cum he Fathachato, quippe in accuſandi caſu, rectè codices legunt: Weiſs: cum damma in nominativo legit, pravè.

atque

atque illi sunt felices,] hæc à JESU, Mariæ filio, habet, vide Matth. V. 7. En quatuor plagia in uno versu! De bonis operibus docet, & tamen ipse malè operatur, beneficia inculcat, ipse verò furta committit!

Vers. 38. *Et quid reportatis de fœnore?*] Pergit in cœpto morali de beneficentia discursu, cui invektivam adversùs fœneratores adjungit, utriusq; , & benefici & fœneratoris, merita atq; demerita describens. Est & hic unus, & quidem numero XIII. è XL. Fidei Muhammedanæ articulis: à *fœnore abstinete*, ut tradit Muhammed Ben Abubecher apud Hotting. loc. cit. pag. 249.

[רְבָא] ita Codices tres legunt; Weifs. vav insertum habet רְבוּא, pravè.

[לִירְבוּא] ita meus Codex optimè: Weifs. לִירְבוּא non benè, reliqui לִירְבֵּי pessimè.

ut usuram faciant opibus hominum, nequaquam verò multiplicant apud DEUM] phrasiologiam hanc fœneratus est Plagiarius à Christo, vid. Lucæ XII. 21. *Sic est, qui sibi thesauros colligit, & non est dives in DEO.*

[אֶלְמַצְעֵפּוֹן] ita rectè legit Langenm. in Passivo: Reliqui libri in activo אֶלְמַצְעֵפּוֹן minus rectè legunt; hoc enim est *duplificantes*, illud verò *duplum accipientes*, quod magis congruit, i. e. quod benefica manu sunt elargiti, cum fœnore recipient, vid. Matth. V. 7. & XXV. 34. seqq. unde hæc sunt accepta. Interpres Vetus extulit: *omneq; beneficium duplici mercede remunerabitur.* Italus: *Perche ti sara reso il doppio di merito.* Sed nostra versio textui est convenientior.

Vers. 39. *Deus, qui creavit vos &c.*] Nunc pedem, turbulentis instar, reducit ad Hagiolatras vel certè Idololatras, quibus, post recensitam seriem operum DEI, creationis puta,

sustentationis, ereptionis vitæ, atq; resurrectionis, impotentiam Sanctorum atq; Idolorum cultorum exprobrat.

הם הם הם] est Anaphora.

ex Sociis vestris] si per Socios intelligit vel Idola vel homines defunctos, admitto, quæ dicit; illi enim horum nihil operari valent: rejicio autem, si de Trinitatis Personis, Filio atque Spiritu S. loquatur, cum & ijs hîc recensita magna opera, in Lege, Psalterio atq; Evangelio, quæ ipse hinc inde commendat, tribuantur.

סבחה אלה] vide suprâ vers. 17.

והעאלי] est V I. Conjug. Infin. nominascens, vel Substant. & significat *elationem, eminentiam, celsitudinem*.

Vers. 40. Rectè hic in Codicibus Langenm. atq; Weifs. עשר *Pars decima*, i. e. Decas IV. in margine annotatur, quam vetus Interpres in sequentem versiculum minus accuratè rejicit.

Imminuit clades terra mariq;] פסאד significat *corruptionem*, ut & *calamitatem* atq; *cladem*, quæ postrema significatio hîc in primis placet, nisi enim omnia me fallunt, Clades, quam Persæ isthòc tempore terra mariq; fecerunt, hîc innuuntur; estq; assentatio, & invitatio ad Muhammedanismum.

במא כסבה ידי אלנאם] de verbo: *eò quod acquisiverint manus hominum*, videlicet Christianorum; est enallage & numeri & generis, Arabibus frequentata.

illis quibusdam] Persis nimirum.

forsan illi revertentur] Persæ scil. concessis divinitus beneficiis, victoriis, contra Christianos obtentis, commoti: ita blanditur Victoribus Persis Parasitus, eosq; ad Islamismum invitat.

לא להם] coaluit, ex particulis לא *forsitan* & הם *illi*.

Vers. 41. *Dicito*: Deū per προσωποποιαν, se, Muhammedem, alloquentem introducit, Prophetas imitatus; sed duo cum faciunt

faciunt idem, non est idem: illi veri Prophetæ fuerunt, hic Pseudopropheta, cum quo Deus non locutus est; huc inprimis spectant, quæ Jer. XXIII. 28. & seqq. leguntur. *Propheta, qui habet somnium, narret somnium: & qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum verè: quid paleis ad triticum, dicit Dominus? Nunquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram? propterea ecce ego ad Prophetas, ait Dominus: qui furantur verba mea, unusquisq; à proximo suo. Ecce ego ad Prophetas, ait Dominus: qui assumunt linguas suas, & ajunt: dicit Dominus. Ecce ego ad Prophetas somniantes mendacium, ait Dominus; qui narraverunt ea, & seduxerunt populum meum in mendacio suo, & in miraculis suis: cum ego non misissem eos, nec mandassem eis: qui nihil profuerunt populo huic, dicit Dominus.*

Deambulate in terra & videte &c.] Eadem Phrasiologia superiori vers. 9. habetur.

לבי קבל] ita Codices rectè legunt: meus liber appendit affixum לבי, imperitè.

fuere nimirum plures Idololatræ] Occupatio hæc est, quæ occurrit dubio de paucitate Muhammedanorum, asserendo: omni tempore incredulos orthodoxis numero superiores fuisse. Sed quid dicet Impostor hoc tempore, ab inferis revocatus, quando Muhammedani quintam orbis partem, ut Edoardus Brerewod, Anglus, in Scrutinio Religionum Cap. V. putat, vel, ut alij apud eum censent, dimidium orbis terrarum occupant; Idololatræ tamen duas tertias, Christianis verò vix sextam partem obtinentibus! hi nimirum sunt pusillus Grex, ut Christo Servatori dicuntur, Lucæ XII. 32.

Vers. 42. Ideoq; dirige &c.] Est hæc adhortatio Seducoris ad conversionem maturandam, ne eam in ultimam horam, quando resipiscentiæ nullus amplius locus erit, differant.

prius-

priusquam veniat dies] Phrasis desumpta est à Prophetis, vide Jonæ II. 3. & Malachiæ IV. 5.

die illo segregabuntur] scil. fideles & infideles. Hæ quoq; plumæ alienæ sunt & ornatus aliunde mutuo acceptus, vide Matth. XXV. 32. conferantur, quæ superiori versu 14. sunt annotata.

יצדעו] ita Codices recte legunt, cum Tesdid in Sad, Reis. sine eo pravè legit, coaluit enim ex נ. integrè scribitur *יצדעו* fut. V. Conjug. est, è Rad. *צדע*, *divisit*.

Vers. 43.] hunc versiculum Codices merito ab antecedenti sejungunt, quos Langenm. Codex copulat, sed si qui sunt conjungendi, hic & sequens, ob verborum connexionem, potiùs copulabuntur.

quisquis abnegaverit, super eo quoq; abnegatio ejus erit] quis non videt, & hîc Corniculam nostram alienis se ornâsse plumis! Christi hæc verba sunt: *qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in Cœlis est.* Matth. X. 33.

atque sibimetipsis lucrantur] vide superiorem versiculum 38.

Vers. 44. *מן פצלה*] Extulimus: *ex bonitate suâ.* Vetus Interpres reddidit: *pro suis meritis*, non benè.

Vers. 45. *quod miserit ventûs, bonos nuncios &c.*] Et hæc assentatio est, qua suis blanditur. Fortassis enim isthoc tempore ventus ciebantur, qui naves in mari ex voto eorum promotebant, quâ arrepta occasione Epilepticus noster statim corripitur, in Ecstasin prolapsus, &, quæcunq; vult, fingit, quasi divinitûs tradita. Placet Observatio V. C. Hottingeri, quæ extat lib. II. Hist. Orient. cap. 2. pag. 217. *hîc vero, scribit, insigne nequitie Muhammedicæ specimen observandum, cujus usus deinceps erit haut infrequens. Muhammedani persuasam habent, vix ullum in Alcorano extare versiculum, quem non præclara aliqua*

aliqua Occasio cælo elicuerit. Quicquid enim adversi vel à Judæis vel à Christianis vel ab Arabibus ipsi contigit, difficillimè illud concoxit, sed mox ad Ingenij sui vaframentum, tanquam ad aram aut asylum, confugit, versiculum vel Suratam etiam integram confinxit, in medium protulit, eamq; populo, quasi cælitus acceptam, obtrusit. Vix ulla nata inter ipsum & quoslibet ejus adversarios controversia, quam hoc ratione solvere non tentarit Impostor. Unde paucos in Alcorano reperies versiculos, quibus ad certam aliquam historiam non alludatur.

מִבְּשָׂרָאִי] ita in Plurali Codices recte legunt, meus liber in singul. מִבְּשָׂרָה prave legit.

ולתגרי] fic lego cum Codicibus Lang. & Reis. reliqui duo libri ex præcedenti versu cum Ze ולתגרי prave legunt: Facile verò Re & Ze apud Arabes permutantur.

אלפלך] ita in nominativo Weifs. atq; meus rectissime legunt; reliqui malè in accusativo casu legunt cum fatha. אלפלך. Nisi fallor *Felucca* inde dicta est, certe cum Arabica voce prorsus convenit.

ולתבתעוה] est Futur. IIX. Conjug. Rad. est בעה pe-
tiit.

& fortassis vos gratias agetis] Sensus est: fortasse accipietis à DEO, quæ petieritis, ut ob collata beneficia DEO gratias agatis. Ecce verò prodit se Impostor quasi forex; Prophetæ enim non conjecturis agunt, sed certò sciunt atq; prædicunt futura, hic autem Augur, non Vates est, conjectat, non præscit, est *Fortassis* Propheta!

Verf. 46. *Cæterum jam dudum misimus &c.*] Colloquium hoc est DEI, quem Impostor per προσωποποιαν loquentem fingit, cum Muhammede Secretum, ad quod tamen percipiendum auditores admittit, ut hominis dignitatem, quippe

ad Cœlestia Colloquia divinitus assumpti, admirentur. Argumentatur verò ex loco Parium; quemadmodum Deus olim credentes Legatis suis à malis vindicavit, simili modo Deum eos quoque, qui sibi, Postremo DEI Legato, credituri sint, liberaturum esse, philosophatur.

Legatos] Mosen scil. atque JEsū.

populum eorum] Israëlitarum.

cum demonstrationibus evidentibus] vide annotata ad vers. 2.

פִּנְתָּקְמָנָה] est præfixum *fe*, & præteritum II X. conjug. Rad. est *נָקַם*, *reprehendit*.

Vers. 47. *Deus, qui emittit ventus, deinde colligit nubes &c.*] Nunc, in hoc & sequenti versiculo, commendare aggreditur Alcoranum à Salutifera & contristatis dulcissima doctrinâ, metaphorâ à pluvia, plantas hominesq; recreante, desumptâ, & à Scriptoribus Sacris mutuo acceptâ, vide Devt. XXXII. 2. Esa. V. 6. & LV. 10. Zach. XIV. 17. &c.

פִּנְתָּקְמָנָה & *colligit*] *פִּנְתָּקְמָנָה* pro *פִּנְתָּקְמָנָה*, & statim *תִּרִי* pro *תִּרִי*, est Enallage Generis fœmin. pro Masculino.

פִּנְתָּקְמָנָה] ita in Codicibus tribus rectè legitur, meus verbum hoc defectivè exhibet *פִּנְתָּקְמָנָה*, suffixum singul. num. *ה* servit hîc & deinceps pro suffixo num. plural. *הם*, per Enallagen Arabibus perfrequentem.

וַיַּעֲלֶהּ כֶסֶפָה] de verbo: *וַיַּעֲלֶהּ* *disponit eam* (nubem) *segmenta*, stillicidia, i. e. resolvit eam in guttas.

וַיַּעֲלֶהּ] est tertia persona fœmin. futur. Rad. est *וַיַּעֲלֶהּ* *vidit*.

וַיַּעֲלֶהּ] Rectè Codices legunt, excepto Reif. qui *וַיַּעֲלֶהּ* legit, pravè.

וַיַּעֲלֶהּ (*מִן*) *חֲלָאֵלָהּ*] de verbo: *ex medio ejus*, i. e. propterea, Arabismus est, ita etiam Hæbræi dicunt *מִן* *חֲלָאֵלָהּ* vel *בְּחֻטְּוָהּ*.

prodit

prodit propter eam) Orientales, inq; his incolæ Arabiæ desertæ, & qui in locis siccioribus ac ferventibus degunt, pluviam temperatam multum delectantur, recreanturque.

אֶצְמַח בָּהּ] disjunctim sunt legenda: meus Codex conjungit pravè.

Verf. 48. יִיָּי] ita legunt in activo meus atque Reif. Duumvirales codices in Passivo יִיָּי legunt; sed prior lectio magis placet.

antehac contristatos] Ex hoc manifesta fit metaphorica locutio: sicuti enim exsiccata atque fervens terra, demissa cœlitus pluviam recreatur, simili modo, si Pseudo-doctori fides adhibeatur, animi contristati demisso divinitus Alcorano refocillantur.

Verf. 49. *Respice verò ad vestigia Misericordiae divinae &c.*] Rursum Articulum Resurrectionis mortuorum adversus Koreischitas urget, desumpto argumento ex loco similium, scil. vegetabilium, & universim terræ, postquam per hyemem emortua quasi est, verno tempore revirescentis, vid. verf. 19. & ibi annotata.

אֱלֹהֵיךָ] ita, in accusativo, codices rectè legunt, solo Langenm. excepto, qui in Genit. אֱלֹהֶיךָ mendosè legit.

post mortem ejus) i. e. postquam tempore brumali quasi emortua est.

לִמְרִי] Lam est Pleonasticum, de quo vid. Erpenius in Grammatica Arab. lib. IV. cap. I. pag. 157. seq.

Verf. 50.) rectè hîc in Cod. Weifs. עֲשֵׂר P. *Decima*, (quinta Decas est) in margine annotatur, quæ ab Interprete Veteri in sequentem rejicitur versum, in Codice verò Langenm. ulteriùs in 52. versic. prorogatur.

Quod si autem mittamus) DEI hæc verba sunt, quæ cum ijs, quæ commate superiori 47. & 48. habentur, cohærent,

corumq; ἀνίθεσιν comprehendunt. Collectores itaq; Alcorani immerito ea segregaverunt, inferendo paragraphum 49. in quo Muhammedis verba sunt, atque hîc aliena. Verisimile autem mihi est, somnia Muhammedis in diversas ab eo Schedulas rejecta esse, quæ deinde Collectores Alcorani, tanquam folia Sibyllina, non potuerunt in ordinem redigere; est enim Alcoranus

- - - Chaos rudis, indigestaq; moles.

Vid. quæ præmisimus in Notis ad vers. 19.

וְלִי] Composita particula est ex ו. ל. & וְ. Et si. Sunt verò particulae & Syntaxis earum omninò attendendæ, quæ intellectu aliquando difficiles sunt, ab earum tamen constructione sententia verborum dependet.

פְּרוּאָה] ita rectè Codices legunt, meus Eliph præmittit, אֶפְרוּאָה legens, pravè.

מַצְפֵּרָה] est Particip. IX. Conjug. significat *flavum & pallentem*, innuitur verò turbo, qui colore flavus est, unde Vetus Interpres reddidit: *ventum turbidum seu croceum*, quem sequitur Italus: *vento turbulento*; hic vento nigro & pluviali opponitur, vide vers. 47.

לִצְלוּהוּ] ita omnes libri legunt, excepto meo, qui cum וְ legit, לִטְלוּהוּ, non bene, iam verò fathatum est conversivum præteriti indicativi in optativum, vide Grammaticam Erpenij, pag. 46. & 158. & est לָצַח, *Erravit, Periit, latuit &c.* Miratus itaq; sum veterem Interpretem, qui extulit: *DEO contumelias inferendo*, quem sequitur more suo Italus: *blasimando Dio*; Nos reddidimus, *lateant*, dicta enim hæc sunt in oppositione ad superiora: *quod si videt homo pluviam stillantem, prodit propter eam*, è contrario verò, *si videant eum*, ventum, *flavum esse, post eum latent.* Sunt & hæc per Methaphoram dicta; sicuti Deus credentibus nubes pluviâ fœcundas,

i. e. tam temporalia quam spiritualia bona, elargitur, ita è contrario infidelibus ventum turbulentum atq; tempestates, hoc est, omnis generis pœnas, immittit: quæ rursus suffuratus est Plagiarius è Psalterio Davidico, in quo legitur: *Depluet super improbos prunas, ignem & sulphur, ventusq; procellosissimus portio calicis eorum erit*, Ps. XI. 6.

Vers. 51.) Langenm. hunc vers. antecedenti conjunxit, quem verò reliqui Codices rectius à superiori separant.

Sane Tu non audire facies mortuum &c.) Verba Muhammedis hæc esse videntur, in quibus iterum argumentatur ex loco Comparatorum; comparat enim hic infideles cum defunctis atque surdis, qui, quemadmodum preces tuas non audiunt, ita mirum non est, incredulos doctrinam meam non recipere. Querelas Esaiaæ Prophetæ æmulari voluisse Pseudopropheta videtur, quæ extant cap. LIII. 1. atq; Christum, Jo. IIX. 43. Comparatio impiorum cum Surdis ex Sacris quoq; Scripturis desumpta est, vide Ps. LIX. 4. seqq.

נִיבִינָא) ita, in accusandi casu, Langenm. atque meus liber rectè legunt: Weis. in Genitivo נִיבִינָא, pravè. Scriba Codicis Reis. utramque lectionem observasse in descriptis exemplaribus videtur, quam, ne aberraret, ipse quoque exhibet, sed prior Lectio retinenda, rejicienda altera est.

נִיבִינָא) ita bene legunt Codices: Reis. tamen נִיבִינָא pravè legit, est II. Conjug. ר. est נִיבִינָא avertit. Quasi dicat: *Surdis narratur fabula*. Atqui Muhammed non solum surdis, sed & cautis fabulas suas narrat; monitum enim Domini est: *cavete à Pseudoprophetis!* Matth. VII. 15.

Vers. 52. *Et quid es Deductor cæcorum ab aberratione eorum?*) verba hæc sunt DEI ad Muhammedem, alternatim enim colloquuntur, comprehendunt verò & ipsa argumentum topicum, ex Loco comparatorum desumptum, ubi Chri-

stianos nos cum cæcis, doctrinam nostram, cum errore, se verò cum Duce & Hodogeta confert; quæ meræ sunt blasphemix: nos invertimus stylum, & retorquemus: Alcoranum esse errorem, Muhammedanos cæcos, atq; Muhammedem Ductorem atque Doctorem cæcum, de quo & similibus Hodogetis, Lux Mundi, Christus, Matth. XV. 14. *Sinite illos, mandatu, cæci sunt, & duces cæcorum: cæcus autem, si cæco ducatum praestet, ambo in foveam cadunt.*

בְּהַאֲרִי] de verbo: *in Duce*, i. e. Dux. Arabismus est, de quo videndus est Thom. Erpenius in Grammatica Arab. lib. IV. cap. I. pag. 156.

non audire facies nisi eum &c.] hic ex adverso Muselmanos comparat cum audientibus, eisque ita blanditur Adulator.

Signis nostris] vid. annotata ad vers. 16.

مُسْلِمًا] Moslimun vel Musleman; est Participium IV. conjug. مَسْلَمٌ, quod significat *Salutem, pacem, & incolumitatem ingressos*, Golijs in Lexico. Unde Richardo σεσωσμένοι *salvati* dicuntur, ita enim in confutatione Legis Muhammedanæ, cap. V I. fol. 108. scribit: *Hinc & Sarraceni Σεσωσμένοι Salvati dicuntur. Qui enim Mahometi mandata suscipiebant, servabantur & ab eo & ab eis, qui sub illo erant, neq; interimebant eos, neq; spoliabant, unde & Sarraceni non vocantur Sarraceni sed Μεσελαμιν Meselamin, (Moslemin) quod interpretatur, Salvati, & derident Christianos, qui dicunt seipsos Salvatos &c.* Præterea idem quoq; est atque *factus fuit Muslimus*, i. e. *Muhammedanus*, Golijs loc. cit. adeoq; credens, unde Vetus Interpres extulit: *credentes*, conferatur I. H. Hottingerus in Hist. Orient. lib. I. cap. I. pag. 3. & seq.

Vers. 53. *Deus, qui creavit vos &c.*] denuo ad articulum resurrectionis, Histrionis instar, resilit, eamq; recensendo ætates hominis, debilem infantiam, virile robur, & canam senectutem, topicè colligit.

Ex

Ex infirmitate] Verus Interpres extulit: *de re fragili*, & Italus quoque, *di materia fragile*, è gleba terræ, nisi fallor, dicere volunt: sed, si consequentia attendamus, infantia, quæ debilis ætas est, intelligitur.

robur] i. e. virilem ætatem.

infirmitatem] hoc est, ut ipsemet exponit, canitiem seu senectutem.

creabit] recreabit seu resuscitabit.

Sapiens, Potens.] Asyndeton est, figura Rhetor. aliquoties recurrens, vid. vers. 5. 27.

Vers. 54. *diem verò* Resurrectionis &c.] hōc & sequentibus tribus versiculis nugivendus noster Dialogum exhibet, & per προσωποποιίαν Damnatos atque Electos, colloquentes, introducit, Christum, ut videtur, Lucæ XVI. 23. seqq. imitatus.

הַשָּׂעֵרֶיךָ *hora*] vide vers. 12. & annotata.

יְקַסֵּם אֶלְמַגְרָמוֹ] ita quoque superiori vers. 12. בִּלְסִי

(אֶלְמַגְרָמוֹ) est utrobique Enallage numeri singul. pro Plurali.

Vers. 55.) hunc à præcedenti versic. dividunt Codices, excepto Reis. qui unum ex iis constituit paragraphum, idque non sine causa, nullum enim sensum integrum efficiunt folius versiculi 54. verba: Quia tamen inde numerus versuum LX. quem Rubrica exhibet, emergit, ideoq; reliquos sequi Codices placuit. Reis. Codex non nisi LX. versus numerat. atq; inde jam capituli hujus commatum varietas est orta.

יִפְכֹּךְ] *ab hoc tamen dicto postea divertunt*, ita translatio vetus, quam sequitur Itala: *ma poi si parton da cotal detto*. duplici errore, primùm, quia adduntur, quæ in textu absunt, deinde, quia activè redditur Passivum. יִפְכֹּךְ futurum est IV. conjug. Passivum, quam utut Golius non exhibeat, quantum tamen colligere licet, significat potius passivè, *diverti* vel *dimoveri*

moveri à consilio, vel mentis inopem reddi, à Rad. נפך, divertit. Quasi dicat: sufficit hoc, quod cunctati sunt per tempus illud atque horam extremam, juramentum itaq; & excusatio isthæc ex infirmâ mente sunt profecta. Alludere hîc & in seqq. videtur Planus ad Christi parabolam de fatuis & prudentibus Virginibus prolatam, Matth. XXV. 1. seqq.

Vers. 56. אֲוֹתוּא) est tertia Persona Plural. Præt. Passivi IV. Conjug. *donati sunt*, ex Rad. אָוָה venit.

Libro Dei) Alcoranus intelligitur, cui tamen hoc prædicatum nequaquam convenit.

כִּנְתִּים לֹא תַעֲלֹמוּ] de verbo: *fuistis non sciatis* i. e. ignorabatis; ita enim Arabes tempus Imperfectum exprimere solent, vid. Erpenij Grammatica, pag. 47. Cæterum quàm jejuna & infulsa hæc electorum ad damnatos oratio est, cum Christi suavissimis illis parabolis nequaquam conferenda! ut exinde quoque fraudes Impostoris agnosci queant.

Vers. 57. *Die illo non proderit illis Apologia sua*) Colligit hæc Disimulator ex Matth. VII. 22. seq. & cap. XXV. 44. seqq.

מַעֲדֵרְתֶּהֶם) cum Te Dammato, in nominandi casu, rectè codices legunt; Solus Reis. cum ת. patachato, in accus. pravè legit.

הֵם) in Codice Langenm. abest.

יִסְתַּעֲתְבוּ) Est tertia pers. plur. fut. conjug. X. Passiv. *in gratiam recipientur*. Vetus Interpres extulit: *fides adhibebitur*, non benè.

Vers. 58.) in Codice Langenm. עֲשֵׂה P. *decima* anticipatur.

Jam verò permiscuimus &c.) finito beatorum atque damnatorum Dialogo, postremò Alcoranum commendat, cujus cum diversos auditores hîc & sequentibus duobus versiculis recensuisset, totum capitulum absolvit.

אלקראן] *Coran*, vel cum Articulo *Al-Coran*, Arabicum origine vocabulum est, atq; idem, quod lectio vel collectio, à Rad. קרא *legit, collegit*, ita dicitur liber, cujus hîc particulam interpretamur, cujusque auctor Muhammed est, non DEUS, & quem Muhammedani in magna veneratione habent, perinde atque Judæi תורה, & nos Christiani Evangelium & universim SS. Biblia utriusque Testamenti.

מחל] vocabulum πολυσήμων est, significat enim *Parabolam, proverbium, sententiam* &c. Interpretes, Vetus atq; Italus, de exemplis accipiunt, sed hoc מחלל dicitur; Nobis *sententia* notio convenientissima visa est, asperfit enim Impostor librum suum passim moralibus, à quibus eum hîc commendat, venenum melle dilutum incautioribus mortalium propinaturus.

גיתחם] Rad. est גח *accessit*, cum præpositione ג, ut hoc loco, idem est, quod adducere, vide Vers. 9.

Signum] Atqui hoc desideratur!

Dicent, qui abnegant: non vos nisi irritum facitis,] hæc profert, tanquam Oracula divina, & Vaticinia Prophetica, cum sit conjectura Veteratoris, sibi, suisque mendaciis fidem futuram esse, facile animadvertentis, & eminus cognoscentis.

מבטלן] recte Codices legunt, meus liber habet ab initio Sin, legitq; סבטלן, pravè.

Vers. 59. *impressit*] Vetus Interpres extulit: *Sigillavit*, obscure, melius Italus: *Ha accecato*. Ubi Muhammed Calvinizat.

Vers. 60. *Tu autem sustine* &c.] Exhortatio est, suos in agnito errore confirmantis; stimulum enim & calcar in fine addit, ad patientiam inprimis cohortatus, & vana spe, quæ non confundat, factâ, suorum animos lactans.

יסתחפפן] ita Reis. & meus, Weiss. יסתחפפן cum intruso le, Langenm. denique יסתחפפן, cum sextuplici fatach. Neq; facile

facile definire est, ex quâ Rad. verbum hoc X. conjug. sit ortum; an ex *מִתַּיֵשׁ*, *metuit*, ejus tamen conjug. X. apud Golium in Lexico non exhibetur: an verò *מִתַּיֵשׁ* *occultavit*, an aliunde. Vetus Interpres reddidit: *Te irrideant*, atque ita quoque Italus: *facianno beffe di Te*, videntur derivasse à verbo Surdo *מִתַּיֵשׁ* *levis fuit*, quod in X. Conjug. significat, *despicatui habuit*: ita verò legendum esset, *מִתַּיֵשׁ* cum se dageschato.

יִקְנֶה] est futur. IV. Conjug. & est *יָדָע* *cognovit*.

Textus

Textus Arab. Versio Latina Recentior.

סורה אלפתח עשרון ותסע
איאה ויהי מדינה

Capitulum VICTORIÆ,
XXIX. Cominatum, estq; Medi-
nense.

בסם אללה אלרחמן
אלרחים

*In Nomine DEI, Miseratoris
misericordis.*

Vers. I.

אנא פתחנא לך פתחא
מבינא ליעפר לך
אללה מא תקדם מן
דנבך ומא תאחר ויתם
נעמתה עליך ויהדיך
צראטא מסתקימא
וינצרך אללה נצרא
עזיזא

SAnè Nos pandimus Tibi, *Mu-
hammed*, Victoriā manife-
stā : ut condonet tibi DEUS,
quicquid præcessit criminis tui, &
quicquid est posterius infecutum;
& complebit gratiam suā super
te, atq; deducet te viā rectā, juva-
bitq; te DEUS auxilio potenti.

v. 2.

הו אלדי אנול אל
אלסכינה פי קלוב
אלמומנין ליודאדוא
אימאנא מע אימאנהם
וללה גנוד אלסמואה
ואלארץ וכאן אללה
עלימא חכימא

Ille, *DEUS*, est, qui demisit cœli
tus Spiritum in corda fidelium, ut
proficiant quā fidem unā cum fide
sua. DEI enim sunt Exercitūs
Cœlorum atq; Terræ, estq; DEUS
sciens, sapiens.

v. 3.

וידחל אלמומנין
ואלמומנאה גנאה

Et introducet fideles *mares* &
fideles fœmellas in Hortos,

subter quibus defluunt fluvij per-
ennantes in iis, & expiabit eos à
peccatis eorum; estque id apud
DEUM felicitas magna.

Tormento ècontra afficiet hy-
pocritas utriusq; sexûs, ut & Trini-
tarios Trinitariasque, putantes,
DEUM esse *Isa*: Sed putavit malum
super illis periodus mali; iratus e-
nim DEUS eis, atque maledicens,
præparavit eis gehennam, quæ af-
fligit intestinum.

DEI enim sunt Exercitus Cœlo-
rum atq; terræ: Est enim DEUS
potens, sapiens.

Sanè Nos misimus Te, *Muham-*
med, Testem & Evangelistam, ut &
Apostolum: Credite in *me*, Deum,
atq; Legatum ejus, & magnifacite
eum, & reveremini eum, & laudate
eum, mane ac vespèri.

Utiq; qui obedientiam tibi, *Mu-*
hammed, stipulantur, etiam stipu-
lantur *ipsi* DEO, manus DEI supra
manus eorum *est*; Quisquis autem
est fœdifragus, pactum quoq; viola-
bit secum initum: Quisquis verò
fœdus servat, quod inivit cum eo
DEUS, sanè accepturus ille est
mercedem magnam.

תגרי מן תחתהא
אלאנהאר חאלדין
פיהא ויכפר ענהם
סיאתהם וכאן דלך ענד
אללה פוהא עטימא

v. 4. ויערב אלמנאפקין
ואלמנאפקאה ואל
משרכין ואלמשרכאה
אלטאנין באללה טן
אלסו עליהם דאיריה
אלסו ועצב אללה
עליהם ולענהם ואעד
להם גהנם וסאת
מצירא

v. 5. וללה גנוד אלסמואה
ואלארץ וכאן אללה
עזיזא חכימא

v. 6. אנא ארסלנאך
שאהדא ומבשרא
ונדירא לתומנא
באללה ורסולה
ותעזורה ותקרה
ותסבחורה בכרה
ואצילא

v. 7. אן אלדין יבאיעונך
אנמא יבאיעון אללה
יד אללה פוק אידיהם
ומן נכת פאנמא ינכת
עלי נפסה ומן אופי
במא עאהד עליה
אללה פסיותיה אגרא
עטימא

סיקול לך אלמחלפון
מן אלעראב שעלתנא
אמואלנא ואהלונא
פאסתעפר לנא יקולון
באלסנת מא לים פי
קלובהם קל פמן ימלך
לכם מן אללה שיא אן
אראד בכס צרא אן
אראד בכס גפעא בל
כאן אללה במא
תעמלון חבירא

בל טננתם אן
לן ינקלב אלרסול
ואלמומנון אליאהלהם
אברא וזין דלך פי
קלובכם וטננתם מן
אלסו וננתם קומא
בורא

ומן לס יומן באללה
ורסולה פאנא אעתדנא
ללכאפרין סעירא
וללה מלך אלסמוואה
ואלארץ יעפר למן
ישא ויערב מן ישא
וכאן אללה עפורה
רחימא

סיקול אלמחלפון
אדא אנטלקתם אלי
מעאנא לתאחדוהא
דחונא נתבעכם ירדון
אן יבדלוהא כלאם
אללה קל לן תתבעונא

v. 8.

Dicent tibi verò relictæ Ara-
bibus: Detinent nos Opes nostræ,
& Uxores nostræ, excusatos nos ha-
beto: Dicent verò linguâ suâ quod
non est in cordibus eorum. Dici-
to: Ecquis autem *vestrûm* posside-
bit sibi à DEO quicquam, si volet in
vobis noxam, aut si volet in vobis
emolumentum? DEUS nimirum
in causa est, quod faciatis proven-
tum terræ.

v. 9.

Veruntamen putatis, quod ne-
quaquam reversurus sit Legatus,
Muhammed, atque credentes ad
uxores suas in æternum: Confi-
ctum verò hoc est in cordibus ve-
stris, putatis enim opinionem ma-
lam, & estis homines nequam.

v. 10.

Qui itaque non credit DEO &
Prophetæ ejus, utique nos adorna-
vimus Incredulis ignem accensum.

v. 11.

Namq; DEI *est* Regnum Cælo-
rum atq; terræ, condonat, cuicunq;
vult, & tormento afficit, quem vult.
Est enim DEUS Condonator mi-
sericors.

v. 12.

Dicent retrò relictæ: Cùm abi-
bitis ad prædas, captum eas, Sinite
nos sequemur vos; (volent immu-
tare sermonem DEI;) Respon-
de: Nequaquam sequemini nos,

Ita enim prædixit DEUS *jam* ante ;
Regerent : Invidetis nimirum no-
bis. Veruntamen non intellige-
bant nisi parum.

Dicito itaq; retrò relictis ex Ara-
bibus: Provocabitis homines præ-
ditos fortitudine validâ, oppugnete
eos, nisi Muslimani fiant.

Quod si obediatis , dabit vobis
DEUS mercedem bonam ; sin au-
tem tergum vertatis , prout recessi-
stis priùs , [hactenus] afficiet vos
DEUS pœna dolorificâ.

Non est in cœco, neq; in claudo,
neque *denique* in ægroto crimen ;
Quisquis verò obediverit DEO , &
Legato ejus, introducet eum DEUS
in Hortos , subter quibus labuntur
fluvij : Quicunque autem tergum
obvertet , afficiet eum DEUS pœna
dolorificâ.

Certè acquiescit DEUS in fideli-
bus, cùm obedientiam stipulantur
tibi, *Muhammed*, sub arbore ; no-
vit autem DEUS, quid in cordibus
eorum *lateat* , atq; *cœlitus* demittit
Spiritus super eos , rependitq; eis
Victoriam propinquam.

Præ-

כולכם קאל אללה
מן קבל פסיקולון בל
תחסדוננא בל כאנוא
לא יפקהון אלא קלילא

v. 13. קל ללמחלפין מן
אלאעראב סתדעון אלי
קום אולי באס שריר
תקאתלונהם או
יסלמון

v. 14. פאן תטיעו יותכם
אללה אגרא חסנא ואן
תתולוא כמא תוליתם
מן קבל יעדבכם
עדאבא אלימא

v. 15. לים עלי אלאעמי
חרג ולא עלי אלאערג
חרג ולא עלי אלמחיץ
חרג ומן יטע אללה
ורסולה ידחלה גנאה
תגרי מן תחתהא
אלאנהאר ומן יחול
יעדבה עדאבא אלימא

v. 16. לקד רצי אללה ען
אלמומנין אד יבאיעונך
תחת אלשגרה פעלם
מא פי קלובהם פאנול
אלסכינה עליהם
ואתאבהם פתחא
קריבא

ומעאנאם כחירא
 יאחזונהא וכאן אללה
 קדירא חכימא
 ועדכאם אללה מעאנאם
 כחירא תאחזונהא
 ועגל לכאם הדא וכא
 אידי אלנאס ענכאם
 ולתכונ איה ללמומנין
 ויהיכאם צראטא
 מסתקימא
 ואחרי לאם תקדרא
 עליהא קד אהאט
 אללה בהא וכאן
 אללה עלי כל שי
 קדירא
 ולו קאחלכאם אלדין
 כפרוא לולוא אל
 אדבאר תאם לא יגדון
 וליא ולא נצירא
 סנה אללה אלתי קד
 חלת מן קבל ולן תגר
 לסנה אללה תבדילא
 והו אלדי כא אידיהם
 ענכאם ואידיכאם ענהם
 בבטן מכה מן בעד אן
 אטפרכאם עליהם וכאן
 אללה במא תעמלון
 נצירא
 תאם אלדין כפרוא
 וצדוכאם ען אלמסגד
 אחראם ואלהדי
 מעכופא אן יבלע

- v. 17. Prædamq; multam capietis ; est enim DEUS Potens, Sapiens.
- v. 18. Promittit vobis DEUS prædam multam, intercipientis eam ; & quidem citò conficiet vobis istud : Avertet quoque manus hominum à vobis, ut futuri sitis prodigium fidelibus, & deducet vos viâ rectâ.
- v. 19. Alteri verò, *Manui Muhammedanae*, non prævalebunt *hostes* ei ; jam enim circumdedit DEUS eam : est verò DEUS supra omnem rem potens.
- v. 20. Etsi verò oppugnent vos, qui abnegant, vertant tamen terga ; Deinde non reperient adiutorem neque auxiliatorem.
- v. 21. Lex DEI, quæ jam abfuit antehac, nequaquam invenies ei, Legi DEI, immutationem.
- v. 22. Ille, *DEUS*, est, qui avertit manus illorum à vobis, & manus vestras ab illis, in medio Meccæ, postquam Victores vos effecit illorum ; eritq; DEUS porro, dum operabimini, adiutor.
- v. 23. Illi, qui abnegaverunt atque prohibuerunt vos *hactenus* Aede Sacra *Meccanâ*, cum hostia, detentâ, ut ea contingat aliquando

suæ maculationis locum, nisi Viri
juxta atq; mulieres credentes *inter*
illos essent, quos ignorant, concu-
cavissetis eos, & accidisset vobis ab
illis, *Meccensibus*, noxa, nesciis vo-
bis! *factum id est*, ut committat
DEUS misericordiæ suæ, quem-
cunq; vult, *utq;* si separentur, punia-
mus eos, qui abnegant ex illis, pœ-
nâ dolorificâ.

Ecce effecit in cordibus eorum,
qui abnegaverunt, pudorem, pu-
dorem, *inquam*, statûs ignorantia;
immisitque DEUS spiritum suum
Legato suo atque credentibus, &
conjunxit eis Verbum Pietatis, fue-
runtq; dignissimi eô atq; idonei: est
enim DEUS omniscius.

Certè verè dixit DEUS Legato
suo *per* somnium: Profecto intra-
bis *Adem Sacram Meccanam*. Si-
quidem vult DEUS securos *vos esse*,
radentes capita vestra, & decurtan-
tes *crines*, ne timeatis.

Cognitum habet DEUS, quod
vos ignoratis, atq; efficiet proximè
hanc victoriam vicinam. Is, DEUS,
est, qui misit Legatum suum cum
Directione & Religione verâ, ut
superiorem reddat illam Religio-

ne

מחלה ולו לא רגאל
מומנוז ונסא מומנאה
לם תעלמהם
חטוהם פיציבכם
מנהם מערה בעיר
עלם ליהלל אללה פי
רחמיה מן ישא לו
תולוא לעדבנא אלדין
כפרוא מנהם עדאבא
אלימא

v. 24.

אז געל אלדין כפרוא
פי קלובהם אלחמיה
חמיה אלגאליה
פאנול אללה סכינתה
עלי רסוליה ועלי
אלמומנין זאלומהם
כלמה אללקוי ובאנוא
אחק בהא ואהלהא
וכאן אללה בכל שי
עלימא

v. 25.

לקד צדק אללה
רסולה אלרויאבאלחק
לתדחלן אלמסגד
אלחראם אנשא אללה
אמנין מחלקין חסכס
זמקצין לא תחאפון

v. 26.

פעלם מא לם
תעלמוא פגעל מן הון
דלך פתחא קריבא הון
אלדי ארסל רסוליה
באלהדי ודין אלחק
ליטהרה עלי אלדין

כלה וכפי באללה
שהידא

מחמד רסול אללה
ואלדין מעזה אשדא
עלי אלכפאר רחמא
בינהם תריהם רכעא
סגדא יבתעון פצלא
מן אללה ורצואנא
סימאהם פי וגוההם
מן אתר אלסגד

דלך מחלהם פי
אלתוריה ומחלהם פי
אלאנגיל כורע אחרג
שטאה ואורה
פאסתעלט פאסתוי
עלי סוקרה יעגב
אלוראע ליעיט בהם
אלכפאר

ועד אללה אלדין
אמנוא ועמלוא
אלצאלחאה מנהם
מעפרה ואגרא עטימא

v. 27.

ne quavis aliâ , sufficitque DEUS
testis.

Muhammed est Legatus DEI, &
qui cum eo *sunt*, validiores incre-
dulis *erunt*. Misericordes inter
eos, *fideles, sunt*, quos videtis caput
demittentes & se humiliantes, quæ-
rent *nimirum* bonum à DEO, &
beneplacitum; signum eorum in
faciebus eorum *est* è vestigio in-
clinationis.

v. 28.

Hoc simile illis *est*, *quæ* in Lege,
simile item eis *est*, *quæ* in Evangelio
leguntur: Quemadmodum Satum
exerit furculum suum & potentiam
suam, granis intumescit, & confici-
tur super caudice suâ: Placent sa-
nè feminatori, ut *est contra* succen-
seat *is* propterea incredulis.

v. 29.

Promittit tamen DEUS *illis*, qui
credunt, & operantur bona ex *illis*,
incredulis, veniam, atq; mercedem
magnam.

Notæ

Notæ & Animadversiones *In Capitulum Alcorani XLIIIX. de Victoria.*

אלפתח] Occurrit hæc Vox quarto loco statim ab initio, à quâ toti capitulo nomen datum est. Significat *aperturam*, unde nonnullis Surata Apertionis dicitur, ut & *Victoriam*, quæ significatio commodior hîc nobis visa est. *Demissa est, cum rediret Propheta Aadibia. Contra Arabes sui temporis, adversarios infensos, calamum potissimum stringit, & promissionem contineri volunt de apertione, id est, expugnatione & recuperatione Meccæ, quæ פתח dicitur, verba sunt Viri Clar. Hottingeri, in Bibliotheca Orient. pag. 119. Capitulum numero XLIIIX. Veteri Interpreti LIIIX. Italo verò XXX. Tertij libri est. Alia divisio est Alcorani juxta Orientales, alia secundum Occidentales. Dicunt quidam Observatores libri, illum aliter in Oriente, & aliter in Hesperiiis partibus distingui. Occidentales enim post Orationem, quæ præmittitur, & mater libri nominatur, ajunt totum librum Azoras seu capita habere CXXIII. Orientales vero primam Azoram ajunt durare usq; Soret Amram, quod est V. cap. in libro Hispaniarum, tradente Cufano, lib. I. Cribrat. Alcorani, cap. I. Vetus Interpres Hispanorum, inter quos versatus est, & reliquorum Occidentalium consuetudinem sequitur; Nos verò Orientalium ritus observamus, ita tamen, ut Orationem, quæ Mater libri audit, capitulis libri accenseamus, adcoq; CXIV. Capita numeremus.*

XXIX. *Commatum*] Quemadmodum Capitula, ita etiam commata diversimodè recensentur: In Reiseriano enim Codice XXXIII, in Langenm. XXXV. in Weifs. etiam XXXVII. numeramus versûs.

Victoriam manifestam] Nescio quid Interpretibus in mentem venerit, reddunt enim, Vetus quidem Latinus; *Summam levitatem atq; facultatem in acquirendo*, Italus verò: *Somma gratia e facilitas in acquistando*. Hic bini codices Duumvirales primum comma absolvunt, quod nos cum Reiseriano libro proferimus.

Ut condonet tibi DEUS] promittuntur primum spiritualia, postea temporalia bona, nimirum post remissionem peccatorum, gratiam atq; directionem divinam, auxilium DEI in opugnandis hostibus, & Victoria.

תקדם תאחר] Sunt verba V. Conjug. Sensus est: quicquid *præcessit* criminis, & quicquid est *posterius insecutum*. Intelliguntur verò, secundum Commentatores Muhammedanos, per præcedentia crimina, Idololatria Muhammedis, quemadmodum per subsequuta, peccata sub Islamismo commissa, veneræ in primis voluptates ejusdem. Ecce sanctissimum, ex ipsorummet asseclarum confessione, Prophetam! Interpretes, Vetus Latinus atq; Italus, posteriora Muhammedis peccata de futuris accipiunt; Unde in margine annotatum reliquerunt: *Remissio peccatorum, etiam futurorum, promissa Machumeto*. Item: *Arrogesi da Dio la remissione de peccati fino de futuri*. Verum falluntur; per תאחר enim non futura, sed præterita, posterius tamen commissa peccata significantur.

Complebit gratiam suam] Vetus Interpres: *Suum præceptum facturo*, malè: Italus, more suo, omisit.

מסתקימא *rectè*] Hic Codd. nostri versiculum absolvunt; verum sequentia quoq; verba huc spectant, in vexillis militari- bus id propter ut plurimum addi consueta.

Vers. 2. *Ille, DEUS, est, qui cœlitus demisit Spiritum &c.*] Hic causa fidei ejusq; incrementi efficiens Spiritus DEI rectè designatur, didicit hoc non ex Angelo, sed Paulo, nisi, quod illud malè accommodat ad fidem (ἀπιστίαν) Muhammedanam, cujus auctor non Spiritus DEI, sed malus genius existit.

אלסכינה] Interpres Vetus exponit per *salutem & securitatem*, atq; eundem in modum reddit Italus, *salute e sicurezza*, non bene: Quamvis enim סכינה aliquando quietem & securitatem animi notet, hîc tamen cum articulo *presentiam* potiùs *gratiosam DEI*, & *spiritum* ejus *hominibus cohabitantem* significat, quemadmodum vel ex contextu liquet. Est ipsissimum השכינה Chaldæorum atq; Judæorum, à quibus hoc vocabuli Arabs accepit. Suppeditat verò hic locus argumentum pro articulo Christiano de Persona divinâ Spiritûs S. adversus Muhammedem, aliosque πνευματομαχῶν; quos proprio jugulare licet gladio, ita namq; argumentamur: Quicumq; differunt, ut mittens atq; missus, illi realiter & citra intellectûs nostri operationem sunt distincti & diversæ Personæ. Atqui DEUS atq; אלסכינה seu spiritus ejus, corda fidelium inhabitans, differunt, ut mittens atq; missus. Ergo DEUS atq; אלסכינה seu Spiritus ejus, corda fidelium inhabitans, differunt realiter & citra intellectus nostri operationem, suntq; diversæ Personæ. Major Propositio est manifesta, nemo enim semetipsum mittere potest. Minor ipsius Muhammedis est. Cribratione itaq; indigere Alcoranus ex hac quoq; parte visus est Nicolao de Cusa, lib. II. cap. XI. rectissimè colligenti: *Unde cum Spiritus DEI benedictus non possit dici creatura, & missus Spiritus non sit à seipso missus, ideo, nisi dicas, ipsum esse tertiam personam in divinis, & à Patre & à Filio missum, necesse erit, quod ponas plures Deos, scil. mittentes atq; missum.* Addatur Richardus in confut. Muhammedanæ Legis, cap. 15. quæst. 2. fol. 149.

אלמומנין] vid. Annotata ad capit. Alc. XXX. versic. 4.

לידאדוא] Ita recte Codices, meus legit לידאד prævè. Est futur. IIX. Conjug. Rad. est ידא abundavit. Te Epentheticum mutatum est in Dal, ob primam Radicalem Ze, vid. Erpen. in Grammatica Arab. lib. II. cap. I. pag. 41.

Quà fidem unà cum fide suâ] sensus est: de fide in fidem,

vires atque incrementum sumendo. Hic abrumpit Codex Weifs. vers. quem reliqui libri producant.

DEI enim sunt exercitus cæli atq; terræ] qualis hæc est consequentia: DEI sunt exercitus cælorum atq; Terræ, Ergo cœlitus demisit Spiritum in corda fidelium! Est hoc argumentum ab angulo ad baculum. Neq; Spiritus S. creatura est cœlestis, sed ipse Creator DEUS.

עלימא חכימא *sciens, sapiens.*] Est Asyndeton, Accusativum regit præcedens verbum Substantivum (כא, juxta Erpen. Grammat. Arab. lib. V. cap. 2. pag. 169. simili modo versu seq. dicitur פוּחַ עֲטִימָה *estq; felicitas magna.*

Vers. 3. *Et introducet &c.*] Continetur hic descriptio vitæ beatæ, ex Muhammedis & Muhammedanorum sententia.

אלמומנין] *Credentes mares.* Codex Langenm. novum hic constituit comma, haut accuratè.

ואלמומנאה] *& credentes fœmellas.*

תגרי מן תחתהא אנהאר] de verbo: *Curret sub eo fluvij.* Est Enallage numeri juxta atq; Generis, qua Arabibus nihil est frequentius, pro יגרוּא מן תחתהא *current subter eis*, scil. hortis. Ecce verò descriptionem vitæ beatæ Epicuræam, de qua nonnulla annotavimus ad cap. XXX. vers. 15. quibus nunc sequentia addere lubet. Cusanus in Cribrat. Alcorani lib. II. c. 18. *Sunt tamen, refert, qui allegant pro excusatione compositoris Alchoran: quomodo ipse rudes Arabes trahere volebat, ut in unum creatorem crederent, qui dedit eis vivere in hoc seculo temporali, quod ille etiam eis esset daturus in seculo futuro perpetuo vitam sine defectu, multo ista vitâ meliorem. Quodq; ad hunc finem, ut in Alchoran legitur, plures similitudines introduxit, quas tamen non exposuit, sed sapientibus illas notas reliquit, & nisi exempla sumpsisset ab hac vita sensibili, prædicendo futura vitæ jucunditatem, neq; intellexissent, neque moti fuissent, propter promissa eis incognita.*

Atta-

Attamen Septemcastrensis cap. 21. de moribus Turcarum tradit: *Turcos, licet maxima sint astutiae ad omne opus malum perficiendum, & in rebus naturalibus magnam & quasi supernaturalem habeant practicam & experientiam, tamen in his, quae ad salutem pertinent, & ad res spirituales cognoscendas, tam stolidi, tamque inepti sunt, ut videantur ad modum bestiarum usu rationis carere, & quasi saxa indurati nihil spiritualis intelligentiae capere posse.* Unde Cusanus quoq; loc. cit. paulò post cap. 19. pergit: *Adverti, dum legerem Alchoran, quomodo sapissimè fit mentio de die tremendi Judicii, paradiso & inferno, & semper variè & per similitudines.* Cum aliter id, quod nunquam in conceptum hominis intravit, describi non possit, nisi conjecturaliter ad sensibilia, quae intelligibilium imagines existunt. Et quia ita vidi, per varias similitudines regnum caelorum signari in Evangelio & veteri Testamento, intra me admittebam, posse illa, pia sequacium libri interpretatione, excusari. Verùm stupebam de eo, quod saepe de puellis, & earum papillis, & bestiali concubitu in Paradiso totiens replicavit, dicens cap. 88. illam esse optimam DEI remunerationem credentium: & verecundabar illa turpia legere, intra me dicens: Si Mahumet adscribit DEO hunc librum plenum turpitudine, aut si ipse scribit, & DEO auctoritatem tribuit, miror, quomodo sapientes & casti, virtuteq; praediti Arabes, Mauri, Aegyptii, Persae, Afri & Turci, qui illius legis esse dicuntur, Mahumet pro Propheta habeant, cujus vitam nemo sequi potest, qui ad regnum caelorum anhelat, ubi non nubent, & similes angelis sunt, ut CHRISTUS docuit. Nam tam turpia ita turpiter nemo loquitur, nisi plenus omni tali turpitudine; Ex abundantia enim cordis os loquitur. Eadem confirmat Richardus in Confutat. Legis Muhammed. cap. V. De ultimo autem fine cum nullo convenit, praeterquam cum antiquis quibusdam, qui vitam irrationalium vivere, & non discretionem faciunt inter intellectum & sensum. Unde & felicitatem in sensualibus quibusdam supponunt, in cibis videlicet, & in intemperantia, & in hortis & vestibis

sumptuosus, de quibus post in sexto capitulo speculabimur. Et non possibile est, hæc secundum similitudinem quandam dici ab eis, sicut & in Evangelio mense & cibi & talium est mentio in vita eternâ: Ostenduntur autem hæc ex Evangelio secundum similitudinem dici, quoniam multa etiam apertè illic dicuntur de aterna beatitudine. Sed in Alcorano nihil de vera beatitudine dicitur manifestè, sed sicut conveniens est homini, qui nihil de hac deprehendit, solum autem secundum literam talem pingit felicitatem, qualem conveniens est hominem carnalem & intemperantem appetere. Et cap. IIX. fol. 115. Maxime autem, gravissimè censet, hæc lex [Muhammedana] irrationabilis est secundum finem & præmia, quæ promittit; dicit enim per totum Alcoranum: Beatitudo Saracenorum est, irriguos hortos possidere &c. &c. In hoc, paulò post pergit, est omnis Alcorani intentio, & totius Saracenorum sectæ, beatitudinem maxime in luxuria & ventre constituere. Et hæc non secundum similitudinem quandam vel exemplum dicit, sicut & Sacra Scriptura meminit cibariorum & mense in beata vita. De verâ autem beatitudine, sicut de Speculatione DEI, vel de perfectione secundum animam, nullam omnino mentionem facit Mahometus, propterea, quod neq; hanc concupiscit, neq; apprehendit. Sola enim, quæ concupiscit, hæc jam & promittit. Simili modo judicat Hieronymus Savanorola in Commentatiuncula, Muhammedanorum sectam omni ratione carere, lectu dignissimâ, paulo post principium: Vera insuper Religio ad benè beatèq; vivendum, & ad cordis puritatem veritatisq; contemplationem est ordinata. Ejusmodi autem secta, terrena tantum sapiens, nullâ veræ beatitudinis mentione habitâ, bestialem quandam voluptatem, ventri consentaneam, post præsentem vitam pollicetur; Ne quis verò eum parabolicè locutum existimans, in alium sensum illius verba accipienda putet, asseveratio totius sermonis ostendit, in qua liberum sibi mentiri putans, nihil in figuris à se traditis, inter tot deliramenta unquam dixit.

אלדין perennantes] refero hoc participium ad remotum

אלמומני

אֱמוּנָה *credentes*, cum quo casu convenit. Hic verò rursus Codex Langenm. novum comma malè designat.

Et expiabit eos à peccatis suis] sine dubio in fluviis illis Paradisiacis; Lustrationes enim atque expiationes per aquam Muhammedanis in hac quoq; vitâ fiunt.

Est hæc apud Dominum felicitas magna] Vehementer erras, non apud DEUM, quippe Ens spirituale, sed apud Epicuri de grege porcos magna felicitas hæc est. Nescio quid veteri Interpreti, quem sequitur Italus, venerit in mentem: extulerunt enim: *quod sibi leve est, il' che e cosa leve*. Atqui leve hoc est Interpretamentum.

Vers. 4. *Tormento è contra afficiet &c.*] Post vitam æternam, hoc versiculo damnationem quoq; atq; damnandos describit crassè satis atq; imperitè.

וַיַּעֲדָהּ] Cum Be dammato rectè legit melioris notæ Codex Weifs. reliqui non benè cum Be fathato legunt, est futurum II. Conjug.

אֱלֹמְנַפְקִין וְאֱלֹמְנַפְקָהּ] i. e. hypocritas mares fœmellasque, sunt participia III. Conjug. מְנַפֵּק *est hypocrita in religione, modo hoc modo aliud professus, ita, ut mus campestris pluribus se latibulis recondit, nunc ex uno, modo ex alio prodiens, & se ostendens*, Golius in Lexico. Koreischitas atq; Arabes suos, denunciata pœna infernali, ab inconstantia fidei detertere voluisse videtur.

Trinitarios, Trinitariasq;] In textu dicuntur אֱלֹמְשַׁרְכִּין & אֱלֹמְשַׁרְכָּהּ i. e. Deo socios facientes, vel ponentes cum Deo participes, ut Vetus Interpres habet. Italus more suo præteriit, nisi tamen, utpote blasphema, studio sint ab eo prætermissa. Ex sequentibus autem colligo, (si tamen rectè mentem verborum, quæ abrupta sunt atq; obscura, capio,) Christianis pœnas Gehennæ, Rhadamanthum nostrum Arabicum, hîc sedentem quasi Judicem infernalem, irrogare, cujus verò censura planè nulla est.

באללה

אלטאנין באלין] Vetus Interpres extulit: *De illo* (DEO) *malum cogitantes*; sed malum hîc abest. Relinquitur igitur, *de DEO cogitantes*, quæ nullum integrum habent sensum. Cùm itaq; in antecedentibus associantium (quo Christicolæ ei veniunt) mentio fiat, objicit, nisi omnia me fallunt, eis hîc Anti-Trinitarius impiissimus, quod *putent* Isa (ita JESUM vocat) *Deum*. Nam Judæis quoque, quibus Doctoribus usus fuit, frequens est, cùm de JESU loquuntur, ejus nomen reticere, vel spacium pro eo, manu cujusvis Possessoris exarando, in impres-
 sis libris relinquere. Certum enim est, Muhammedem & Muhammedanos, perinde atque Judæos, JESU Christi Divinitatem negare. Unde Cusanus libr. I. Cribrat. Alcorani cap. 3. *Asserit Muhammed, scribit, Christum nec DEI filium, nec crucifixum, & quod hæc adjectio videtur totius libri (Alcorani) intentio, scil. quod Christum seu Messiam, nec DEI filium, nec crucifixum persuadeat. Quoniam Christum filium DEI esse, & in cruce mortuum, est fides illa, quæ vincit Diabolum & mundum, & sola est vera & perfecta, & nulla fides præter illam resistere potest Diabolo, & dare victoriam & immortalem vitam fidei in regno cælorum intellectu-
 li & incorruptibili.* Quæ Cusanus præclare scripsit. Si itaq; hoc idem & hîc, quod admodum mihi verosimile videtur, vult asserere Muhammed, *magna loquitur impurissimum os, & Diabolicas blasphemias fundit*; Dan. VII. 8. increpet te DEUS ô Sathan! Evangelium enim, quod laudas, apertissimis verbis hinc inde testimonium perhibet Domino & Salvatori nostro JESU Christo, de ejus Divinitate. Abito impiissime bipedum ad Jordanem, & filium DEI agnosces, Matth. III. 17. Si nullum sup-
 peteret indicium aliud, hoc abundè sufficeret, ad agnoscendum Spiritum, qui hæc ex Muhammede prolocutus est, ex abyssu esse, quia nimirum verbo DEI contraria dicit. Ut rectè scripserit Megalander Lutherus in Præfat. in Alcoranum: *Constantissime igitur omnes omnium gentium opiniones de DEO, quæ vel igno-*
rant

rant vel rejiciunt Prophetas & Apostolos, damnanda sunt. Et Philip. Melanchthon in præmonitione ad Lectorem Alcorani, Porro, monet, Mahometus palam fatetur, se Prophetarum & Apostolorum scripta abjicere, ac prorsus gignere aliud doctrina genus. Et paulò post pergens, quid aliud dicit Mahometus, quàm quod ethnicae religiones tradebant: evomit blasphemias in filium DEI &c. Deniq; eam doctrinam, quæ propria est Evangelij, totam abjicit. Ideò facile potest intelligi, pugnare Mahometum cum prima doctrina tradita per Prophetas & Apostolos &c. Quibus addo Cusanum, lib. I. cap. 4. Neque dicimus, scribit, variationem, si sit verborum aliqua mutatio, stante identitate sententia, sed ubi sententia non est eadem Alcorani cum Evangelio aut V. T. tunc enim nequaquam est excusabilis Alchoran, quin concedi oporteat, DEUM illa non tradidisse, cum non concordent cum prioribus divinis & per Alchoran approbatis libris. Aliter itaq; censet CHRISTUS, qui futurus est Judex vivorum atq; mortuorum, quàm Anti-Christus, ille enim Christicolis credentibus adjudicat vitam æternam, eamq; ἡτοιμασεν abjudicat, Marci XVI 16. edicens: Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur.

Sed putavit malum super iis &c.] Alludit ad præcedentia Illusor: putantes DEUM esse Isa. Atqui non putamus, verùm ex verbo DEI certò atq; infallibiliter scimus, vid. Matth. XVI. 16. & alibi passim.

[דאירה אלסו] q. d. orbis fortunæ adversæ, vid. Golius. Globo enim insistere instabilem fortunam sunt commenti, Vel idem est, quod Græci in proverbio dicunt: ἱλιὰς κακῶν. Maxime tamen videtur, periodum malorum fatalem, atq; commutationem rerum secundarum hujus, cum adversis alterius vitæ, subinnui.

Iratus enim DEUS atque maledicens eis &c.] vide Matth. XXV. 41, quò alludit Dissimulatores.

גהנום] *Gehennam* seu ignem infernalem; rursus ex SS. Evangelistis desumpta vox est, Arabibus Koreischitis ignota.

Quæ affligit intestinum] qualenam intestinum? anne το κῶλον, an verò το συφλόν, utrū tenue, an deniq; crassum? imò crassè tu de pœnis damnandorum Philosopharis, paradoxa Theologia tua est! Verū Diabolicis his illusionibus atque sannis digna ἀπιστία est.

Verf. 5. In Codice Langenm. 𐤒𐤕𐤔 P. *decima* in margine annotatur.

יָכִין] in meo Codice י] defectivè legitur.

Potens, sapiens.] Ἀσύνδετον est, quæ figura atq; formula subinde ταυτολογία & præter necessitatem recurrit, confer. verf. 2. & cap. XXX. 5. 27. & 53.

Verf. 6. *Sanè nos misimus Te*] Continetur hōc commate testimonium divinum, imò domesticum & laus propria Muhammedis Legati.

Misimus Te] Sunt verba DEI, in plurali numero Muhammedem alloquentis. Ecquid igitur tergiversamini, ô Viri Christiani, recipere Muhammedem Prophetam? ipse enim asseverat hīc conceptis verbis, DEUM se misisse!

Testem, Evangelistam & Apostolum] Est omnia tresq;, primò Testis, deinde Evangelista, porrò Apostolus! vocabula desumpta sunt ex scripturis Veteris, in primis verò Novi Testamenti. Primū Testis est; respicit ad illud, quod Christus discipulis suis ait, valedicens: *Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Judæa & in Samaria, usq; ad extremitatem terræ*, Act. I. 8. quomodo verò hoc nominis competit Muhammedi, qui non testis, sed hostis Christi atq; Christianorum est, illi, Apostoli, sanguinem fuderunt proprium, hic alienum! deinde Evangelista est, isq; ordine atq; numero Quintus, læta enim annunciat intemperantibus Arabibus suis, hortos nimirum, convivias, voluptates, puellas &c. Tertiò deniq; Apostolus quoq; est, in
textu

textu est נַזִּיר, quod est Hebr. נַזִּיר *Nasiræus*, DEO devotus, item *castigator*, quomodo extulit Vetus Interpres & Italus, quæ verò significatio hîc aliena est. Apostolum se vocat, non tamen DEI est, sed Diaboli, Spiritûs scil. elationis, cujus motu & impulsu proprias laudes buccinator jactabundus sibi canit.

לְחֹמְנוּהָ] Kesratum cum futuro imperativum format, Erpen. Grammat. lib. IV. cap. i. pag. 158. A Muhammede convertit se ad populum Muhammedanum DEUS, in tertia persona, ut ab initio capitis, de semetipso loquutus. Hîc verò Langenm. & Reis. codices novum comma conficiunt, quod cum Weissiano libro produco.

Atq; Legatum ejus] vult in se credi, adeoq; DEO se Socium atq; participem facit; id quod Christianis subinde, immerito tamen, objicit, hic committens. Unde Richardus in confutat. Legis Muhammedanæ cap. XV. quæst. 5. *Quinta questio est. Quid vult dicere Mahometus in Alcorano, quod toties dicit & repetit, de se scribens, Credite in DEUM & Apostolum, obedite DEO & Apostolo, sequamini DEUM & Apostolum? Scimus enim soli DEO deberi fidem, honorem divini cultus, actionem obedientiæ, & sequelam viæ. Ipse enim solus est principium & finis omnium. Unde nullus unquam Propheta ausus est hæc dicere, & DEO se ipsum in talibus associare: cui nullum unquam possibile est socium vel simul participem fieri. Dominus enim in lege Moyse Judæis dixit: Scitis quod ego sum solus. Propter hoc autem & Helias dicit: Si Dominus est, ite post ipsum: Si autem Baal, sequamini eum. Videtur igitur ex talibus, Mahometum non solum dare se DEO participem, sed facere se ipsum illius socium, & simul consortem. Et sic dicitur in capitulo Elnesa: Non parcet DEUS, si quis ei dederit participem. Solus autem Christus, neq; consors, neq; particeps DEI, sed DEUS verus & homo verus, potuit dicere: Credite in DEUM, & in me credite, qui tamen nunquam dixit: Credite in DEUM & in me, vel obedite DEO & mihi, ne homines crederent eum DEI participem & consortem.*

Et magnificite eum) quem, anne DEUM, utrū verò Legatum ejus? De priore Vetus Interpres accepit. Sanè ambigua sunt verba; quod si Muhammed se velit magnificeri, glorificari atq; laudari, denuò Spiritum, quo est impulsus, prodit.

וְהִסְבַּחְתִּי] ita rectè Codices cum Be Kefrato, meus cum fathachato minus rectè legit.

Verf. 7. *Utiq; qui obedientiam Tibi*, ò Muhammed, *stipulantur*] Ejusdem hic versus cum præcedente argumenti est, extollit enim Muhammedanismum, dissuadet Apostasiam, è contra constantiam commendat.

Manus DEI supra manus eorum est] Ritus stipulantium restipulantiumq; significatur.

עָלַי נִפְסָה] de verbo: *Cum anima sua* i. e. secum initum; innuitur, nisi fallor, restipulatio divina, quænam autem illa est apud Muhammedanos? Christianis nobis Gratia Baptismalis est.

וְשָׁמַרְתִּי] Est IV. Conjug. Rad. est שָׁמַר, *servavit pactum*.

אֵלַי] Ita cum he dammato in nominativo rectè Reis. legit; Langenm. cum he kefrato in genitivo: Weiss verò atq; meus in accusandi casu cum he fathato legunt, non benè.

פְּסִיחָה] est geminum præfixum פּ & פ, cum suffixo ה, remanet יח, quod est tertia persona fut. Pass. IV. Conjug. Rad. est יָחַד *venit*.

Mercedem magnam.] Vetus Interpres extulit *per misericordiam*: Italus non solum hæc, sed & totum versiculum omisit.

Verf. 8. Hic Codex Weiss. עֲשֵׂה. P. *decimam* annotat, Langenm. verò hunc superiori versui annectit, non benè, justo enim prolixior hic est, & aliū quoq; à præcedenti versu argumenti.

Dicent tibi &c.] Occupatio est, qua Muhammed dubia, Meccenses & quosvis hostes alios oppugnandi, Medinensibus atq; Affeclis suis, Muhammedanis, eximere allaborat. Cæterum

rum & hæc verba, ut in duobus præcedentibus versiculis, DEI sunt ad Muhammedem, qui DEUM se alloqui fingit.

[אֶלְמַחְלָפִי] est participium Pass. II. Conjug. i. e. *retro relictus*. Vetus Interpres *domorelictus*. Italus: *Che refter anno in casa*.

[מִן אֶלְאֶרְאֵב] Vetus Interpres *Arabes rudes* vocat, sunt, Golio Auctore, *Arabes campestres* sive *Scenita*, Hegiaz seu Arabiae Petrae incolæ.

[*Detinent nos opes nostra & uxores nostra*] vid. Lucæ XIV. 18. 20. hoc prætendebant Arabes, hinc protinus nata est nostro versipelli Agyrtæ Prophetia divina, vid. annotata ad cap. XXX. vers. 45.

[*Ecquis verò vestrum possidebit sibi à DEO quicquam &c.*] Argumentum hoc est omnino Epileptici, & fato se suasque res committentis. Bellicarum hoc est, quæ cæco impetu feruntur, non hominum, qui, antequam quid agere aggrediantur, prius deliberant, cætera DEO committentes. Imperator bellicus milites suos iustâ belli causâ, aliisque id generis prægnantibus argumentis persuasoriis ad belligerandum accensos commovet, huius verò ad Arabes Scenitas oratio perquam frigida est, & quidem, quod mireris, Legati DEI, imò facis atque tubæ belli, & filij Sathanæ, qui homicida ab initio fuit, Jo. II. X. Ubi Christus, ubi Apostoli ejus vel ipsi bella gesserunt, vel alios ad belligerandum incitaverunt? nusquam hoc legimus; sed exilium & quævis adversa, & ipsum mortis supplicium tolerârunt, orantes etiam pro inimicis! alius igitur Spiritus hos, alius item Muhammedem & Muhammedanos agitat.

[*Quod faciatis proventum terra*] hæc opes sunt Arabum, quæ eos detinent, ut suprà dixit, Retinensis de pecunia interpretatur, quod non placet.

[Vers. 9. *Verantamen putatis &c.*] Alia occupatio est, qua alii de se conceptæ sinistrae opinioni, non sine conviciis factis, occurrit.

יָקֻלַּב] est fut. VII. Conjug. *reversurus sit*, puta ex militia, & Oppugnatione Meccana.

אֶלְרִסַּל] Cum iam dammato, in nominandi casu, Codices rectè legunt: præter Reis. qui cum fatha legit.

אֶהְיֶה] ita lego cum Codice Reis. reliqui libri ie interpositum habent, אֶהְיֶה.

וְנִי confictum autem hoc est] propriè, *adornatum est*, est Pass. II. conjug. & est וְנִי *ornavit*. Alios nimirum ex suo æstimat ingenio Hypocrita, quia ipse, quicquid vult, confingit, ideoq; aliis quoq; crimen hoc imputat. In Cod. Reis. novum comma hic constitutum est, in reliquis, quos sequimur, libris non item.

Homines nequam] quia scil. reliquorum quoq; animos à militia abalienârunt.

Vers. 10. *Qui autem non credit DEO &c.*] Commminatio divina est, quæ exhortationi ad bellum contra Meccenses, aliosq; adversarios, suscipiendum additur, ut tergiversantes belatores eo magis moveantur, adiganturq;.

Utique nos adornavimus &c.] DEi Alcoranici adhuc verba sunt, quem Muhammed in suo arbitrio atq; potestate habet, ut, quicquid Pseudopropheta vult, loquatur; hîc, nisi exulem Patriæ restituant, Cives Meccenses oppugnent, & sanguinem humanum fundant, severissimè minatur, confer. Cusanus lib. III. Cribrat. Alcorani, cap. 5.

Vers. 11. *Regnum cælorum*] Phrasiologia ex Scripturis N. T. desumpta esse videtur, in quo passim ἡ βασιλεία τῶν ὀρανῶν memoratur, nisi tamen Imperium potius, sicuti terræ, ita etiam cælorum, DEO hic adscribatur: Unde Veteri Interpreti *Imperator cælorum* audit.

Condonat, cuicumq; vult, & tormento afficit, quem vult &c.] non absolutè, sed intuitu vel fidei vel ἀπιστίας, juxta illud Salvatoris: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui verò*

non crediderit, condemnabitur, Marci XVI. 16. etiam hîc Muhammed Calvinizat, confer. cap. XXX. v. 59. & annotata.

Vers. 12. *Dicent retro relictî &c.*] Dialogus est, DEI nomine formatus, inter Arabes quosdam Medinenses, animum unâ in militiam prædatum proficiscendi simulantes, & Muhammedem, hypocrisin eorum arguentem, fatis infusus.

סיקול] Reif. addit לך *tibi*, ex superiori versu 8. repetitum.

אלמחלפון] hic abrumpit comma, vix cœptum, Weiss. Codex præter causam.

אנטלקתם] recte Codices legunt, meus ט punctatum habet, pravè: est verbum VII. Conjug. Rad. est טלק *dimissus* est.

מעאנם] Et hîc Codices benè legunt, meus autem pravè מקאנם, facilè vero ע & ק apud Arabes permutantur. Sensus est *prædatum*. Saraceni enim, ut nonnulli volunt, dicti sunt אסרן *furatus est*, suntq; Latrones & Prædones, quorum caput hîc est Legatus DEI!

לתאחזנה] de verbo, *ut capiatis eam*.

דרונה] rursus reliqui Codices rectiùs meo legunt, qui habet ו. pro ד. legitq; ורונה, est Imperativus pluralis cum suffixo נה, Rad. est ורר *missum fecit*.

נתבעכם] ita Codex melioris notæ Weiss. rectissimè, cæteri libri cum Schevato נתבעכם minùs accuratè legunt. Est autem ו. Perf. Plural. fut. IIX. Conjug. Rad. est תבע *sequeutus est*.

Volent immutare sermonem DEI] jam ante eâ de re ad Muhammedem factum; in Arab. est: אן ירדון אן יבדלון hoc est, *volent, ut mutent*; ita enim Arabes infinitivum formare solent, futuro אן præfixo. Sunt verò hæc verba DEI ad Muhammedem, arcana mentis Arabum Prophetæ scil. referantis.

כִּלְכִּל] & hîc bene Codices habent: meus liber כִּנְיָ
pravè legit.

Ita enim prædixit DEUS jam ante] Vetus Latinus, quem more suo sequitur Italus, ita hæc interpretatur: *Sic enim Antecessores Vestri prius polliciti sunt*; non benè.

קִלְיָ] rectè Codices legunt, mei libri scriba, hîc negligentior, legit קִלְיָ, iam priore deficiente.

Verf. 13. *Dic retro relictis ex Arabibus:*] est exhortatio truculenta Muhammedis, & quidem DEI nomine concepta, ad Islamismum, vi atq; armis propagandum.

Dicito:] mentiris Latro, non DEI mandatum hoc est, sed tuum figmentum; verbum enim DEI hoc est: *Non ipsi vosmet-ipsos ulciscentes dilecti, sed date locum iræ: scriptum enim est: meum est ulcisci, ego rependam, dicit Dominus, Rom. XII. 19.* cui divino verbo hoc planè contrarium est.

סִחֲדֻעוּן *provocabitis*] est præfixum ד, & fut. 2. perf. plur. IV. Conjug. ex Rad. נָעַד, *vocavit.* Vetus Interpres hoc cum sequenti ita extulit: *Nos vocabimus vos ad litem maximam*, quem sequitur Italus: *Noi vi chiameremo à un gran guerra*, quæ verò in Arabicis longè aliter habent.

אֵלִי] ita rectè Codices legunt, meus haber' אֵלִי, defectivè.

בְּאֵס שֶׁדִּיד *fortitudine valida*] hic explicit versic. juxta Weiss. & Reis. Codices: Langenm. ulterius profert, quem, habitâ ratione contextûs, sequi placet.

Oppugnate eos, nisi Muslimanni fiant.] Hoc DEUS nunquam dixerit, quippe qui servos Zizaniorum collectione prohibet, *ne forte*, edicens, *colligentes Zizania, eradicetis simul cum eis triticum &c. Matth. XIII. 29.* Tyrannicum hoc est Consilium Muhammedis, non Apostoli, sed Prædonis, non Evangelistæ, sed Latronis crudelissimi, cui, ut auctoritatem apud credulam plebem conciliaret, truculenti cordis figmentum pro Oraculo

culo divino impiissime & blasphemè venditare ausus est. CHRISTUS atq; Apostoli fidem, eamq; veram, non vi, non armis, sed docendo, sed patiendo propagarunt. Nullis, rectè scribit Savanorola loc. cit. *quemadmodum Christiana Religio, fulcitur miraculis Muhammedana perfidia. Quod ipse Mahumetes attestatur, qui ait, CHRISTO miraculorum virtutem, quibus potissimè mundum converteret, sibi verò gladii potestatem esse concessam, & ad hoc missum, ut per vim ad fidem suam populos compellat. Perinde ac per Tyrannidem fiat acceptabile DEO sacrificium!* Ex hac ratione quærit Christianus Anonymus in Disputatione ex Muhammedano Antagonista, fol. 8. *Quis unquam Sanctorum & Divinorum Nunciorum, quos à DEO esse missos cognovimus, in terrore gladij se missum asseruit?* Eundem in modum scribit Robertus loc. cit. cap. 10. *Hac (Muhammedana) via, manifeste contraria est Christo, qui mandat & inimicos amare, & pro persequentibus orare, & eis, qui nos offendunt, benefacere. Sed Mahometus, Anti-Christi præcursor existens, viam præparavit in Mundo filio perditionis. Quæ Monachus præclarissimè scripsit, paulò ante docens: Hæc via commodissima fuit tali Legi & Legislatori, ut timore mortis corporalis, consentiant Legi mortis æternæ. Idem cap. 5. Alcoranum, scribit, non convenire cum Lege Moysi in mandatis, & in quibus nos avertit. Lex enim DEI prohibet cædem, rapinam, concupiscentiam omnem. Alcoranum autem vel jubet fieri, vel permittit. Cui assentitur Nicol. de Cusa, Card. lib. III. Cribrat. Alcorani, cap. 6. Quomodo, allocutus Muhammedem, quærit, contra DEUM tuum, qui tibi hæc (mansuetiora) suasit, præsumis dicere, DEUM præcepisse, ut incredulos capias, interficias & spolies, cogas credere, aut tributum solvere? DEO magnam facis injuriam & contumeliam, apud quem coacta servitia vitia sunt. Verùm respondent Muhammedani, Moysen quoque, Josuam, aliosque ex divino mandato hostes oppugnasse. Ita scribit ex eorum mente Christianus Anonymus, in Disputatione cum*

D

Muham-

Muhammedano, cap.: de hoc, quod Machometus jubet homines ad
Sectam suam violenter cogi. Denique, contendit, invitas me ad
viam DEI, quæ est expeditio contra adversarios & incredulos, &
participatores, scil. in ictu gladij, & populatione & devastatione, do-
nec ingrediantur in fidem DEI, & testificentur, quia non est DEUS,
nisi DEUS Machumet, & quia Machumet servus ejus & nuncius,
aut reddant tributum subjecti. O tu prudens & sapiens, obsecro te,
 quomodo possunt continuari verba tua? Nam multum discrepant,
 cum dicas hoc contra tuam scripturam, quam credis esse à DEO, quæ
 ita dicit: *Missus est hominibus pariter in pietate & misericordia.*
Qualis habetur Misericordia cum effusione sanguinis, & latrocinio
& praeda? Si autem iterum opposueris nobis Moysen, quoniam ipse
 cultores idolorum expugnaverit, recordare illa prodigia & miracula,
 quæ legisti eum fecisse in Lege: & videbis, quod justum est credere,
 illum ex præcepto DEI hoc fecisse. Similiter de Josue filio Nun, cui
 sol & luna steterunt. Quæ miracula cum fieri non possint nisi ab ele-
 ctis DEI, credimus, quod quicquid fecere, jussu DEI factum sit. Tu
 autem nunquam legisti in divina scriptura, aliquos ad DEUM vio-
 lenter conversos: nec præceptis, gladio, direptione, captivitate, sicut
 tuus socius fecit, & jussit obedire, coactos. Utut verò res hæc in-
 digna sit, nusquam tamen alibi Muhammed Saracenos suos, La-
 trones & Prædones, morigeros magis habet quàm hîc, arma at-
 que cædes præcipiens. Unde Septemcastrensis cap. XXI. de
 Moribus Turcarum: *Et Turci, refert, more bestiarum, sectam*
suam non rationibus seu argumentis, sed gladiis & armis defendere
contendunt, eò, quòd in Lege sua sic se habere dicunt in præcepto &c.
 &c. Antequam ulterius progrediamur, annotamus, Veterem
 Interpretem, quem more suo Italus sequitur, hæc ita reddidisse:
Ubi vos, nisi verterint alij, pugnare necesse erit, obscure juxta atq;
malè.

[מלכו' Muselmanni fiant.] v. Annotata ad cap. XXX. 52.
 hîc finit comma secundum Codices Duumvrales, quos sequi-
 mur; Reil. ulterius profert.

Vers.

Vers. 14. *Quod si obediatis &c.*] Exhortationi ad capef-
fendum arma contra Meccenses, & quosvis alios hostes, nunc
motiva addit, pœnam quidem immorigeris, præmium verò
obedientibus promittens.

יִתְּכֶם] Est tertia Persona singul. fut. IV. Conjug. cum
suffixo כֶּם, Rad. יָתַח venit, sensus est: *dabit vobis*, nimirum
mercedem magnam; vanâ spe suos lactat.

Sin verò tergum vertatis &c.] Novum hîc inchoatur com-
ma, secundum Codices Reis. & Lang. in quo posteriore ad
marginem עָשָׂר, P. decima annotatur. Nos verba hæc ad an-
tecedentia pertinere arbitramur, quare ea auctoritate Cod.
Weiss. connectimus.

יִלְוֶהוּ] Est verbum V. Conjug. Rad. יָלַח avertit.

Afficiet pœnâ dolorificâ] tonitru è pelvi est.

Vers. 15. *Non est in cæco crimen &c.*] Ejusdem cum an-
tecedente argumenti declamatiuncula est, cœcis tantum, clau-
dis atq; ægrotis, à militia exemptis.

חָרָה] Ita tres Codices legunt, cum Ha, sine punctulo: at-
que ita Vetus Interpres quoq; legisse videtur. Weiss. Codex
חָרָה, cum Cha legit; Sed prior Lectio posteriori est præferenda.

אֶלְאֵעֶרָה] Ita, in genitivo, recte legitur, non in accusativo,
אֶלְאֵעֶרָה, quomodo Langenm. pravè legit.

יָטַע] Est tertia Persona sing. fut. IV. Conjugat. Radix est
טָעַע *obediit*.

In hortos, subter quibus labuntur fluvij] vide Vers. 3. & an-
notata.

Vers. 16.] In Codicibus Langenm. & Reis. ad margi-
nem annotatur חָוִי, ab Interpr. Vet. P. i. e. *Pars Sexagesima*, est
verò numero XXIIIX. universi Alcorani, quemadmodum ex
meo Codice MS. disco, in quo ad marginem hæc annotantur:

פָּרָה אֶלְגָּו אֶלְתָּאמָן וְאַלְעֶשְׂרוֹן פָּרָה *Pars XXVIII. spatiis distincta est.*

Certè acquiescit DEUS &c.] Obedientia, eaq; sincera, Muhammedi præstita commendatur, divinitus compensanda.

יבאיעונוך] Confer. Vers. 7. est fut. III. Conjug. cum suffixo, Rad. est באע emit.

Sub arbore] Observa Ritus Arabum, sub arbore, DEO quasi sacra, stipulantium & porrigentium manus. Vetus Interpres extulit: *Manus suas subtus arborem elevati: Italus: Levato le mani ad alto.*

אלסכינה] Vide Vers. 2. & ibi annotata.

Rependitque eis Victoriæ propinquam] Vetus Interpres ὁρμαίνουσα : & capturam omnem illis leviter attulit. Simili modo Italus: *e diede loro molti prigionieri.* Quæ multum discrepant à textu.

Vers. 17. Hic versus cum antecedenti facile conjungi possit, habita contextus ratione, unde Weiss. Codex non tribus, ut solet, sed unico duntaxat crassiori puncto à superiori paragra-
pho separavit.

Prædamq; multam capietis] recte allicit Veterator, factâ spe Prædæ, Prædones!

יאחזונה] de verbo: *cipient eam.* Est enallage personæ tertiæ, pro secunda.

Est enim DEUS potens, sapiens] Semper argumentatur à Potentia divina; Atqui à posse ad esse, non valet consequentia, secundum sanioris Philosophiæ axioma, vid. Dan. Stalius, Parte I. Disp. II. Reg. I.

Vers. 18. *Promisit vobis DEUS &c.]* Non DEUS, sed Impostor promisit; Est ejusdem cum superioribus argumenti: Concionatur enim hucusq; non ut DEO Ecclesiam, sed ut sibi militum copiam colligat, intercipitq; animos incautos, spe capiendæ prædæ eis factâ.

כתירה] sic Codices rectè legunt, atq; ita in Reis. est rescribendum pro כתירה.

Aver-

Avertet quoque manus hominum i. e. Meccensium aliorumque hostium *à vobis*] astutè, ita enim timidioribus quoque militia persuadetur.

ללממני] in Cod. Weiss. paragraphus hîc absolvitur, in reliquis, quos sequimur, ulterius profertur.

צראטא] rectè Codices, meus liber צר defectivè legit; hîc finiunt Codices Duumviraes atque meus; Reisf. non item.

Verf. 19. *Alteri verò Manui &c.*] Novum argumentum persuasorium est, à tutela Omnipotentis DEI formatum. Est locutio Elliptica, alteri, subintelligo, manui; sunt enim hæc deducta ex iis, quæ versu antecedente dixerat: *Avertet quoq; manus hominum* i. e. hostium *à vobis*; itaque jam colligit, *alteri, manui Muhammedanæ, non prevalebunt homines* i. e. hostes.

Jam enim circumdedit DEUS eam] Vide II. Regum VI. 17. unde hæc mutuatus esse Planus videtur.

וכא] Meus liber abbreviatim_] legit, confer. verf. 5.

Verf. 20. [Hîc in margine Cod. Reisf. עשר & apud Veterem Interpretem P. i. e. *Pars decima* rectè annotatur.

Et si verò oppugnent vos &c.] Postremum hujus concionis militaris argumentum, ab hostium irritò conatu, auxiliique difficultate desumptum.

Vertant tamen terga] vid. Esaia IX. 9. Quò Dissimulator alludere videtur. Quod si verò Impostor non solos Meccenses, sed & quosvis alios Muhammedanorum adversarios hîc respiciat, falsus Vates est, neque enim semper terga dederunt Muhammedanorum hostes, quemadmodum vel nostrorum temporum historia testatur, testabiturque, Turcos Christianis, hinc Germanis, inde Venetis Oppugnantibus, terga inglorios dedisse: ex quo verò Muhammedi Pseudoprophetæ nota inuitur, decernente hanc ipso DEO, Deut. XIX. 22. *Hoc habebis signum: Quod in nomine Domini Propheta ille prædixerit, & non evenierit, hoc Dominus non est locutus: sed per timorem (animi sui) Propheta confinxit, & idcirco non timebis eum.*

יגדו] Rad. est וגר *invenit*.

Deinde non reperient adiutorem neque auxiliatorem] hoc quoque falsum est, si de Christianis loquatur: videatur Psal. LXIX. 20. seq, imò invertimus: Muhammedanis auxiliator deest.

Vers. 21. *Lex DEI, quæ jam abfuit antehac &c.]* Post Militiam, jam quoque (ordine atque serie rerum gestarum à Collectoribus Alcorani ex consuetudine omnino neglectis) Legem DEI, per se, Muhammedem, latam, ab immutabilitate ejus comendat, blasphemè commentum proprium, Alcoranū, Legem DEI vocans. In Arab. est vocabulum סנה *Sunna*, quomodo quoque Turcis dicitur Lex, à Corano secundaria, quæ comprehendit dicta & facta Muhammedis, à nonnullis, quibus familiariter utebatur, in literas relata, & convenit cum Pharisæorum, & veterum & recentiorum, Mischna seu Cabbala, & Traditione, quæ verò significatio hujus loci non est.

חבריל] est Accusativus, à Nominativo תבריל *immutatio*. Rad. est ברל *immutavit*, vide Schindlerum in Lexico. Ecce verò Diabolum, Simiam DEI, sicuti enim divinum verbum immutabile est, *Verbum enim Domini manet in æternum*, Esaia XL. 8. ita quoque Diabolus mendacium suum immutabile vult esse. Æmulari Apostolus Diaboli, Muhammed, Doctores suos, Judæos, videtur, qui itidem Legem Moïsis pro immutabili habent; Hinc fidei Judaicæ articulus IX. natus est: אני מאמין באמונ' שלמה שזאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו: *Credo fide perfectâ, hanc Legem (Mosaicam) immutabilem esse, neque fore Legem aliam à Creatore, cujus nomen benedictum.* Attamen abrogatum est hoc, Vetus, & novum Testamentum constitutum est, vid. Jerem. XXXI. 31. seqq. & Hebr. VIII. 13. Si quis verò universas N. T. scripturas percurrat, non inventurus est, N. T. abrogandum esse, & aliud insecuturum. Quemadmodum igitur Apostolus
ex

ex eo, quod Vetus foedus dicitur, argumentatus est, abrogandum illud esse, simili modo & nos colligamus licet, N. T. ex eo, quia novum dicitur, atque est, non, quemadmodum Vetus, unquam abrogandum esse. Confer. Richardus loc. cit. cap. 17.

Vers. 22. *Ille, DEUS, est, qui avertit manus illorum à vobis*] Confer Vers. superiorem 17. Postquam suos ad arma capefenda animavit, jam convertit se ad ea, quæ Meccâ expugnata contigerunt, describenda. Primùm laudans Providentiam divinam (astutiam Mahammedanam volo dicere) circa Urbem Meccam, citra sanguinem effusum occupatam. *Octavo* enim Hegiræ seu fugæ anno, cum Koreischitæ fœdifragio Muhammedi expugnandæ Meccæ occasionem præbuisent, exercitu X. millium instructo Metropolim illam, quam aliquot annis ante deserere fuit coactus, sine cæde & pugna ingreditur, securitate præstita Meccensibus, exceptis paucis, quos mori maluit, quam superstites novum Regnum turbare, ut refert Clar. Vir. Hotting. lib. II. Hist. Orient. cap. 4. pag. 271. Loquitur hic in tempore præterito אָ, avertit, וְפָנָה *Victores effecit*; ut videri possit, hanc particulam Meccæ consignatam esse, videantur annotata ad capituli inscriptionem: Nisi tamen Enallage temporis sit, Arabibus admodum frequens; vel Impostor Prophetas DEI æmuletur, quibus itidem עָבַר בְּמָקוֹם עָתִיד *præteritum loco futuri est*. Vetus tamen Interpres itidem de tempore præterito accepit.

בֶּטֶן] בֶּטֶן significat perinde atq; apud Hebræos *ventrem*, & improprie medium cujusque rei, peculiariter tamen *interiorem partem Urbis Meccanæ*, tradente Meidanensi apud Golium in Lexico.

Vers. 23. In Cod. Weiss. annotatur פָּרָס *Pars LX.*

Illi, qui abnegârunt &c.] causa inhibitæ cædis significatur, ne scil. fideles cum infidelibus tollantur.

אֱלֹהִים] Ita Codices legunt in plurali, Reis. in singulari numero

mero אֵלֶּיִךְ legit, sed approbanda prior lectio est, sequitur enim pluralis כִּפְרוּ *abnegârunt*.

אלמסגד] Vocabulum hoc pridem latinitate est donatum, *Mesgida*, vulgò Moschea; ita dicitur Oratorium seu Delubrum Muhammedanum, à Rad. סָגַד προσεκύνηι *adoravit*, procubuit & inclinavit, reverentiæ & cultûs causa.

אלחרם] Richardus retinuit tanquam proprium nomen, vocans το εὐκλήριον τὸ ἐλαράμ, *Oratorium El-Aram*, cap. 14. confut. Legis Muhammedanæ, fol. 143. simili modo *Templum Haram* Vetus Interpres vocat. חָרַם idem est, quod *verendus*, *Sacer*: diciturq; Mesgida Meccana, cum articulo אֶל־חָרַם i. e. *verenda*, *sacra*, quemadmodum Mesgida Hierosolymitana אֶל־אֶקְצִי *longius diffita* seu remota, Golius in Lexico, fol. 1142.

וְאֶל־הָרִי] Waw, cum accusativo casu, idem est quod *cum*, Erpen. lib. IV. Grammat. cap. I. pag. 158. הָרִי significat *pecus*, quod Meccam ducitur in Oblationem, Golius.

מִחֹלָה] *est locus, ubi mactare licet hostiam*, ex Radice חָל pervenit ad mactationis locum, Idem. הָ suffixum est.

וְנִסְאִי] Ita Codices cæteri: meus legit נִסְאִי.

אִן תִּטְוֶהֶם] *Conculcavissetis eos*. Rad. טָוַע est *conculcavit*.

מַעֲרָה] *est noxa, multa, peculiariter pro effusione Sanguinis*, Golius in Lexico, Rad. עָר *affecit*.

בְּעִיר עֵלִים] de verbo: *sine scientia*.

לִידְחֹל פִּי רַחֲמֶיךָ] *ut immittat vel committat misericordie sue*. Verbum IV. Conjug. est, ex Rad. יָדַח *ingressus est*. רַחֲמֶיךָ est *misericordia*, non *Pietas*, & רַחֵם *misericors* est, non *Pius*, quemadmodum Interpretes Vetus Latinus & Italus extulerunt, quorum ille hîc sensum expressit, non verba, hic verò more suo abbreviator est.

חִילּוֹת] *separentur*, est Præter. V. Conjug. ex Rad. חָל *dimovit*.

Utq;

Utque, si separentur, puniamus eos, qui abnegant ex illis, pœna dolorifica.] Sunt verba DEI, desumpta a Plagiario nostro ex Matth. XIII. 29. 30.

Vers. 24. *Ecce effecit in cordibus eorum, qui abnegaverunt, pudorem &c.*] Trina DEI beneficia recenset, Primum, incredulorum resipiscentiam, deinde gratiam Spiritus S. & denique munus Alcorani.

אלגאהליה] ex Rad. גהל ignoravit. אלגאהליה igitur est *Status ignorantie, id est, Paganismus Arabum, seu tempus ante Muhammedem*, Gieuhari apud Golium. Hanc plumam accepit cornicula hæc furtiva à Paulo atque Luca, quibus Paganismus Græcorum οἱ χρόνοι Ἰησ ἀγνοίας *tempora ignorantie* dicuntur, Actor. XVII. 30. Sed & Interpres Vetus in ignorantie statu est versatus, quare hæc ita extulit: *Incredulis quidem summa fiducia sperantibus in suorum auxilium.* Intellexit, ut videtur, per חמיה non pudorem, sed generositatem in tuendo, quæ verò significatio hujus loci non est.

סכינתה *Spiritum suum*] vid. Vers. 2. & annotata.

אלמומנין *credentibus*] huc usq; Reis. atq; meus liber comma deducunt, quod nos, nixi auctoritate Codicum Duumviralium, ulterius proferimus.

כלמה אלתקוי *verbum Pietatis* seu timoris DEI] sine dubio Alcoranus innuitur, cui verò non nisi per ἀντίφρασις hoc nominis convenit.

וכאנוא אחק] *fueruntque dignissimus*, est enallage numeri singularis pro plurali.

בהא] *Eo, nimirum כלמה אלתקוי verbo Pietatis.*

ואהלהא] *atque dignus* seu digni eo. Vetus Interpres reddidit: *Unde munera DEI, verbum scil. divini timoris, atque gratiam Spiritus S. meruerunt.* Atqui non meremur gratiam divinam, vel digni eâ sumus; *Omnes enim peccaverunt, & egent gloria*

ria DEI, justificantur gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quae est in Christo JESU, Rom. III. 23. Muhammed tamen & Muhammedani ad hanc gratiam non aspiraverunt, in incredulitate & Statu Ignorantiae manentes.

בכל שי עלימה] de verbo: In omni re sciens.

Vers. 25.] Certè verum dixit DEUS &c.] Somnio, per quod ingressus Meccanæ Mesgidæ divinitus promittitur, narrato, suos, capita tonfos rastosq; bene sperare jubet: est autem Particula hæc Medinensis.

Per Somnium] Appositè! Somnium sanè est, quod somniator iste narrat, non tamen divinum, ut vult persuadere, sed Diabolicum, vel certè humanum, in Phantasia hominis cerebrosi natum. Notabilis extat admonitio divina Somniatoribus his Pseudoprophetis opposita: Propheta, qui habet Somnium, narret Somnium, & qui habet Sermonem meum, loquatur Sermonem meum verè: quid paleis ad triticum? dicit Dominus, Jerem. XXIII. 28.

Profectò intrabis ad eam sacram Meccanam] hæc in somnio divino vox ad Impostorem, si ei fides habeatur, est facta.

לתרחל] Reis. לתרחל, meliùs Weiss. atque meus. לתרחל cum Nun dageffato, optimè vero Lang. לתרחל cum lam fatachato legit.

אלמסגר אלתרחם] ita in casu accus. Codices benè legunt, Reis. in genit. אלתרחם אלמסגר male legit, construitur enim ארחל cum accusativo.

Siquidem DEUS vult securos vos esse] hæc verba sunt Impostoris ad Medinenses suos. Atque hîc Weiss. & Reis. Codices finiunt versum, quem ego cum Langenm. meritò produco.

מחלקין] ita legunt Codices cum ha: meus verò legit cum cha, מחלקין, quod significat, Chaloco, certo quodam odoramento, imbuentes; sed prior lectio est retinenda, qua radentes capita innuun-

innuuntur, & decurtantes crines. Suadet hoc Muhammed Medinensibus suis ex Arabico Patrioque instituto. Est enim Muhammedanismus ex Judaismo non solum & Christianismo, sed & Paganismo conflatus. Herodotus in Melpomene cap. 8. de Macis, Arabiae populo, verba faciens, λόφους, scribit, κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν λευχῶν ἀνιέντες αὐξέειν, τὰ δὲ ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείρονται ἐν χροῖ, *verticem capitis radunt, in medio verò crines sinunt crescere, hinc verò atq; illinc detondentur ad cutem usque.* Id verò tonsuræ genus, Bacchum imitati, observârunt, Teste eodem lib. III. sive in Thalia, cap. 8. τῶν λευχῶν τὴν κερὴν κείρεσθαι, φασί, καὶ ὡς αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι. Κείρονται δὲ ὑποτρόχαλα, περιζύροντες τὰς κροτάφους. *Hæc capillorum tonsurâ tonderi se ferunt, quomodo ipse Bacchus tonsus fuit: tondentur verò in orbem, circumcircà radentes tempora.* Nummum possideo, in cuius una parte Hercules adstat nudus, dexterâ clavam, sinistrâ verò Leonis, exuvias tenens, cum inscriptione: ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΘΑΣΙΩΝ. *Herculis, Conservatoris Thasiorum.* In altera verò parte figura est, ut Wolffg. Lazius in Comment. Rerum Græc. lib. I. fol. B. 3. arbitratur, Bacchi, quam etiam, minùs tamen accuratè, exhibet; caput serpo ex vite confecto verò redimitum est, capillitium binos à parte dextra, (quæ sola conspicua est) cincinnos demittit, quibus imminet cornu, è crinibus, ut videtur, cristæ instar, fastigiatum, prout ex apposita figurâ patet.

Herodoto consentit Plutarchus, in Theseo referens: *οἱ Ἀραβες ἐκείροντο τῆς κεφαλῆς τὸ Πρόσθεν.* *Arabes sinciput tondent.* Hæc Tonsuræ species *θησις* est dicta, vid. Cælius Rhodiginus, Antiq. lect. lib. IV. cap. 23. Atque huc respicere nonnulli volunt Jeremiam Proph. cap. IX. 26. XXV. 23. & XLIX. 32. cui Arabes Scenitæ *הנה יצור decurtati* quâ *angulum*, vel, ut Vulg. extulit, *attonsi in comam*, dicuntur. Sunt quoque, qui præceptum divinum de non tondenda coma in orbem, Lev. XIX. 27. huic Zabiorum atque Nabatæorum Arabum instituto oppositum esse volunt. Verba ita habent: *כַּשְׁנָה הַנֶּה יִצְוָה לֵאמֹר*, quæ Græci ita reddiderunt: *ἡ ποιήσετε σισίην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν.* Est vero *σισίη*, *κῆρα ποιή*, *tonsura quædam*, Hesychio Interprete. Suidæ est τὸ πλεξείδιον, *nexus capillorum*, Scholiastæ LXX. Interpp. *ἐστὶν ὁ κρώβυλος.* *πλέγμα δὲ ἐστὶ τὸτο, ὅπερ Ἕλληνες ἐπλέκοντο, ὡς Κρονικὸν ἀνάθεμα.* *est Cincinnus* i. e. *textura* (crinium intortorum) quam Græci plicant, tanquam donativum Saturninum. Cypriano Lib. III. ad Quirin. *Cirrus* est. Unde R. Levi Barzelonita, in *תורת* sive *Catechismo*, qui est explicatio succincta DCXIII. Præceptorum Mosaicorum secundum ordinem Parascharum Pentateuchi, *שלא להקיף פאתי ראש שני' לא תקיפו פאת ראש' כי' ופי' וז' שהענין שאסור לישראל לגלח ולהשוות שערות ראשו לאחורי אוניו* hoc est, ut vertit, *ולפדתו כמו שהיו עושים עובדי כוכבים ומזלות* J. H. Hottingerus, in *Juris Hebræorum Lege* CCLV. pag. 390. *Non esse extremam cesariem tondendam, aut circumcidendam comam capitis; seu, non attondendam in orbem vel circuitum, more Arabum, comam capitis, quia dictum, Levit. XIX. 27. Ne circumcidatis pilos ad latus capitis vestri. Quo Rabbi- ni interdici Israëlitis volunt, ne tondeant equaliter comam capitis retro aures, & à fronte, prout facere solent cultores stellarum & Planetarum.* Confer: Sa. Bochartus Geogr. S. Parte II. lib. I. c. 6. J. H. Hotting. Hist. Orient. lib. I. cap. 8. p. 197. Jo. Marsham,

in

in Canone Chronico, sec. IIX. pag. mihi 104. seq. Nisi tamen tonsura hæc Muhammedis, & Medinensium, Ædem sacram Meccanam ingressurorum, religiosa sit existimanda, cujus exempla collegit Theod. Zwingerus in Theatro vitæ humanæ Vol. II. lib. II. fol. 299. Confer. Dan. Heinsius in Aristarcho Sacro, cap. IV. fol. mihi 749. Hujusmodi fuit Nasiræi tonsura apud Judæos, vid. Num. VI. 5. dicitur enim superiori vers. 6. נָסִירַי *Nasiræus*: vel cujusmodi tonsura hodie Christianorum Monachorum est, unde Vetus Interpres in margine annotavit: *Machomet rasmus ut Monachus*. Et Italus: *Maccometto raso, come Monaco*. Scholiastes LXX. Interpret. Levit. XIX. 27. postquam annotasset, Σισόην esse cincinnum, hoc est, implexum, cujusmodi Græci plectere solent Saturno, subjungit. ἡ μάλιστα Σαρακηνοὶ μέγας τὸν τῆτο ποιεῖσι, & maxime Saraceni hucusque id faciunt; & Joachimus Camerarius in Operis subcivis, Cent. I. cap. 93. pag. mihi 435. *Moris etiam est, scribit, Indis & Arabibus hodierna die, ut peregrinatores affirmant, ituræ in prælium, ex proprio capillo sibi cornua & cincinnosnectere, & ita bicornes, ad terrorem hostium, prælia inire.*

Vers. 26. *Cognitum habet DEUS, quod vos ignoratis &c.* Est repetita promissio Victoriæ, ejusq; vicinæ, & commendatio Apostolatûs sui, atque Muhammedismi, quem supra omnes alios ritûs extollit, provocando ad DEUM testem.

מן דין] *ex mandato*, unde Vetus Interpres Latinus: *licite*, Italus, *licitamente*, extulerunt, vel proximè, inde est דינא *Divan* i. e. Senatus, Concilium.

קרִיבָא *Vicinam*] hîc Codices absolvunt comma, solo Reif. excepto, qui sequentia verba addit, quem sequor.

וְיָדִי] Sic cum Nun kefrato in genit. est legendum juxta Codices: Reif. tamen cum nun fathato in accus. legit, pravè. Be enim præcedenti וְיָדִי præfixum, & hic quoq; ἀπὸ καὶ re- petendum, genitivum regit.

Ut superiorem illam reddat Religione quavis alia] Si comparatio inter Religiones sit instituenda, Muhammedana ob prædas, latrocinia, cædes, voluptates, lascivias &c. quæ docet, omnibus aliis est postponenda. Inprimis verò, ut Evangelium Alcorano, & Muhammedi CHRISTUS, ita & Christiana Religio superstitioni Muhammedanæ omnino præferuntur. Atq; inde Richardus meritò excellentiam Evangelij ad Alcoranum confert, cap. 16. confut. Legis Muhammedanæ per totum. Similiter Nicolaus de Cusa, in Cribrat. Alcorani lib. I. cap. 5. quod Evangelium sit Alcorano præferendum, rectissime docet.

Sufficitque DEUS testis.] ita quilibet Impostor asseverare potest, quemadmodum etiam sæpè solent levissima capita asserere: DEUM testor! Gott ist mein Zeug &c. & tamen perjerant atque turpissimè mentiuntur. Christus provocat non solum ad testimonium Patris, Jo. VIII. 18. sed & ad opera & miracula, quæ de eo testabantur, eum missum esse à Patre, vide Jo. V. 37. & X. 38. Muhammed verò ad testimonium divinum duntaxat provocat, nulla verò miracula, abs eo edita, ei testimonium perhibent, quod à DEO sit missus. Hic pergit Codex Langenm. ex hoc & sequenti unum versic. componens.

Vers. 27. *Muhammed est Legatus DEI &c.*] commendantur Muhammed quidem ab Apostolatu, Muhammedani verò à fortitudine, misericordia, inprimis autem à cultu divino.

מוחמד] *Muhammed*, nomen proprium est, ita dictus Impostor noster est, quasi dicas, *valde laudatus*; Particip. Passiv. est II. Conjug. quæ intendit; sed per ἀντιφρασις accipiendum est, Muhammed scil. illaudabilis valde.

אשרא] est plural. ex singul. אשר. Rad. est אשר impetum fecit.

אלי אלכפאר *incredulis*] hic finiunt Codices Duumvrales, ego tamen cum Reis. atque meo comma produco.

רחמא] Est plurale fractum formæ XIX. vide Erpenium in Grammatica, lib. III, cap. 6. pag. 132. ex singulari רחם *misericors.*

sericors. Benè nobiscum actum esset, si Vir immortalis nomine dignus, Jac. Golius, Belga, Jo. Buxtorffij vestigia sequutus, in Lexico Arabico, perinde atque hic in Lexico Thalmudico-Rabbinico, vocabulorum significationibus & constructionibus, exempla ex Alcorano, Sunna, Versione Bibliorum Arab. Geographo Nubienfi & id genus Scriptoribus aliis, addidisset, quomodo non nudum Lexicon, sed & insignem thesaurum haberemus; Attamen hoc Catone contenti simus: hoc Duce longè facilius jam est Arabizare, quàm olim. Schindleri Lexicon, quàm Arabicum, imperfectum est, eo tamen nomine non displicet, quod vocabulorum significata exemplis confirmet. Optavisset verò & Erpenium vel post eum Golium prælaudatum librum V. Grammat. Arab. de Syntaxi copiosius deduxisse; videtur sanè liber ille imperfectus ab auctore relictus esse. Atque hæc occasione pluralis fracti *רחמ*, quam formam in neutro Lexico potui reperire.

Caput demittentes, & se humiliantes] palpum obtrudit, ut in errore habeat fideles.

יִתְבַּעַן] est fut. IIX. Conjug. Rad. est *בָּעַי* *quæsit*.

רָצוּנָא] est accusat. ex nominativo *רָצוּן*. *רָצָה* est *placuit*. Hic denuo novum constituit versic. Codex Langenm. Quem verò nos, reliquos sequuti Codices, ulterius prorogamus.

Signum eorum in faciebus eorum est è vestigio inclinationis] v. d. quando religionis ergò procumbunt, & frontem terræ imponunt, vultus inde signari.

Vers. 28. *Hoc simile illis est &c.*] comparatio est, qua credentes cum semine frugifero componuntur.

אֶלְתוֹרָה] Est ipsissima Vox Hebræa *תּוֹרָה* *Torah*, Lex, atq; intelligitur Lex Mosis; non tamen recordari possum, Parabolam, quæ sequitur, in Lege Mosis haberi: unde Interpres Vetus Latinus atq; Italus *Testamentum* extulerunt. Digna sunt, quæ

quæ adscribantur, verba Ludovici Vivis, in Censura de Mahomete & Alcorano, è libris ejus de Veritate fidei Christianæ excerpta: *Fieri profectò non potest, ut Muhametes legerit utrumque Testamentum. Nam etsi ego de illo pessime sentio, non tamen arbitror, fuisse tam excordem, ut sic aperte mutaret & detorqueret, quæ nihil ipsi oberat, integrare relinquere, in quibus, nisi fuisset error, non tamen erat is tanti, ut divina correctione indigeret. Sed de utroq; Testamento partim ipse fando audiverat nonnulla, quæ pravè retinuerat; partim Christiani & Judæi persuaferant, sic habere.*

אלאנגיל] Ingil, corruptum est ex Græco, εὐαγγέλιον. Digna verò admiratione res est, & Legem & Evangelium à Muhammede allegari, adeòq; commendari, & tamen non legi, sed rejici à Muhammedanis. Insimulant scil. hi tam V. quàm N. T. corruptionis. Namque cum Vir Clar. Adamus Olearius, ante hos 50. Annos Schammachix, Mediæ Septentrionalis Metropoli, Muhammedano cuidam תורה *Torah*, Legem Mo-
 fis seu Pentateuchum, Arabicè versum & typis impressum, exhiberet, rejecit, librum *abrogatum* vocans, quemadmodum is in Itinerario Persico publicato, Lib. V. cap. 40. fol. 683. refert. Sed has Muhammedanorum Calumnias dudum diluerunt Christiani: Hieronymus Savanorola, in Commentatiuncula: Muhammedanorum Sectam omni ratione carere, lectu dignissimâ, non longè à Principio bene scribit: *In Alcorano item Mahumedes Evangelium vetusque Testamentum ubique probans atque confirmans, Christum commendat, quem de virgine natum, prophetamq; verissimum confitetur. Quid ergò insipientius dici potest, quàm eadem affirmare & negare, nec eam, quam probat, doctrinam, sed contrariam sequi? Illud autem ridiculum est, quod in erroris sui excusationem affert, dicens: Evangelium à nobis esse cum Veteri Testamento depravatum. Quod tam facile ac aperte refellitur, quàm leviter temerèq; prolatum est. Pro certo enim constat, utriusque testamenti Codices Hebraicis, Græcis, Latinisque literis juxta*
harum

harum nationum idiomata antiquis monumentis asservari, & per universum orbem ex iis complura volumina eodem exemplo, variis temporibus, fideliter esse transcripta, vetustissimisque novissima confirmari. Quomodo ergo in tot Exemplaribus, apud diversas mundi nationes, variis linguis, dissimilibusque hominum studiis & ingeniis, potuit hac simul locum habere depravatio? Imò ex huiusmodi scripturarum consensu illius fabula ac mendacia, quibus ineptè pro-caciterque utrumque Testamentum vitiavit, planè deprehenduntur. Confer. Richardus in confut. Legis Muhammedanæ, cap. XV. quæst. 4. fol. 154. inprimis autem Pius II. in Epist. ad Morbifanum, Turcarum Principem, Tomo Bibliandrino III. insertâ, fol. 88. Hic explicit in Cod. Langenm. comma.

Quemadmodum satum exerit surculum suum &c.] Vetus Interpres de Grano sinapis accipit, mihi potiùs videtur ad ea, quæ Matth. XIII. 8. Marci. IV. 8. & Lucæ IIX. 8. leguntur, respicere Planus.

אַחֲרַי] rectè; solus meus pravè legit אַחֲרַי.

אֶסְתִּי] est IIX. Conjug. Rad. est. סִי intendit.

Seminatori] i. e. DEO, in Arab. est اَلْمُزَيِّع, quod Vetus Interpres pluraliter exponit, seminantibus.

Ut è contra succenseat DEUS propterea incredulis] utpote infrugiferis & malis herbis, comburendis, vid. Matth. XIII. 30.

Vers. 29. Promittit tamen DEUS &c.] Est motivum, quo incredulos allicit Impostor, eis credentibus & bene operantibus, veniam non solùm, sed & mercedem magnam pollicendo.

Qui credunt & operantur bona] Ex Scripturis S. Evangelio inprimis, sunt accepta.

אֶלְצֵאלְחָאָה] rectè: meus liber habet אֶלְצֵאלְחָאָה defectivè.

וְאֶגְרָא עֲשִׂימָא] in Codice Langenm. עֲשִׂי. P. Decima hîc annotatur.

DEO Triuni sit Laus & Gloria!

*Errata, quæ irrepsērunt, hunc in modum
sunt emendanda.*

Cap. XXX. de Imperio Rom. pag. 5. lin. 9. שרנא, cum simplici Eliph,
atque ita in Notis quoque pag. 41. lin. 11. est legendum. Pag. 6.
lin. 10. *Domino suo* rescribe pro DEO. pag. 7. lin. penult. צאלחא
sine ie lege. pag. 8. lin. 1. אלדן cum simplici Lam, lin. 7. רחמיה,
lin. 6. 20. & 27. *ventos*, & lin. 26. post verba: quemcunq; volet, *ex*
servis suis, lege. pag. 28. lin. 6. *nullum* rescribe. pag. 32. lin. 23.
Superiori. pag. 33. lin. 1. מחצרון cum Re. lin. 12. *quâ*. pag. 34.
lin. 23. תטהרון cum י, pag. 54. lin. 20. *innuitur*. pag. 56. lin. 23.
& 25. & pag. 58. lin. 12. *ventos* lege. pag. 57. lin. 7. *hâc* rescribe.
Cap. XLIX. de Victoria. Pag. 3. lin. 5. באלסנהם rescribe. lin. 20.
Prophetæ, rectius *Legato*. pag. 6. lin. 16. ואלומהם cum Ze. pag. 17.
lin. 1. *damnanda*. pag. 20. lin. 17. אופי. pag. 25. lin. 13. *Richar-*
dus, non Robertus, est legendum. pag. 33. lin. 16. leg. est *Adel-*
mansfeld, pag. 35, lin. 20. *verò* abesse debet. &c. &c.

*Errata, quæ irrepsērunt, hunc in modum
sunt emendanda.*

Cap. XXX. de Imperio Rom. pag. 5. lin. 9. שרנא, cum simplici Eliph,
atque ita in Notis quoque pag. 41. lin. 11. est legendum. Pag. 6.
lin. 10. *Domino suo* rescribe pro DEO. pag. 7. lin. penult. צאלחא
sine ie lege. pag. 8. lin. 1. אלדן cum simplici Lam, lin. 7. רחמיה,
lin. 6. 20. & 27. *ventos*, & lin. 26. post verba: quemcunq; volet, *ex*
servis suis, lege. pag. 28. lin. 6. *nullum* rescribe. pag. 32. lin. 23.
Superiori. pag. 33. lin. 1. מחצרון cum Re. lin. 12. *quâ*. pag. 34.
lin. 23. תהרון cum י, pag. 54. lin. 20. *innuitur*. pag. 56. lin. 23.
& 25. & pag. 58. lin. 12. *ventos* lege. pag. 57. lin. 7. *hâc* rescribe.
Cap. XLIX. de Victoria. Pag. 3. lin. 5. באלסנהם rescribe. lin. 20.
Prophetæ, rectius *Legato*. pag. 6. lin. 16. ואלומהם cum Ze. pag. 17.
lin. 1. *damnanda*. pag. 20. lin. 17. אופי. pag. 25. lin. 13. *Richar-*
dus, non Robertus, est legendum. pag. 33. lin. 16. leg, est *Adel-*
mansfeld, pag. 35, lin. 20. *verò* abesse debet. &c. &c.

Beck, Matthias Friedrich,

Matthiae Friderici Beckii Specimen arabicum, hoc est bina capitula
Alcorani XXX. de Roma & XLIX. de Victoria, é IV. Codicibus MSSS Arabicé
descripta, Latiné versa, & Notis Animadversionibusque locupletata ...

Augustae Vindelicorum 1688

Res/4 Biogr. 261#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10887634-9

VD17 12:128711C